

הצופן במדרש רבה אסתר

התאמה גימטרית בין ציטוטי הפסוקים במדרש רבה לבין פסוקי המגילה שצטטו חזל במדרש

פתיחה

מדרש רבה (רבה בארמית פירושו גדול) הוא שם כולל לעשרה חיבורים של מדרשי אגדה שנוצרו בתקופת האמוראים והועלו על הכתב בזמנים שונים, ובסגנונות מגוונים - בעיקר בארץ ישראל. השם מתייחס למדרשים על:

חמשת חומשי תורה: (בראשית; שמות; ויקרא; במדבר; דברים)

ועל חמש המגילות: (רות; שיר השירים; קהלת; איכה; אסתר).

דרך הדרשן במדרש רבה: לפתוח בפסוק מן הכתובים ולהביא דרשנים שונים, שאחד תלה את הדרשה בפסוק זה, ואחרים תלוהו בפסוקים אחרים, והוא חורז דרשות, אגדות ומשלים, עד שהוא חוזר לפסוק שהתחיל בו ומפרש אותו.

מטרת הבדיקה.

לקבץ בכל דרשה (משנה) את כל ציטוטי הפסוקים שצטטו חז"ל מהכתובים. לבדוק אם מתקיימת התאמה גימטרית¹ לפסוקי המקרא שנדרשו על ידם.

דרכי הבדיקה.

פרשנות המקרא

פרד"ס התורה = כל ענין בתורה, ניתן להתפרש בארבע דרכים: פשט, רמז, דרוש, סוד.

פשט = פשוטו של מקרא.

רמז = דברים הנרמזים בראשי תיבות, גימטריות, כתיב חסר ויתר ורמזים שונים.

דרוש = הלכות ואגדות הנלמדות מהתורה לפי כללים קבועים.

סוד = הקבלה, חכמת הנסתר.

הכלים לפרשנות בדרך ה"רמז" - גימטריה

במשך הדורות רבנו ומפרשי המקרא השתמשו בגימטריה כדי להבהיר עניין מסויים לדוגמה: אחת ממצוות סעודת פורים, שתייה לשוכרה - "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"².

בגימטריה מתקיים: "ארור המן" = 502 = "ברוך מרדכי".

בנוסף לשיטת הגימטריה הבסיסית, שבה ניתן לכל אות ערך מספרי, התפתחו שיטות גימטריה נוספות, המאפשרות להגיע לשוויונות שאינם נוצרים בשיטה הבסיסית. אחדות מהן מופיעות בספרו של משה קורדובירו, "פרדס רימונים" כמפורט להלן.

א) גימטריה פשוטה

אותיות האלפבית העברי משמשות לכתיבת ספרות עבריות, לפי ערכן המספרי של האותיות

לדוגמה: "דעתון": $4 + 70 + 400 + 6 + 50 = 531$

ב) גימטריה במספר מעוגל/ מספר קטן (מ"ק)

שאינו מביא בחשבון את האפסים בעשרות ובמאות, ולכן, למשל: ל = גימ' בסיסית = 30; במספר מעוגל = 3; "צ" בגימ' בסיסית = 90 במספר מעוגל = 9.

ג) גימטריה עם הכולל (גימ' ע"ה)

לפעמים מוסיפים לחשבון הנ"ל (גימ' או מספר קטן) עוד אחד. למשל: ברי"ת (=612) עם הכולל (=1) גימ' תרי"ג (=613). הד"ס (69) גימ' חיים (68) עם הכולל (1). סמא"ל במ"ק ע"ה גימ' י-ה (15). תור"ה (611) עם שני כוללים (2) גימ' תרי"ג (=613).

ד) גימטריה עם התיבות (גימ' עה"ת)

הוספת מספר המלים של הפסוק לדוגמה: "פַּדְאָת-אֲבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ, לְמַעַן יֵאָרְכוּ יָמֶיךָ, עַל הָאָדָמָה, אֲשֶׁר-יְהִינָה אֲלֶיךָ נֶתֶן לָךְ **שמות** כ"י"ב) בגימטריה בסיסית ערך הפסוק = 2783; עה"ת = 2798.

ה) גימטריה עם האותיות (גימ' עה"א)

הוספת מספר האותיות שבמילה לערכה של המילה, דוגמה: המילה "יוסף" ערכה הבסיסית = 156 ועם האותיות ערכה 160.

ו) נוטריקון

כל אות מן התיבה הנדרשת היא ראשה של תיבה אחרת. למשל: בראשיית נוט' ב'קול איברך שים יוי תימיד. שנתיים נוט' שימאל ניר ת'דליק יימין מי'זוזה. מתנבאיים נוט' מישה תינוח ני'פשו בקגן אילקים ייהושע מיכניסם. המשפטיים נוט' יהוהדין מי'צווה שיעשה פישרה טירם ייעשה מי'שפט.

ז) גימטריה עם ראשי תיבות (גימ' ער"ת)

למשל: "בראשית ברי'א אלקים": (גימ' 1202) ר"ת-ב,ב,א=5 (גימ' 1207 ער"ת).

ח) גימטריה עם סופי תיבות

מניין האותיות הסופיות של התיבות מצטרפת לחשבון הכללי למשל:

¹ על פי הכללים שיתוארו בהמשך.

² תלמוד בבלי, מסכת מגילה, דף ז', עמוד ב.

"בראשית ברא אלקים": (גימ' 1202) ס"ת-ת; א; מ; (גימ' 441) = (גימ' 1643 עס"ת).

ט) ראש פסוק

גימטריה של האות הראשונה בפסוק "בראשית ברא": האות ב=2.

י) סוף פסוק

גימטריה של האות האחרונה בפסוק "בראשית ברא": האות א=1.

יא) כתיב מלא וחסר

פעמים וחשבון הגימ' ומ"ק וכו' הוא על פי כתיב מלא ופעמים ע"פ כתיב חסר (בחסרון ווי"ן ויודי"ן). למשל: סוכ"ה גימ' מאכ"ל גימ' מלא"ך (91). חנוכ"ה במ"ק גימ' הוי"ה. לדרתם (=לדורותם) במ"ק גימ' טו"ב (17). תנ"א (451) עם אותיות (3) גימ' קדשים (454 = קדושים).

יב) גימטריה מלוי או במלא

במילוי: ערכה של אות שווה לערך השם המלא של האות. לדוגמה: האות "ג" למשל, שווה לזה של "גימל", $83 = 30 + 40 + 10 + 3$.

יג) א"ת ב"ש

חילוף אותיות בדרך א"ת ב"ש (במקום אל"ף תיו"ו. במקום בי"ת שי"ן. במקום גימ"ל ריי"ש וכו' וכן להיפך). ראה טבלה:

א	ת		ז	ע
ב	ש		ח	ס
ג	ר		ט	נ
ד	ק		י	מ
ה	צ		כ	ל
ו	פ		ל	כ

יד) בריבוע

לפעמים נעשית הגימ' בדרך מיוחדת. למשל: אהב"ה בריבוע (כך: א.א.ה.א.ה.ב.א.ה.ב.) גימ' כ"ח (28). היטב בריבוע (כך: ה.ה.י.ה.י.ט.ב.) יעלה שבעים. הוי"ה בריבוע (כך: י.י.ה.י.ה.ו.י.ה.ו.) גימ' חס"ד (=72).

טו) בראשית רבה (פרשה א' משנה יא') אותיות מנצפ"ך - הלכה למשה מסיני

אמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: מנצפ"ך צופים אמרום הלכה למשה מסיני. רבי ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמר: מה שהתקינו הצופים. מעשה היה ביום סגריר ולא נכנסו חכמים לבית הועד, והיו שם תינוקות ואמרו באו ונעשה בית הועד. אמרו מה טעם כתיב: מ"ם מ"ם: נו"ן נו"ן: צד"י צד"י: פ"א פ"א: כ"ף כ"ף: אלא ממאמר למאמר ומנאמן לנאמן ומצדיק לצדיק ומפה לפה מכף לכף. ממאמר למאמר - ממאמר של הקב"ה למאמר של משה. מנאמן לנאמן - מהקדוש ברוך הוא שנקרא אל מלך נאמן, למשה שנקרא נאמן, דכתיב (במדבר יג): בכל ביתי נאמן הוא. מצדיק לצדיק - מהקדוש ברוך הוא שנקרא צדיק, דכתיב (תהלים קמה): צדיק יהוה בכל דרכיו. למשה שנקרא צדיק, דכתיב (דברים לג): צדקת יהוה עשה. מפה לפה - מפיו של הקב"ה לפיו של משה. מכף לכף - מכף ידו של הקדוש ברוך הוא, לכף ידו של משה וסיימו אותן ועמדו חכמים גדולים בישראל. ויש אומרים: רבי אליעזר ורבי יהושע ור' עקיבא היו, וקראו עליהן (משלי כ): גם במעלליו יתנכר נער וגו'. באנכי דרבי מאיר וכו'.

חשבון אותיות מנצפ"ך

הנוכח בספה"ק ידוע בכל ספרי הקבלה כי אותיות מנצפ"ך מניינם כך:

500	כ' פשוטה הוא ת"ק
600	מ' מרובעת הוא ת"ר
700	נ' פשוטה הוא ת"ש
800	פ' פשוטה הוא ת"ת
900	צ' פשוטה הוא תת"ק

מקרא ראשי תיבות גימטריה	
ע"ה/ה	עם הכולל (של הפסוק/תיבה)
ע"א/א	עם האותיות
ע"ת/ת	עם התיבות
ר"ת	עם ראשי תיבות
ס"ת	עם סופי תיבות
מנצפ"ך	חישוב אותיות מנצפ"ך
ר"פ	האות הראשונה בפסוק
ס"פ	האות האחרונה בפסוק
ע"מ	עם מילוי האותיות

היקף הבדיקה

הבדיקה תקיף את כל מדרשי רבה במקרא ובמגילות:

במקרא: בראשית רבה; שמות רבה; ויקרא רבה; במדבר רבה; דברים רבה. (כ-800 עמודים)
במגילות: רות רבה; שיר השירים רבה; קהלת רבה; איכה רבה; אסתר רבה. (כ-260 עמודים)

אסתר רבה

פתיחתא

מדרש רבה אסתר פתיחתא אסתר פתיחתא ויהי בימי אחשורוש רב פתח (דברים כ"ח) והיו חייך תלואים לך מנגד רבנן ורבי ברכיה אמרי והיו חייך תלואים לך זה שהוא לוקח חטים לשנה (שם) ופחדת לילה ויומם זה שהוא לוקח חטין מן הסידקי ולא תאמין בחייך זה שהוא לוקח לו מן הפלטר ור' ברכיה אמר והיו חייך תלואים לך זה שהוא לוקח לו חטים לשלש שנים ופחדת לילה ויומם זה שהוא לוקח לו חטים לשנה ולא תאמין בחייך זה שהוא לוקח לו חטים מן הסידקי מתיבין רבנן לר' ברכיה והלוקח מן הפלטר מהו אמר להם לא דברה תורה במתים ד"א והיו חייך תלואים לך מנגד זה שהוא נתון בדיוטי של קיסרין ופחדת לילה ויומם זה שהוא יוצא לידון ולא תאמין בחייך זה שהוא יוצא להצלב רב פתר קרייה בהמן והיו חייך תלואים לך מנגד מעת לעת מהסרת טבעת ופחדת לילה ויומם בשעה שהכתבים פורחין ולא תאמין בחייך להיות עתידים ליום הזה:

ב (שם) בבקר תאמר מי יתן ערב בבקרה של בבל תאמר מי יתן ערבה בבקרה של מדי תאמר מי יתן ערבה בבקרה של יון תאמר מי יתן ערבה בבקרה של אדום תאמר מי יתן ערבה ד"א בבקר תאמר מי יתן ערב בבקרה של בבל תאמר מי יתן ערבה של מדי ובבקרה של מדי תאמר מי יתן ערבה של יון ובבקרה של יון תאמר מי יתן ערבה של אדום למה מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה:

ג (שם) והשיבך יהוה מצרים באניות א"ר יצחק באניות בעניות ממעשים טובים ולמה למצרים שכיעור ורע יש לעבד כשהוא חוזר לרבו הראשון אמר רשב"י בגי' מקומות הקב"ה מזהיר לישראל שלא יחזרו למצרים הראשון שנא' (שמות יד) כי אשר ראיתם את מצרים וגו' והשני כתיב (דברים יז) ויהוה אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה והדין שלישי דכתיב והשיבך יהוה מצרים באניות בשלשתן כפרו ובשלשתן לקו הראשונה בימי סנחריב שנאמר (ישעיה ל"א) הוי היורדים מצרים לעזרה מה כתיב בתריה ומצרים אדם ולא אל שנית בימי יוחנן בן קרח שנאמר (ירמיה מ"ב) והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה וגו' והשלישית בימי טרכינוס שחיק עצמות ילדה אשתו בליל תשעה באב והיו כל ישראל אבלים נשחק הולד בחנוכה אמרו ישראל נדליק או לא נדליק אמרו נדליק וכל מה דבעי לימטי עלן ימטי אדליקו אזלון ואמרון לישנא ביש לאשתו של טרכינוס אילין יהודאין כד ילידת הו מתאבלין וכד מיית ולדא אדליקו בוצינן שלחה וכתבה לבעלה עד דאת מכבש ברברייך בא וכבוש אילין יהודאין דמרדו בך סליק לאילפא וחשב למיתני בעשרה יומין ואייתיה רוחא בחמשה יומין אתא ואשכחינון דהו עסיקין בהדין פסוקא (דברים כ"ח) ישא יהוה עליך גוי מרחוק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר אמר להון אנא הוא נשרא דחשיבית למיתני בעשרה יומין ואייתיתני רוחא בחמשה יומין הקיפון לגיונותיו והרגן ואין קונה למה אין קונה רב אמר ע"י שלא הקניתם דברי הברית שאין בכם מי קונה דברי חמשה ספרי תורה מנין של קונה א"ר שמואל בר נחמן על ידי שחזרתי על כל האומות שבעולם ואין מי קונה דברי תורה כיוצא בכם אמר רשב"י

אתם יש לכם קנין באומות העולם שנאמר (ויקרא כ"ה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו אבל לאומות אין להם קנין בכם ולמה יש לכם קנין באו"ה ע"י שהקניתם אלה דברי הברית ולמה או"ה אין להן קנין בכם על ידי שלא קנו אלה דברי הברית א"ר יונתן אתם יש לכם פטרונות ומה הן אלה דברי הברית א"ר יודא אתם טמיקא אתם הלוקח לו עבד מן הטמיקא שוב אינו מתחייב בנפשו שכן אחשורוש אומר לאשתו הנה בית המן נתתי לאסתר וא"ר יודא בר' סימון על דפשט ידיה בטמיקא כן הוה ליה א"ר יצחק מעשה בפרוצפיה באשה אחת שהיתה פודה את השבויים באתה שבויה אחת ופדאתה שניה ופדאתה וכיון שמטה ידה ולא היתה יכולה לפדות מיד הקיפוח לגיונות והרגוה וכל כך למה כדי לזרז השבאים הבאים רבי לוי ורבי יצחק ר' לוי אומר מי לקח לו חבר ולמחר הוא להריגה מי לקח לו אשה ולמחר היא להריגה ר' יצחק אמר לעבדים ולשפחות אי אתם נקנין אבל אתם נקנין להשמיד להרוג ולאבד שכן אסתר אומרת לאחשורוש ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו וגו' שכן כתב לנו משה רבינו בתורה והתמכרתם שם לאויביכם לעבדים ולשפחות ואין קונה שמא להשמיד להרוג ולאבד כיון שראו הכל התחילו צווחין ווי ויהי ווי שהיה בימי אחשורוש:

נושא הדרשה: ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות (גימ' 12898) כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(שם) והשיבך יהוה מצרים באניות (1218)

(שמות יד) כי אשר ראיתם את מצרים (1963)

(דברים יז) ויהוה אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה (1587)

(ישעיה ל"א) הוי היורדים מצרים לעזרה (988)

(שם) ומצרים אדם ולא אל (א513)

(ירמיה מ"ב) והיתה החרב אשר אתם יראים ממנה (1979)

(דברים כ"ח) ישא יהוה עליך גוי מרחוק מקצה הארץ

כאשר ידאה הנשר (פ2667ס"פ)

(ויקרא כ"ה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו (1983)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 12898)

ד שמואל פתח (ויקרא כ"ו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם לא מאסתים בבבל ולא געלתים במדי לכלותם ביון להפר בריתי אתם במלכות הרשעה כי אני יהוה אלהיהם לעתיד לבא תני ר' חייא לא מאסתים בימי אספסיאנוס ולא געלתים בימי טרקווינוס לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם בימי רומיים כי אני יהוה אלהיהם בימי גוג ומגוג:

ה רבי יודא בר"ס פתח (עמוס יהוה) כאשר ינוס איש מפני הארי רבי הונא ור' אחא בשם ר' חמא בר' חנינא כאשר ינוס איש מפני הארי וגו' זו בבל על שם קדמיתא כאריה ופגעו הדוב זו מדי על שם

(דניאל ז') וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לרוב ר' יוחנן אמר לדב כתיב דא היא דעתיה דר' יוחנן דאמר ר' יוחנן (ירמיה יהוה) על כן הכם אריה מיער זו בבל (שם) זאב ערבות ישדדם זו מדי נמר שקד על עריהם זו יון (שם) כל היוצא מהנה יטרף זו אדום ובא הבית זה יון שהיה הבית קיים ונשכו הנחש זו אדום שנאמר קולה כנחש ילך וכה"א פתחי לי אחותי זו בבל רעיתי זו מדי יונתי ביון תמתי באדום שכל ימי יון היה בית המקדש קיים והיו ישראל מקריבין בו תורים ובני יונה על גבי המזבח ר' פנחס ור' לוי בשם ר' חמא בר חנינא פתחין כתיב (תהלים י"ח) בצר לי אקרא יהוה בבבל ואל אלהי אשוע במדי ישמע מהיכלו קולי ביון דאמר רבי הונא לגרמיה יונתי במלכות יון שכל ימי יון היה ההיכל קיים והיו ישראל מקריבין תורים ובני יונה על גבי המזבח הוי ישמע מהיכלו קולי ושועתי לפניו תבא באזניו במלכות אדום ד"א כאשר ינוס איש מפני הארי זה נבוכדנצר ופגעו הדוב זה בלשצר ובא הבית וסמך ידו על הקיר ונשכו הנחש זה המן שהיה נושף עמא כנחש הדא הוא דכתיב (עזרא ד') רחום בעל טעם ושמשי ספרא זה בנו של המן (שם) כתבו אגרא חדא לארתחששתא מלכא כנמא ומה כתיב בה (שם) כען שימו טעם לבטלא וגוי מנדה זו מדת הארץ בלו זה פרוגינן והלך זה אנגריא ואפתם מלכין תהנזיק ר' הונא ורבי פנחס אמרין אפי' דברים שהמלכות מתפתה בהם כגון בי טיאטראות ובי קרקסאות היא מזקת כיון ששלח שמע וביטל מלאכת בית המקדש וכיון שראו כך התחילו הכל צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש:

נושא הדרשה: ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו. בהראתו, את עשר כבוד מלכותו, ואת-יקר, תפארת גדולתו ימים רבים, שמונים (גימ' 18238) כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(עמוס יהוה) כאשר ינוס איש מפני הארי	(1354)
(דניאל ז') וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לרוב	(1273)
(ירמיה ה) על כן הכם אריה מיער	(971ס"פ)
(שם) זאב ערבות ישדדם	(1060אה)
(שם) נמר שקד על עריהם	(1119)
(שם) כל היוצא מהנה יטרף	(561)
(שם) ובא הבית ונשכו הנחש קולה כנחש ילך	(1750)
(שיר השירים) פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי	(2979)
(תהלים י"ח) בצר לי אקרא יהוה	(660)
(עזרא ד') רחום בעל טעם ושמשי ספרא	(1472)
(שם) כתבו אגרא חדא לארתחששתא מלכא כנמא	(2488)
(שם) כען שימו טעם לבטלא מנדה בלו זה פרוגינן	(1241)
(שם) והלך ואפתם מלכין תהנזיק	(1310)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	(גימ' 18238)

ו ר' יצחק פתח (משלי כ"ט) ברבות צדיקים ישמח העם ובמשול רשעים יאנח עם בשעה שהצדיקים נוטלין גדולה חדוה ושמחה בעולם והוא בעולם והמלך דוד והמלך דוד והמלך שלמה והמלך שלמה והמלך שלמה (עזרא א') והמלך כורש והמלך כורש ובשעה שהרשעים נוטלין גדולה ווי ואנחה וחרון אף בעולם (מלכים א' ט"ז) וימלוך אחאב בן עמרי ווי שמלך אחאב בן עמרי וימלוך הושע בן אלה ווי שמלך הושע בן אלה וימלוך מלך צדקיהו בן יאשיהו ווי שמלך צדקיהו בן יאשיהו במלכי אומות העולם שנאמר ויהי בימי אחשורוש ווי שמלך אחשורוש:

ז ר' לוי פתח (במדבר ל"ג) ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם מדבר בשאול בשעה שאמר לו שמואל (שמואל א' ט"ו) עתה לך והכית את עמלק אמר ליה אזלת זכאה ואיתית חייבא וחסת עילוי שנאמר (שם) ויחמול שאול והעם על אגג והא צמחא קיימא מיניה שהוא עושה לכם דברים קשים לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם ואיזה זה זה המן שאמר להשמיד להרוג ולאבד וכיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש:

ח ר' חנינא בר אדא פתח (קהלת י') דברי פי חכם חן זה כורש שנא' (עזרא א') כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי יהוה אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה (קהלת י') ושפתות כסיל תבלענו שאמר הוא האלהים אשר בירושלם (שם) תחלת דברי פיהו סכלות מה הסכלות (עזרא א') מי בכם בכל עמו יהי אלהיו עמו (קהלת י') ואחרית פיהו הוללות רעה די גזר ואמר די עבר פרת עבר ודי לא עבר לא יעבור דבר אחר תחלת דברי וגוי זה אחשורוש שנאמר ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה וגוי' ואחרית פיהו וגוי' שעלה וביטל מלאכת ב"ה כיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש:

נושא הדרשה: ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים (גימ' 11867)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(קהלת י') דברי פי חכם חן (432)

(עזרא א') כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי יהוה אלהי השמים והוא פקד עלי

לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה (5480)

(קהלת י') ושפתות כסיל תבלענו (2306 ס"ת)

(שם) תחלת דברי פיהו סכלות (1676 תה)

(עזרא א') מי בכם בכל עמו יהי אלהיו עמו (495א)

(קהלת י') ואחרית פיהו הוללות רעה (1478)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 11867)

ט' ר' יודא בר' סימון פתח (איוב ל"ד) ממלך אדם חנף וגו' ר' יוחנן וריש לקיש ר' יוחנן אמר בשעה שהמלך חנף ומושל על הבריות ממוקשי עם מן קשיותיהן וחוביהן דבריתא די לא עבדין רעותיה דברייתא עלמא רשב"ל אומר נוח להן לבריות להגדיל להן כנפים ולפרוח באויר ואל ימסרו וישתעבדו תחת יד מלך חנף ד"א ממלך אדם חנף זה אחשורוש שהיה חנף שהרג את אשתו מפני אוהבו ופעם אחרת הרג את אוהבו מפני אשתו אבא אוריין איש צידן אמר חמשה דברים משם רבן גמליאל מן דסגו דייני שיקרא סגון סהדי שיקרא מן דסגון דלטוריא סגין ממונהון דברייתא מתבזזה מדסגו אפייתא חציפתא איתנסיב הודא והדרא ויקרא מן ברייתא מן דאכעסון בניא חביביא עובדיהון קדם אבוהון דבשמיא אקים עליהון מלכא חנפא ויתפרע מינהון ואי זה זה אחשורוש וכיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש:

י' ר' ברכיה פתח (ישעיה מ"א) מי פעל ועשה קורא הדורות מראש וגו' מתחלת ברייתו של עולם התקין הקדוש ברוך הוא לכל אחד ואחד מה שראוי לו אדם ראש ליצורים קין ראש להורגים הבל ראש לנהרגים נח ראש לנמלטים אברהם ראש למולים יצחק ראש לנעקדים יעקב ראש לתמימים יהודה ראש לשבטים יוסף ראש לחסידים אהרן ראש לכהנים משה ראש לנביאים יהושע ראש לכובשים עתניאל ראש למחלקים שמואל למושחים שאול לנמשחים דוד ראש למנגנים שלמה ראש לבונים נבוכדנצר ראש למחריבים אחשורוש ראש למוכרים המן ראש לקונים וכיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש:

יא ר' תנחומא ור' ברכיה ור' חייא רבה בשם ר"א פתרון המדרש הזה עלה בידינו מן הגולה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא צרה ור' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן פתר מדרש זה עלה בידינו כל מקום שנאמר ויהי בימי אינו אלא צרה א"ר שמואל בר נחמן וחמשה הן ויהי בימי אמרפל ומה צרה היתה שם עשו מלחמה וגו' לאוהבו של מלך שהיה שרוי במדינה ובשבילו המלך נזקק למדינה וכיון שבאו ברברין ונזדווגו לו אמרו ווי שאין המלך נזקק למדינה כמות שהיה עושה כך אברהם אבינו אוהבו של הקב"ה (בראשית י"ב) ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך ובשבילו היה הקדוש ב"ה נזקק לכל עולמו הה"ד (שם י"ד) וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש לא בקשו להזדווג אלא לגלגל עינו של עולם עין שעשתה מדת הדין בעולם בקשו לסמותה היא קדש אמר ר' אחא הוא כתיב הוא שקידש שמו של הקדוש ברוך הוא וירד לכבשן האש כיון שראו הכל שבאו כל המלכים ונזדווגו לו התחילו צווחין ווי ויהי בימי אמרפל ויהי בימי שפט השופטים ומה צרה היתה שם ויהי רעב בארץ למדינה שהיתה חייבת ליפס של מלך ושלח המלך גבאי טמיון לגבותה מה עשו בני המדינה תלו אותו והכו אותו וגבו אותה אמרו ווי לכשירגיש המלך בדברים הללו מה ששלוחו של מלך מבקש לעשות לנו עשינו לו כך כשהיה אחד מישראל היה עושה דברים שלא כראוי מוליכין אותו אל הדיין ומה שהדיין מבקש לעשות לנשפט היה הנשפט עושה לדיין א"ל הקב"ה אתם מבזים את שופטיכם חייכם שאני מביא עליכם דבר שאין אתם יכולין לעמוד בו ואיזה זה זה הרעב שנאמר ויהי בימי שפט השופטים ויהי רעב בארץ ויהי בימי אחז ומה צרה היתה שם דכתיב (ישעיה ז') ארם מקדם ופלשתים מאחור למלך שמסר בנו לפדגוג והיה פדגוג שונא אותו אמר אם אני הורגו אני מתחייב מיתה למלך אלא הריני מושך מינקתו ממנו והוא מת מאליו כך אמר אחז אם אין גדיים אין תיישים אם אין תיישים אין צאן אם אין צאן אין רועה אם אין רועה אין עולם מתקיים כך היה אחז סבור ואומר אם אין קטנים אין גדולים אם אין גדולים אין תלמידים אם

אין תלמידים אין חכמים אם אין חכמים אין זקנים אם אין זקנים אין תורה אם אין תורה אין בתי כנסיות ובתי מדרשות אם אין בתי כנסיות ומדרשות אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בעולם מה עשה עמד ונעל כל בתי כנסיות ומדרשות שלא להתעסק בתורה הה"ד (שם ח') צור תעודה חתום תורה בלמודי ר' הונא בשם ר' אלעזר אמר למה נקרא שמו אחז שאחז בתי כנסיות ומדרשות ר' יעקב בר אבא בשם ר' אחא שמע לה מן הדין קרא דכתיב (שם) וחכיתי ליהוה המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו אין לך שעה שהיתה קשה לישראל כאותה שעה שנאמר (דברים ל"א) ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה וגו' ומאותה שעה קויתי לו דכתיב כי לא תשכח מפי זרעו ומה את מועיל (ישעיה ט"ו) הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה לאותות ולמופתים בישראל וכי ילדיו היו והלא לא היו אלא תלמידיו אלא מכאן שתלמידו של אדם נקרא בנו וכיון שראו הכל שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות התחילו אומרים ווי ויהי בימי אחז (ירמיה ד') ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מה צרה היתה שם (ירמיה ד') ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו וגו' למלך ששלח כתבים ממדינה למדינה ובכל מדינה ומדינה שהיו מגיעים כתביו של מלך היו מחבקים ומנשקים אותם עומדים על רגליהם ופורעים ראשיהם וקורין אותם ביראה באימה ברדת ובזיעה וכיון שהגיעו למדינתו של מלך קראום וקרעום ושרפום הה"ד (שם ל"ו) ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה וגו' כתלתא או כארבעה פסוקים וכיון שהגיעו לפסוק החמישי היו צריה לראש מיד יקרעה בתער הסופר והשלך אל האש אשר אל האח וגו' וכיון שראו הכל כך התחילו צווחין ווי ויהי בימי יהויקים ויהי בימי אחשורוש מה צרה היתה שם להשמיד להרוג ולאבד למלך שנכנס בכרם ונזדווגו לו שלשה שונאים הראשון התחיל מקטף בעוללות השני התחיל מזנב באשכלות והשלישי התחיל עוקר בגפנים כך פרעה הרשע התחיל מקטף בעוללות הדא הה"ד (שמות א') ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד וגו' נבוכדנצר שחיק עצמות התחיל מזנב באשכלות הה"ד (מלכים ב' כ"ד) החרש והמסגר אלף ר' ברכיה בש"ר יהודה החרש אלף והמסגר אלף ורבנן אמרי החרש והמסגר אלף ר' יודא בר' סימון אמר אלו תלמידי חכמים ור' שמואל בר ר' יצחק אמר אלו הבליוטין המן הרשע שחיק מחיק התחיל עוקר בגפנים הה"ד להשמיד להרוג ולאבד בקש לקעקע ביצתן של ישראל בעא דיזבון בכל ביתא וכיון שראו הכל כן התחילו צווחין ווי ויהי בימי אחשורוש שמעון בר אבא בשם ר' יונתן אמר כ"מ שנא' ויהי משמש צרה ושמחה אם צרה אין צרה כיוצא בה אם שמחה אין שמחה כיוצא בה אתא רשב"ג ועבדה פלגו כ"מ שנא' ויהי משמש צרה וכל מקום שנא' והיה שמחה איתבון והא כתיב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור אמר לון אף היא אינה שמחה שלא זכה העולם להשתמש לאותה אורה א"ר יודא בר' סימון אורה שנבראת ביום הראשון היה אדם צופה ומביט בה מסוף העולם ועד סופו וכיון שצפה הקב"ה בדור אנוש ובדור המבול ובדור הפלגה שהן עתידין לחטוא לפניו עמד וגנזה מהם הה"ד (איוב ל"ח) וימנע מרשעים אורם והיכן גנזה בג"ע הה"ד (תהלים צ"ח) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה איתבון ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אמר לון אף הדא אינה שמחה שכל מה שנברא ביום הראשון הן עתידין להבלות הה"ד (ישעיה נ"א) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה איתבון והכתיב יום שני יום שלישי עד יום הששי אמר לון אף הדא אינה שמחה שכל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה שאינן נעשין עשייה שלימה כגון החטים צריכים להטחן והחרדל והתרמוסין צריכין להמתק איתבון (בראשית ל"ט) ויהי יהוה את יוסף אמר לון אף הדא אינה שמחה שמתוך כך נתגרתה אותה הדוב איתבון (ויקרא ט') ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו אמר לון אף הדא אינו טוב שבאותו היום מתו נדב ואביהוא ובכו להם כל ישראל שנאמר (שם י') ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה איתבון (במדבר ז') ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן אמר לון

אף הדא אינה שמחה שנגנו בו בנינו של עולם איתבון (יהושע ו') ויהי יהוה את יהושע אמר לון אינה שמחה שבו ביום נהרג יאיר שהיה שקול כרובה של סנהדרין הה"ד (שם ז') ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש שלשים וששה אנשים אין כתיב כאן אלא כשלשים וששה איש זה יאיר ששקול כרובה של סנהדרין מה כתיב שם ויקרע יהושע שמלותיו איתבון (שמואל א' י"ח) ויהי דוד בכל דרכיו משכיל אמר לון אינה שמחה שמתוך כך כתיב (ש"א י"ח) ויהי שאול עוין את דוד איתבון (ד"ה א' י"ז) ויהי כאשר ישב דוד בביתו אמר לון אינה שמחה שבאותו היום בא נתן הנביא ואמר לו (שם) לא אתה תבנה לי הבית אמרין ליה אמרין דילן אמור את דילך אמר להם כתיב (יואל ד') והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס (זכריה י"ד) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם (ישעיה ז') והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן (מיכה יהוה) והיה שארית יעקב בגוים (ישעיה כ"ז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (תהלים א') והיה כעץ שתול על פלגי מים איתבון ליה (ירמיה ל"ח) והיה כאשר נלכדה ירושלם אמר לון אף ההיא אינה צרה אלא שמחה שבו ביום נולד מנחם ונטלו ישראל אפוכי על עונותיהן דאמר רבי שמואל אפוכי גדולה נטלו ישראל על עונותיהן בשעה שחרב בית המקדש הדא הוא דכתיב (איכה ד') תם עונך בת ציון:

נושא הדרשה: ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות--לפניו. בהראתו, את-עשר כבוד מלכותו, ואת-יקר, תפארת גדולתו; ימים רבים, שמונים ומאת יום. ובמלואת הימים האלה, עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד-קטן משתה--שבעת ימים: בחצר, גנת ביתן המלך. חור כרפס ותכלת, אחוז בחבלי-בוץ וארגמן, על-גילי כסף, ועמודי שש; מטות זהב וכסף, על רצפת בהט-ושש--ודר וסחרת. והשקות בכלי זהב, וכלים מכלים שונים; ויין מלכות רב, כיד המלך. והשתיה כדת, אין אנס: כי-כן יסד המלך, על כל-רב ביתו--לעשות, כרצון איש-ואיש. גם ושתי המלכה, עשתה משתה נשים--בית, המלכות, אשר, למלך אחשורוש. ביום, השביעי, כטוב לב-המלך, ביין--אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא, זתר וכרכס, שבעת הסריסים, המשרתים את-פני המלך אחשורוש. (גימ' 49288)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1550)	בראשית י"ב) ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך
(1365)	(שם י"ד) וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש
(1546)	(ישעיה ז') ארם מקדם ופלשתים מאחור
	(שם ח') צור תעודה חתום תורה בלמודי וחכיתי
(174601"פ)	ליהוה המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו
	(דברים ל"א) ואנכי הסתר אסתיר את פני ביום ההוא
(3345)	על כל הרעה אשר עשה
	(ישעיה ט') הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה
(3311)	לאותות ולמופתים בישראל
(658)	(ירמיהו ד') ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו
(1814)	(ירמיה ד') ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו

(2147)	(שם ל"ו) ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבעה
(1096)	(שמות א') ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד
(938)	(מלכים ב' כ"ד) החרש והמסגר אלף
	(תהלים צ"ח) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה (1665)
(1762)	(ישעיה נ"א) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה
(695ס"ה)	(בראשית ל"ט) ויהי יהוה את יוסף
(1540)	(ויקרא ט') ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו
(2117)	(שם י') ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה
(1891)	(במדבר ז') ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן
(849)	(יהושע ו') ויהי יהוה את יהושע
(2195)	(שם ז') ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש
(737)	(שמואל א' י"ח) ויהי דוד בכל דרכיו משכיל
(919)	(ש"א י"ח) ויהי שאול עוין את דוד
	(ד"ה א' י"ז) ויהי כאשר ישב דוד בביתו לא
(2649)	אתה תבנה לי הבית
(666)	(יואל ד') והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס
(992)	(זכריה י"ד) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם
(2107)	(ישעיה ז') והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן
(1180)	(מיכה יהוה) והיה שארית יעקב בגוים
(1312)	(ישעיה כ"ז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול
(1255)	(תהלים א') והיה כעץ שתול על פלגי מים
(1242)	(ירמיה ל"ח) והיה כאשר נלכדה ירושלם
(1144)	(איכה ד') תם עונך בת ציון
(גימ' 49288)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

יב רב ושמואל רב אמר כל מה שאמר הקדוש ברוך הוא בו אמר הה"ד (ישעיה י"ד) והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד שם זה נבוכדנצר ושאר זה אויל מרודך ונין זה בלשצר ונכד זה ושתי ד"א שם זה הכתב שלהן ושאר זה לשון ונין ונכד בר ובר בר ושמואל אמר כל מה שאמר הקב"ה בו אמר הדא ה"ד (ירמיה מ"ט) ושמתי כסאי בעילם והכרתי משם מלך ושרים מלך זו ושתי ושרים אלו שבעת שרי פרס ומדי ר' שמואל בר נחמני אמר (דברים כ"ח) יולך יהוה אותך ואת מלכך אם תאמר לבבל והלא מבבל היו א"יכ למה נאמר אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך אלא זו מדי הוי ויהי בימי.

פרשה א

א ויהי בימי א"ר יהושע בן קרחה שהשחיר פניהם של ישראל כשולי קדירה ור' ברכיה אמר שהכחיש ראשן של ישראל בצום ותעניות ר' לוי אמר שהשקה אותן רוש ולענה ורבי יודא בר' סימון אמר שבקש לקעקע ביצתן של ישראל ור' תחליפא בר בר חנה אמר שהיה אחיו של ראש אחיו של נבוכדנצר וכי אחיו היה והלא זה כשדי וזה מדיי אלא זה ביטל מלאכת ב"ה וזה החריבו

לפיכך השוה אותם הכתוב כאחד הה"ד (משלי י"ח) גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית גם מתרפה במלאכתו זה אחשורוש שביטל מלאכת בהמ"ק אח הוא לבעל משחית זה נבוכדנצר שהשחית בהמ"ק ד"א אחשורוש ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר אחשורוש שהרג אשתו מפני אוהבו הוא אחשורוש שהרג אוהבו מפני אשתו ור' נחמיה אמר אחשורוש שבטל מלאכת בהמ"ק הוא אחשורוש שגזר עליו שיבנה וכי הוא גזר והלא כורש גזר אלא כתיב (עזרא ו) בשנת חדא לכורש מלכא באותה שעה נכנסו כל סנקליטין שלו אצלו אמרו לו אביך גזר עליו שלא יבנה ואת גוזר עליו שיבנה וכי יש מלך מבטל גזירות מלך א"ל הביאו לי קינסין הנעתקין מיד הביאו לו הה"ד (עזרא ו) והשתכח באחמתא בבירתא מה כתיב ביה (שם ד') כען שימו טעם לבטלה א"ל ומי כתיב לעולם לא כתיב אלא עד מני טעמא יתשם מאן אמר לי שאילו היה אבא קיים לא היה בונה אותו לפיכך הוא כוללו עם הנביאים הה"ד ושבי יהודיא בנין ומצלחין וגו':

נושא הדרשה: ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי, בימי אחשורוש: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן (גימ' 7094)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(משלי י"ח) גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית (2299ר"ת)

(עזרא ו) בשנת חדא לכורש מלכא (1492ר"ת)

(עזרא ו') והשתכח באחמתא בבירתא (1806)

(שם ד') כען שימו טעם לבטלה (792ס"ת)

(שם ד') ושבי יהודיא בנין ומצלחין (705תה)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 7094)

ב הוא חמשה לרעה וחמשה לטובה חמשה לרעה (בראשית י') הוא היה גבור ציד (שם ל"ו) הוא עשו אבי אדום (במדבר כ"ו) הוא דתן ואבירים (דה"ב כ"ח) הוא המלך אחז הוא אחשורוש חמשה לטובה (ד"ה א' א') אברם הוא אברהם (שמות ו') הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה (ש"א י"ז) ודוד הוא הקטן (דה"ב ל"ב) הוא יחזקיהו (עזרא ז') הוא עזרא עלה מבבל ר' ברכיה בשם רבנן דתמן אית לן חד דטב מכולהון (תהלים ק"ה) הוא יהוה אלהינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם:

נושא הדרשה: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא (גימ' 4525ר"פה)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(בראשית י') הוא היה גבור ציד (347)

(שם ל"ו) הוא עשו אבי אדום (452)

(במדבר כ"ו) הוא דתן ואבירים (725)

(דה"ב כ"ח) הוא המלך אחז (123)

(ד"ה א' א') אברם הוא אברהם (503)

(שמות ו') הוא משה ואהרן (619)

- (ש"א י"ז) ודוד הוא הקטן (196)
 (דה"ב ל"ב) הוא יחזקיהו (158)
 (עזרא ז') הוא עזרא עלה מבבל (469)
 (תהלים ק"ה) הוא יהוה אלהינו בכל הארץ משפטי (933)

(גימ' 4525)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ג אחשורוש ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר אחשורוש הוא ארתחששתא ורבנן אמרי אחשורוש שכל מי שזוכרו חושש את ראשו למה קראו הכתוב ארתחששתא שהיה מרתיח ותש אחשורוש ר' יצחק ורבנן ר' יצחק אמר אחשורוש שבאו כל הצרות בימיו שנא' אבל גדול ליהודים הוא אחשורוש שבאו כל הטובות בימיו שנא' שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב רבנן אמרי אחשורוש עד שלא נכנסה אסתר אצלו הוא אחשורוש משנכנסה אסתר אצלו לא היה בועל נדות:

ד המולך ועדיין לא מלך מהודו ועד כוש והלא מהודו ועד כוש דבר קל הוא אלא כשם שמלך מהודו ועד כוש כך מלך על שבע ועשרים ומאה מדינה ודכוותיה (מלכים א' ד') כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה והלא מתפסח ועד עזה דבר קל הוא אלא כשם ששלט מתפסח ועד עזה כך שלט מסוף העולם ועד סופו ודכוותיה (תהלים ס"ח) מהיכליך על ירושלם לך יובילו מלכים שי והלא מהיכל לירושלם דבר קל הוא אלא כשם שהקרבות מצויים מהיכל לירושלם כך דורכיאות עם דורניאות עתידות להיות מצויות למלך המשיח הה"ד (שם ע"ב) וישתחוו לו כל מלכים ר' כהן אחוה דר' חייא בר אבא אמר כשם שהשכינה מצויה מהיכל לירושלם כך תהיה השכינה ממלאה מסוף העולם ועד סופו הה"ד (שם) וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן:

נושא הדרשה: הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

הוא אחשורוש, המלך מהדו ועד-כוש--שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו

(גימ' 5021)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

- (מלכים א' ד') כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה (1591)
 (תהלים ס"ח) מהיכליך על ירושלם לך יובילו מלכים שי (1392ת)
 (שם ע"ב) וישתחוו לו כל מלכים (א978)
 (שם) וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן (1060)

(גימ' 5021)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ה שבע ועשרים ומאה ר' אלעזר בשם ר' חנינא והלא מאתים וחמשים ושתים אפרכיות הן בעולם ודוד שלט בכולן הה"ד (ד"ה א' י"ד) ויצא שם דוד בכל הארצות שלמה שלט בכולן הה"ד (מלכים א' ד') ושלמה היה מושל בכל הממלכות וגוי' אחאב שלט בכולן הה"ד (שם י"ח) חי יהוה אלהיך אם יש גוי וממלכה וגוי' וכי אדם משביע במקום שאינו שולט ועוד מן הדא (שם כ') ויפקד את נערי שרי המדינות ויהיו מאתים שנים ושלשים וגוי' והשאר היכן הם ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר כלו ברעב בימי אליהו ורבנן אמרי בן הדד בא ולקחן הה"ד (שם) ובן הדד מלך ארם קבץ את כל חילו ושלשים ושנים מלכים אתו וסוס ורכב ויעל ויצר על שומרון וילחם בה אן בעיין עשרים ותימר ל"ב אלא יש

אפרכייה שהיתה קשה והיה נוטל ממנה שנים ועושה אותן עירבון תחת ידו ר' ברכיה ורבנן ר' ברכיה אמר בני אכפייה ובני אמוריי ורבנן אמרי בני אוכייפי שהיו מרוצצין בארכוף ובני אמוריי שהיו תמורות של אבותיהן וכה"א (שם ב' י"ד) ואת בני התערובות שהיו מעורבותיהן של אבותיהן נבוכדנצר שלט בכולן הדא הוא דכתיב (דניאל ב') ובכל די דארין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא וגוי' כורש שלט בכולן הה"ד (עזרא א') כל הממלכות נתן לי יהוה דריוש שלט בכולן הדא הוא דכתיב (שם ו') באדין דריוש מלכא כתב לכל עממיא וגוי' אחשוורוש שלט בחציין למה בחציין ר' הונא בשם ר' אחא ורבנן ר' הונא בשם ר' אחא אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה חלקת את מלכותי שאמרת הוא האלהים אשר בירושלם חייך שאני חולק מלכותך ורבנן אמרי אמר לו הקדוש ב"ה אתה חלקת בנין ביתי שאמרת רומיה אמין שתין פתיה אמין שתין חייך שאני חולק מלכותך ויימר מאה ועשרים ושש מה ת"ל שבע ועשרים ומאה מדינה אלא כך אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה נתת עליה אחת לביתי משלך שאמרת (עזרא א') מי בכס מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל אף אני נותן עליה תוספת אחת משלי שהוסיף לו מדינה אחת בחשבון הה"ד שבע ועשרים ומאה מדינה:

נושא הדרשה: שבע ועשרים ומאה, מדינה.
התאמה גימטריית לציטוטי הפסוקים במדרש:

שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשוורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי המדינות--לפניו. בהראתו, את-עשר כבוד מלכותו, ואת-יקר, תפארת גדולתו; ימים רבים, שמונים ומאת יום. ובמלואת הימים האלה, עשה המלך לכל-העם

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1215)	(ד"ה א' י"ד) ויצא שם דוד בכל הארצות
(1370)	(מלכים א' ד') ושלמה היה מושל בכל הממלכות
(621)	(שם י"ח) חי יהוה אלהיך אם יש גוי וממלכה
(3570)	(שם כ') ויפקד את נערי שרי המדינות ויהיו מאתים שנים ושלשים
(4416א)	(שם) ובן הדד מלך ארם קבץ את כל חילו ושלשים ושנים מלכים אתו וסוס ורכב ויעל ויצר על שומרון וילחם בה
(1562ת)	(שם ב' י"ד) ואת בני התערובות
(1891)	(דניאל ב') ובכל די דארין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא
(1157)	(עזרא א') כל הממלכות נתן לי יהוה
(1341)	(שם ו') באדין דריוש מלכא כתב לכל עממיא
(627)	(עזרא א') מי בכס מכל עמו יהי אלהיו עמו ויעל

(גימ' 17734)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ו ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמן אמר כתיב (דניאל ז') ושער ראשה כעמר נקא שאין לכל בריה אצלו כלום ר' יודן בשם ר' איבו כתיב (ישעיה ס"ג) פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי וגוי' וכי לסיוען של אומות הקב"ה צריך שאמר ומעמים אין איש אתי אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא לכשאבקר פנקסותיהן של או"ה ולא תמצא להן זכות לפני באותה שעה (שם) ואדרכם באפי וארמסם בחמתי ר' פנחס ור' חלקיה בש"ר סימון אמרי כתיב (זכריה י"ב) והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים וגוי' אבקש וכי מי מעכב אלא כך אמר הקב"ה לכשאבקר פנקסותיהן של או"ה ולא תמצא להן זכות לפני אותה שעה אבקש להשמיד את כל הגוים ר' סימון בש"ר יוחנן

כתי' (דבר'י ל"ב) לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם וכי גבורה היא שאדם אומר לכשיתמוטטו שונאיהם של ישראל אני פורע מהם אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא לכשיפסקו מצות הרגילות שבינותם ולא תמצא להם זכות לפני באותה שעה לי נקם ושלם ר' ברכיה בשם ר' לוי ור' הונא בשם ר' לוי ור' יודן בשם רבי לוי שלשתן אמרו פסוק אחד (תהלים כ"א) תמצא ידך לכל אויביך ימינך תמצא שונאיך תהא ידך מצויה ליפרע מאויביך תמצא להם מדת הדין תמצא להם מיעוט זכויותיהן שעשו לךך נאמר ימינך תמצא שונאיך:

נושא הדרשה: שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

שבע ועשרים ומאה, מדינה. בימים, ההם--כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים
כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:
 (דניאל ז') ושער ראשה כעמר (1412)
 (ישעיה ס"ג) פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש אתי (1960)
 (שם) ואדרכם באפי וארמסם בחמתי (1171)
 (זכריה י"ב) והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים (1447את)
 (דבר'י ל"ב) לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם (1834)
 (תהלים כ"א) תמצא ידך לכל אויביך ימינך תמצא שונאיך (1742)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:
 (גימ' 9564)

ז ד"א שבע ועשרים ומאה מדינה ר' יודא ור' נחמיה ר' יודא אמר כבש שבע שהן קשות כעשרים כבש עשרים שהן קשות כמאה ר' נחמיה אומר נטל אוכלוסין משבע וכבש עשרים נטל אוכלוסין מעשרים וכבש מאה כיצד כבשן ר' יודא ור' נחמיה ר' יודא אמר כחצי עטרה שאת מכבש את החיצונות והפנימיות נכבשות מאליהן אמר ר' פנחס העולם הוא עשוי כעטרה ור' אבון אמר כאפי קבאי ור' נחמיה אמר כאמת המים אתה מכבש את החיצונות והפנימיות נכבשות מאליהן:

ח ר' עקיבא היה יושב ודורש ונתנמנמו התלמידים בעא לערערה יתהון אמר מה זכתה אסתר למלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה אלא כך אמר הקב"ה תבא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה ותמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה א"ר לוי כל מקום שנא' שדה הוא עיר עיר מדינה מדינה אפרכיה שדה הוא עיר מניין שנאמר (מלכים א' ב') ענתות לך על שדך עיר מדינה מניין שנאמר (יחזקאל ט') עבור בתוך העיר בתוך ירושלם מדינה אפרכיה מניין שנאמר שבע ועשרים ומאה מדינה:

י בימים ההם זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השרת מדדין פיתקין לפני הקדוש ברוך הוא שהיו אומרים לפניו רבש"ע בית המקדש חרב ורשע זה יושב ועושה מרזיחין אמר להם תנו ימים כנגד ימים הה"ד (נחמיה י"ג) בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת וגו' רב חלבו אמר אללא ווי היו אותן הימים א"ר ביבי ההם הא לאותן הימים המד"א (יחזקאל ל') הלילו ה ליום אמר ר' יצחק נהיה לאותן הימים המד"א (מיכה ב') ונהה נהי נהיה:

יא כשבת המלך א"ר יצחק או"ה אין להם ישיבה איתבון והכתיב כשבת המלך אמר להם בשבת המלך אין כתיב כאן אלא כשבת המלך ישיבה שאינה ישיבה אבל ישיבתן של ישראל ישיבה שנאמר (שופטים י"א) בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה:

יב על כסא מלכותו ר' כהן בשם ר' עזריה על כסא מלכותו מלכותו כתיב בא לישיב על כסא שלמה ולא הניחוהו אמרו לו כל מלך שאינו קוזמיקרטור בעולם אינו יושב עליו עמד ועשה לו כסא משלו כדמותו הה"ד על כסא מלכותו על כסא מלכותו כתיב וכי איזה כסא היה (ד"ה ב' ט') ויעש המלך כסא שן גדול א"ר אחא והכתיב (מלכים ב' י') ולאחאב שבעים בנים בשומרון א"ר הושעיא רבה כשם שהיו לו שבעים בנים בשומרון כך היו לו שבעים בנים ביזרעאל וכל אחד ואחד היו לו שני פלטירין אחד לימות החורף ואחד לימות הקיץ הה"ד (עמוס ג') והכיתי בית החורף על בית הקיץ ר' יודא ברבי סימון אמר ארבעה שנא' ואבדו בתי השן ורבנן אמרי ששה שנא' וספו בתים רבים נאם יהוה וכאן הוא אומר כסא שן גדול ר' הושעיא רבה אומר שהיה עשוי כטירכי מרכבתו של מי שאמר והיה העולם הקב"ה וכה"א שש מעלות לכסא שש כנגד ששה רקיעים ולא שבעה הן אמר ר' אבון הן דמלכא שארי טיטיון שש כנגד שש ארצות ארץ אדמה ארקא גיא ציה נשיה תבל וכתוב (תהלים ט') והוא ישפוט תבל בצדק שש כנגד ששה סדרי משנה זרעים מועד נשים נזיקין קדשים וטהרות שש כנגד ששת ימי בראשית שש כנגד שש אמהות שרה רבקה רחל ולאה בלהה זלפה א"ר הונא שש כנגד שש מצות שהמלך הוא מוזהר עליהם ומצווה דכתיב (דברים ט"ז) לא ירבה לו נשים לא ירבה לו סוסים וכסף וזהב לא ירבה לו מאד (דברים ט"ז) לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד עלה במעלה ראשונה הכרוז מכריז ואומר לו (שם י"ז) לא ירבה לו נשים בשנייה מכריז (שם) לא ירבה לו סוסים בשלישית מכריז (שם) וכסף וזהב לא ירבה לו ברביעית לא תטה משפט בחמישית לא תכיר פנים בששית לא תקח שחד וכה"א וידות מזה ומזה אל מקום השבת בישיבתו בא לישיב אומר לו דע לפני מי אתה יושב לפני מי שאמר והיה העולם אמרו כיון שמת שלמה עלה שישק מלך מצרים ונטלו מהם א"ר שמואל בר נחמן הוא שישק הוא פרעה ולמה נקרא שמו שישק מפני שבא בשקיקות על ישראל ואמר הריני נוטל אותו בכתובת בתי עשה מלחמה עם זרח הכושי ונטלו ממנו עשה אסא מלחמה עם זרח הכושי ונפל בידו ונטלו ממנו תאנא אסא וכל מלכי יהודה ישבו עליו וכיון שעלה נבוכדנצר והחריב את ירושלים הגלה אותו לבבל ומבבל למדי וממדי ליון ומיון לאדום א"ר אלעזר בר' יוסי אני ראיתי שבריו ברומי נבוכדנצר ישב עליו כורש ישב עליו אחשורוש בא לישיב עליו לא הניחוהו אמרו ליה מי שאינו עשוי קוזמוקרטור בעולם אינו יושב עליו עמד עשה משלו בדמים הה"ד על כסא מלכותו מלכותו כתיב (מ"א י') וראש עגול לכסא מאחריו א"ר אחא כהדא קדירתא דדרגיש וידות מזה ומזה עלה במעלה הראשונה והארי פושט לו יד ובשנייה נשר פושט לו יד אל מקום השבת כך מקבלין אותו ובמקום השבת שרביט הזהב מאחוריו ויונה נתונה בראשו ועטרה של זהב בפיה כדי שיהא המלך יושב בשבת ועטרה של זהב נוגע ואינו נוגע:

נושא הדרשה: כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו,
התאמה גימטריית לציטוטי הפסוקים במדרש:

כשבת המלך אחשורוש, על כסא מלכותו, אשר, בשושן הבירה. בשנת שלוש, למלכו, עשה משתה, לכל-שריו ועבדיו: חיל פרס ומדי, הפרתמים ושרי

(גימ' 10475)

המדינות--לפניו. בהראתו, את-

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(955)	(ד"ה ב' ט') ויעש המלך כסא שן גדול
(1176)	(מלכים ב' י') ולאחאב שבעים בנים בשומרון
(1886תה)	(עמוס ג') והכיתי בית החורף על בית הקיץ
(1191ס"ת)	(תהלים ט') והוא ישפוט תבל בצדק
	(דברים ט"ז) לא ירבה לו נשים לא ירבה לו סוסים וכסף
(1703א)	וזהב לא ירבה לו מאד
(2572)	(דברים ט"ז) לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד
(992)	(מ"א י') וראש עגול לכסא מאחריו

(גימ' 10475)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש

יג א"ר איבו כתיב (תהלים כ"ב) כי ליהוה המלוכה ומושל בגוים ותימר על כסא מלכותו אלא לשעבר היתה מלוכה בישראל כיון שחטאו ניטלה מלכות מהם וניתנה לאו"ה הה"ד (יחזקאל ל') ומכרתי את הארץ ביד רעים אמר רבי יצחק ביד אפוטרופסין רעים למחר כשישראל עושין תשובה הקב"ה נוטלה מעובדי כוכבים ומחזירה להם בישראל אימתי ועלו מושיעים בהר ציון:

יד אשר בשושן הבירה רבי פנחס בשם ר' חננאל אמר אמר לו הקדוש ברוך הוא כורש ייחס שם מדינתו ושם אפרכיא שלו שאמר בירושלם אשר ביהודה אף אני אייחס שם מדינתך ושם אפרכיא שלך שנאמר אשר בשושן הבירה:

טו בשנת שלוש למלכו עשה משתה ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אמר בשנת שלש למלאכת הכסא כיון שגמר מלאכת הכסא עשה משתה לכל שריו ועבדיו ור' נחמיה אמר בשנת שלש לביטול מלאכת בית המקדש כיון שגמר לביטול מלאכת בית המקדש שלש שנים עשה משתה לכל שריו ועבדיו א"ר שמואל בר אימי ארבעה דברים טובים היו באותו האיש עשה שלש שנים בלא כתר ובלא כסא והמתין ארבע שנים עד שמצא אשה ההוגנת לו ולא היה עושה דבר עד שנמלך א"ר פנחס וכל מי שהיה עושה בו טובה היה כותבה הה"ד וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי וגו':

טז עשה משתה לכל שריו ועבדיו אנטונינוס עשה סעודה לרבי אמר לו שמא לא יצאת ידי קנדלה פטים (פירוש שמן עכור) אמר ליה מה הינון חשיבין עלוי אמר ליה שמא יתנו שמן פקטים בקנדילים ויקלקלו את הסעודה אמר ליה והדא מנא לך אמר ליה מאחשורוש דכתיב ביה עשה משתה לכל שריו ועבדיו:

יז חיל פרס ומדי תני בשם ר' נתן מעשרה מדות אלו עשרה חלקים של זנות בעולם תשעה באלכסנדריא ואחד בכל העולם עשרה חלקים של עשירות בעולם תשעה ברומי ואחד בכל העולם עשרה חלקים של עניות בעולם תשעה בלוד ואחד בכל העולם עשרה חלקים של כשפים בעולם תשעה במצרים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של טפשות בעולם תשעה בישמעאלים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של בריות בעולם תשעה בישמעאלים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של

כנים בעולם תשעה בפרסיים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של נוי בעולם תשעה במדי ואחד בכל העולם עשרה חלקים של כעירות בעולם תשעה במזרח ואחד בכל העולם עשרה חלקים של כח בעולם תשעה בכשדים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של גבורה בעולם תשעה ביהודה ואחד בכל העולם עשרה חלקים של יופי בעולם תשעה בירושלים ואחד בכל העולם עשרה חלקים של חכמה בעולם תשעה בארץ ישראל ואחד בכל העולם עשרה חלקים של תורה בעולם תשעה בא"י ואחד בכל העולם עשרה חלקים של חנופה בעולם תשעה בירושלים ואחד בכל העולם הה"ד (ירמיה כ"ג) כי מאת נביאי ירושלים יצאה חנופה לכל הארץ:

יח ד"א חיל פרס ומדי פעמים שהוא מקדים מדי לפרס ופעמים שהוא מקדים פרס למדי כשהמלכות במדי פרס טפילה לה כשהמלכות בפרס מדי טפילה לה פרס למה קורין אותה פרס שקיבלה את המלכות פרוסות אחד בימי תרדה ואחד בימי אדרכיאן ואחד לעתיד לבא הה"ד והיה זה שלום העיר וגו' מדי למה קורין אותה מדי דמודייה להקדוש ברוך הוא א"ר חייא בר אבא מלכי מדי תמימים היו ואין להקדוש ב"ה עליהם אלא עבודת כוכבים שמסרו להם אבותיהם:

יט הפרתמים ר' אלעזר אמר פרתמים אלו שני לגיונותיו של מלך שאין המלך נקרא אגוסטוס (פירוש קיסר) עד שקורין אותו הם תחלה ואלו הן אמר ר' יצחק דיקומיוני ואגוסטיאני הן הן שנתנו עצה לנבוכדנצר ועלה והחריב בהמ"ק וקעקע הקב"ה את ביצתן והעמיד אחרים תחתיהם ואלו הם ר' יהודה בר' סימון בשם ר' אלעזר אמר יכולני ובר קוריאני ור' הונא אמר בני טעמיא ובני סגניא דיליה ור' יצחק אמר בני טעמיא בני עצתיא דיליה המד"א (דניאל ב') באדין דניאל התיב עטה וטעם וגו':

כ ושרי המדינות לפניו ר' אלעזר ור' שמואל בר נחמן רבי אלעזר אמר להדא ארכיון דגדר שהמלך יושב לדין מלמעלה וכל העם יושבין לפניו על הארץ ור' שמואל בר נחמן אמר לבסילקי גדולה שמליאה בני אדם שהמלך יושב במסיבו וכל העם שטוחין על פניהם לפניו לכך נאמר ושרי המדינות לפניו.

פרשה ב

כל רוחו יוציא כסיל (משלי כ"ט) זה אחשורוש וחכם באחור ישבחנה זה הקדוש ברוך הוא שהוא משדיך אחשורוש היך מה דאת אמר (תהלים ס"ה) משביח שאון ימים שאון גליהם והמון לאומים:

א בהראותו את עושר כבוד מלכותו דבית ר' ינאי וחזקיה תרויהון אמרין ששה ניסין היה פותח ומראה להן בכל יום ר' חייא בר אבא אמר מיני יציאות הראה להן ר' יודה בר' סימון אמר סעודת ארץ ישראל הראה להן ר' לוי אמר בגדי כהונה גדולה הראה להם נאמר כאן תפארת גדולתו ונאמר להלן (שמות כ"ח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת מה תפארת האמור להלן בגדי כהונה גדולה אף תפארת האמור כאן בגדי כהונה גדולה ר' ברכיה בשם ר' חלבו אמר בין מן דידיה ובין לא מדידיה מתגלגלת בת קברייא מהיכן העשיר אותו רשע אמר ר' תנחומא נבוכדנצר שחיק מחיק סיגל כל ממונו של עולם והיתה עינו צרה בממונו כיון שנטה למות אמר מה אני אניח כל ממון זה לאויל עמד וגזר ועשה ספינות גדולות של נחשת מילא אותן ממון וחפר והטמינם בפרת והפך פרת עליהן ויום שעמד כורש וגזר שיבנה בית המקדש גילה אותן הקב"ה הה"ד (ישעיה מ"ה) כה אמר יהוה למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו לרד לפניו גוים וגו' ושערים לא יסגרו וכתוב בתריה ונתתי לך אוצרות חשך ומטמוני מסתרים וגו':

ב ימים רבים ימים של צער ודכותיה (שמות ב') ויהי בימים הרבים ההם וכי ימים רבים היו אלא על ידי שהיו של צער העלה אותן הכתוב ימים רבים ודכותיה (מ"א י"ח) ויהי ימים רבים ודבר יהוה היה אל אליהו וגו' וכי ימים רבים היו אלא ע"י שהיו ימים של צער לפיכך קרא אותם ימים רבים וכמה היו ר' ברכיה בשם ר' חלבו בשם ר' יוחנן חדש אחד בשנה ראשונה וחדש אחד בשנה אחרונה וי"ב חדש באמצע הרי ארבעה עשר חדשים ודכותיה (ויקרא ט"ו) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים תני ר' חייא ימים שנים רבים שלשה וכי רבים הם אלא לפי שהן של צער לפיכך קורא אותן ימים רבים:

ג שמונים ומאת יום יום אחרון כיום ראשון עובדא הוה בגברא חד דהוה שמיא ברבוהין הלכו רבותינו אצלו על עסק מגבת חכמים שמעין לבריה דאמר ליה במה אנן אכלין יומא דין אמר ליה בטרוקסימון מן חד במנא או מן תרין במנא אמר ליה מן תרין במנא דאינון כמישין וזלילין אמרי היכן אנן אזלין גבי הדין ניזיל ונעביד עבידתן בקרתא ובתר כן ניתי לגביה אזלון ועבדון עבידתהון בקרתא ואתו לגביה ואמרין ליה הב לן מצוותא אמר לון אזלון לגבי דא דבייתא והיא יהבה לכון חד מודיא דדינרין אזלון לגבי אינתתא ואמרון לה אמר ליך בעלך הב לן מצוותא חד מודיא דדינרין אמרה לון היכי אמר לכון גדיש או מחיק אמרו לה סתם אמר לן אמרה אנא יהבה לכון גדיש אין אמר לי בעלי למה אמינא ליה חביתין מן פרני אתון לגביה אמרון ליה ברייך ימלא חסרונך אמר לון היכן יהבתי לכון גדיש או מחיק אמרו ליה סתם אמרון לה ואמרה אנא יהבה לכון יתיה גדיש ואין אמר בעלי למה אנא יהבה גדראניה מן פורני אמר להון איכן דכן הוית בדעתי למתנא לכון ולמה לא אתיתן לגבי מריש אמרון ליה שמעינן לעבדך דאמר לך במה אנן אכלין יומא דין ואמרת ליה בטרוקסימון ואמר לך מן חד במנא או מן תרין במנא ואמרת ליה מן תרין במנא דאינון כמישין וזלילין ואמרין בר נש דאית ליה כל הדין ממונא הוא אכיל בטרוקסימון מן תרין

במנא אמר לון בנפשי אנא רשיי ברם במצוותה דבריי לית אנא יכיל ולא רשיי בר לופייני הוה משיא את בתו מן צפורי לעכו והעמיד חנויות מוזגות יין מציפורי לעכו ומנורות של זהב מכאן ומכאן אמרו לא זזו משם עד שהאכילן עדשים מן הגרן והשקה אותן יין מן הגת אמר ר' אבון ובלבד בקדרות מפוחמות ברם הכא יום אחרון כיום ראשון:

ד רבי חייא הוה ליה חד רחים באשנא ועשה לו סעודה והאכילו כל מה שנברא בששת ימי בראשית אמר ליה מה אלהכון עתיד דעביד לכון יותר מכאן אמר ליה סעודתך יש לה קצבה אבל סעודת אלהינו שעתיד לעשות לצדיקים לעתיד לבא אין לה קצבה דכתיב (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ר' שמעון בן יוחאי הוה ליה חד רחים גבי דארי בצור חד זמן אתא לגביה שמעיה לעבדיה דאמר ליה במה אנן אכלין יומא דין בטלופחין דטמאשא או דגראפא א"ל דטמאשא התחיל ממיל בו והרגיש בו שלח ואמר לבני בייתיה אתקינו לי כל ההין ארגוטדייא אמר ליה משגח רבי שתי גבן יומא דין אמר ליה אין מאן דסליק בבייתא חמא כל הדין ארגנאטאדייא ותמה א"ל בר נש דאית כל הדין ממונא יהא הוא אכיל בטלופחין דטמאשא א"ל אי ר' אתון אורייתכון מוקרא לכון ברם אנן אי לית לן ממונא לית בר נש דמוקר לן בר יוחני בקש לעשות סעודתא לגדולי רומי הוה תמן ר' אליעזר בר' יוסי אמר נמלך בבן עירנו אתא לגביה א"ל אי בעית למקרא עשרין עבוד עשרין וחמשה ואין בעית למקרי עשרין וחמשה עבוד לתלתין אזל הוא ועביד לעשרין וארבע וקרא עשרין וחמשה אשתכחון דחסירין חד מקמא מאן דאמר קנדס ומאן דאמר כפנאי אייתי דהב יהב קדמיה נסביה וטלקיה באנפיה אמר ליה דדהב אנא אכיל ודהבך אנא צריך אתא לגביה ר' אליעזר בר' יוסי ותני ליה עובדא אמר ליה חייך ר' לא הוה לי דאימא לך דאלו אמרת לי לא עבדית מן בגין כך אמרין לך אם חדרי תורה גלה לכם הקדוש ברוך הוא או שמא חדרי סעודה אמר ליה הן אף חדרי סעודה גילה לנו א"ל ודא מנא לך א"ל מדוד דכתיב (ש"ב ג') ויבא אבנר אל דוד ועמו עשרים אנשים ויעש דוד לאבנר ולאנשים אשר אתו משתה ויעש משתה אין כתיב כאן אלא ולאנשים אשר אתו משתה ברם הכא יום אחרון כיום ראשון:

ה ובמלאת הימים האלה ובמלואת כתיב עשה המלך לכל העם הנמצאים וגו' משתה שבעת ימים רב ושמואל חד אמר שבעה חוץ ממאה ושמונים ושמואל אמר שבעה עם מאה ושמונים א"ר סימון הדא שושן הבירה כבית קומטיטון היה מאכל ומשתה מצוי בה א"ר חנינא בר פפא גדולי הדור היו שם וברחו אמר רב חנינא בר עטל יהודים היו שם באותה סעודה אמר לון אותו רשע יכול אלוהיכון עתיד דעביד לכון יותר מכן אמרו לו (ישעיה ס"ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה אם כסעודה זו הוא עושה לנו אנו אומרין לו כבר אכלנוה על שלחנו של אחשורוש:

ו בחצר גנת ביתן המלך ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אמר גנה מבחוץ וחצר מבפנים ור' נחמיה אמר גנה מבפנים וחצר מבחוץ אמר ר' פנחס מקיים אני דברי שניכם כשהוא היה רוצה עושה אותה חצר וכשהוא היה רוצה עושה אותה גינה הא כיצד פורש את הוילון ועושה חצר קופל את הוילון ועושה אותה גנה דבר אחר בחצר גנת ביתן המלך שעמדה לו בדמים הרבה:

ז חור כרפס ותכלת תרגם עקילס איירינון קרפסינון ור' ביבי אמר טיינון א"ר יצחק בגדים שבני חורין לובשין אחוז בחבלי בוץ וארגמן אמר ר' שמואל בר נחמן בוא וראה טליתו של אותו רשע מה

הוא שהכל מפקיעין בחבלי צמר ובחבלי פשתן ורשע זה בחבלי בוץ וארגמן על גלילי כסף ר' חייא רבה ור' שמעון בן חלפתא חד אמר נגללין היו כוילון זה של ארון וחרינא אמר נקפלין היו כקלע זו של ספינה ועמודי שש א"ר לוי המחצב הזה לא נגלה לבריה אלא למלכות הרשעה הזאת אתיבון והכתיב (ד"ה א' כ"ט) וכל אבן יקרה ואבני שיש לרוב שלמה היה נותן מרגלית מכאן ומרגלית מכאן ואבני שיש באמצע ונוח היה לאחשורוש לעשות לו עמודים של כסף ושל זהב מלהביא עמודים של שיש מיפרק אונסין למדי וא"ת דהו זמרין אמר רבי מתנה אני ישנתי על פרחו של אחד מהן והיה מלא קומה ופשוט ידים ורגלים:

ח מטות זהב וכסף רבי יהודה ורבי נחמיה רבי יהודה אמר הראוי לכסף לכסף הראוי לזהב לזהב אמר לו ר' נחמיה א"כ נמצאת מכניס שנהא בסעודת אותו רשע אלא של כסף היו והיו מצופים בזהב ור' תחליפא בר בר חנה אמר של זהב היו והיו מכופתין בכפאתין של כסף ושמואל אמר הגשיש החיצון של זהב והפנימי של כסף:

ט על רצפת בהט ושש אמר רב נחמן בא וראה שלותו של אותו רשע מה הוא שהיה ביתו רצוף באבנים טובות ומרגליות בהט ושש ודר וסוחרת ר' ניסא דקיסרי אמר למרגלית שהיא אהובה על בעלה ר' יוחנן אמר למרגלית שמוציאה את בעלה לחירות המד"א (ויקרא כ"ה) וקראתם דרור ודר א"ר הונא אית אתר דצווחין למרגליתא דורה וסחרת ר' ביבא בר אבונא אמר פרקמטיא נפקת המד"א (בראשית כ"ג) עובר לסוחר:

י והשקות בכלי זהב השקיותיו של אותו רשע לא היו אלא בשל זהב איתיבון והכתיב (מלכים א' ו') וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור ר' פנחס בשם ר' יצחק אמר והלא נפשו של אדם חותה לשתות בשל זהב אלא אלו כוסות דיוטיריטא של כלי זכוכית שרואין צל פניהם בהם יפין ויקירין ככלי זהב:

יא וכלים מכלים שונים הביא כליו וכלי עילם ונמצאו שלו יפין משל עילם הביא כליו וכלי בהמ"ק ונמצאו נאים ויפין מכליו למטרונה שהיתה לה שפחה יפה כל זמן שמבטת בשפחתה היו פניה משתנות כך כל זמן שהיו כלי בית המקדש מביטין בכליו היו משתנין כליו ונעשין כעופרת ר' תחליפא בר בר חנה אמר כלים שצורתן נשתנים לימים קלים א"ר שמואל בר רב נחמן כלים מכלים למשתמשין בהם והם שונין בקלקלה מי גרם לבלשצר שתקעקע ביצתו מן העולם לא על ידי שנשתמש בכלי בית המקדש הה"ד (דניאל יהוה) בלשאצר אמר בטעם חמרא להיתיה למאני דהבא וכספא די הנפק נבוכדנצר וגו' מה כתיב ביה בליליא קטיל בלשאצר מלכא כשדאה:

יב ויין מלכות רב להלן כתיב (שם) ולקבל אלפא חמרא שתה ברם הכא כתיב ויין מלכות רב כיך המלך ככוסות ביד המלך:

יג והשתיה כדת אין אונס כדת כל מקום ומקום אית אתר דבעי מיגם ובתר כן שתי ואית אתר דשתי ובתר כן מיגם כדת כל אומה ואומה כאילין כותאי דלא שאתן חמרא דזיקין אייתי להון

חמרא דקולי' אין אונס באנפקא רב אמר אין אונס ביין נסך א"ר בנימין בר לוי אין אונס בפקתא לפום דתמן שאתן בגסא לפיכך אין אונס בפקתא כי כן יסד המלך אמר רבי שמואל בר נחמן בא ראה שלותו של אותו רשע מה היא שהיה ביתו מיוסד באבנים טובות ומרגליות על כל רב ביתו לעשות לגדולי מלכות שיהא כל אחד ואחד רשאי לצחוק עם בניו ועם בני ביתו:

יד לעשות כרצון איש ואיש אמר לו הקב"ה אני איני יוצא מידי בריותי ואתה מבקש לעשות כרצון איש ואיש בנוהג שבעולם שני בני אדם מבקשים לישא אשה אחת יכולה היא להנשא לשניהם אלא או לזה או לזה וכן שתי ספינות שהיו עולות בלימן אחת מבקשת רוח צפונית ואחת מבקשת רוח דרומית יכולה היא הרוח אחת להנהיג את שתיהן כאחת אלא או לזו או לזו למחר שני בני אדם באים לפניך בדין איש יהודי ואיש צר ואויב יכול אתה לצאת ידי שניהם אלא שאתה מרומם לזה וצולב לזה ר' הונא בשם ר' בנימין בר לוי אמר לפי שבעוה"ז בזמן שרוח צפונית מנשבת אין רוח דרומית מנשבת ובזמן שרוח דרומית מנשבת אין רוח צפונית מנשבת אבל לעתיד לבא בקיבוץ גלויות אמר הקדוש ברוך הוא אני מביא רוח ארגסטיס לעולם ששתי רוחות משמשות בו הה"ד (ישעיה מ"ג) אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ מי הוא זה שעושה רצון יראיו זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם.

פרשה ג

א רב פתח (חבקוק ב') הוי משקה רעהו מספח חמתך ואף שכר למען הביט על מעוריהם הוי משקה זה נבוכדנצר רעהו זה צדקיהו אמר לו הקדוש ברוך הוא אי רשע אינו מלך כמותך אינו רועה כמותך מספח חמתך מה אתה מספח בו דברים בחמתך אמר לו אלו מרדת בי ולא מרדת באלהיך היה לאלהיך להתקיים עליך אלו מרדת באלהיך ולא מרדת בי היה לי להתקיים בך אלא שמרדת באלהיך ומרדת בי הה"ד (דה"ב ל"ו) וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים במה השביעו א"ר יוסי בר' חנינא בקרנות המזבח הפנימי השביעו מה היה עושה לו אותו רשע היה מאכילו פת חמה של שעורים ומשקה אותו יין מן הגת חדש וכ"כ למה כדי שיתחללו מעיו הה"ד (חבקוק ב') למען הביט על מעוריהם אמר ר' חנינא בר יצחק יקר עצמך ויקר אבותיך לא נכנסתם למלכות אלא ע"י שכיבד זקנך לזקנו הה"ד (ישעיה ל"ט) בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וישמע כי חלה ויחזק אמרו מרודך בלאדן עובד לחמה היה והיה רגיל לאכול בשש שעות וישן עד תשעה שעות ואותו היום שחזר גלגל חמה לאחוריו בימי חזקיהו ישן עד תשעה שעות ועמד בדי' שעות וכיון שנעור משנתו בקש להרוג את כל עבדיו אמר להם הנחתם אותי ישן כל היום וכל הלילה אמרו לו לא אלא שגלגל חמה חזר לאחוריו אמר להם וכי יש אלוה גדול מאלהי שיכול להחזירו א"ל אלוהו של חזקיהו גדול מאלהיך מיד עמד וכתב שלום לחזקיהו ושלום לאלהי חזקיהו ושלום לירושלם וכיון שיצאו הכתבים והבולדרין נתישבה דעתו עליו ואמר הכבוד הזה שחלקתי לחזקיהו לא חלקתי לו אלא בשביל אלהיו ואני מקדים שלום של חזקיהו שהוא ב"ו לשלום אלהיו מיד עמד מכסאו ופסע ג' פסיעות ושלח בולדארין והחזיר את הכתבים וכתב ספרים אחרים שלם לאלהא רבא של חזקיהו ושלם לחזקיהו ושלם לירושלם אמר לו הקב"ה אתה עמדת מכסאך ופסעת שלשה פסיעות בשביל כבוד שמי חייך שאני מעמיד ממך שלשה מלכים שיהיו קוזמקרטורין מסוף העולם ועד סופו ואלו הם נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשצר לפיכך אמר הקדוש

ברוך הוא כבודך וכבוד זקנך ואביך לא נכנסו למלכות אלא בשביל שכיבד לזקנו של זה ואתה מבזה אותו (חבקוק ב') שבעת קלון מכבוד צדקיה בני מתבזה כדרך כל אדם המתבזה אבל את וקיקלון על כבודך מקיא מלמעלן וקלון מלמטה ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק אמר כיון שראו שני גדולי לגיונותיו שמקיא מלמעלן וקלון מלמטן עמדו והעמידוהו מכסאו והסירו את כתרו מעל ראשו והסירו פורפירא שלו מעליו הה"ד (דניאל יהוה) ויקרה העדיו מנה והעמידו בערייתו ערית ביזוי ומי היו ב' גדולי לגיונותיו כורש ודריוש ר' מנחם חתניה דר' אליעזר בר אבינא בשם ר' יעקב בר אבינא כל ביתו של אותו רשע לא נידונים אלא ערומים (חבקוק ב') שתה גם אתה והערל זה נבוכדנצר גם אתה זה בלשצר והערל זה ושת:

נושא הדרשה: אחר הדברים האלה, גדל המלך אחשורוש את-המן בן-המדתא
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

אחר הדברים האלה, גדל המלך אחשורוש את-המן בן-המדתא האגגי--וינשאהו; וישם, את-כסאו, מעל, כל-השרים אשר אתו. וכל-עבדי המלך אשר-בשער המלך, כרעים ומשתחויים להמן--כי-כן, צוה-לו המלך; ומרדכי--לא יכרע, ולא ישתחוה. ויאמרו עבדי המלך, אשר-בשער המלך--למרדכי:

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(חבקוק ב') הוי משקה רעהו מספח חמתך ואף

שכר למען הביט על מעוריהם (2697)

(דה"ב ל"ו) וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר

השביעו באלהים (1789)

(חבקוק ב') למען הביט על מעוריהם (832ר"ת)

(ישעיה ל"ט) בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן

מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וישמע כי חלה ויחזק (2831א)

(דניאל יהוה) ויקרה העדיו מנה והעמידו בערייתו ערית ביזוי (2065)

(חבקוק ב') שתה גם אתה והערל (1470תה)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 11666)

ב גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים ר' יהודה בר' סימון פתח (ישעיה ג') עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו עמי נוגשיו מעולל מדקדקין בהון המד"א (איכה א')ועולל למו ד"א מעולל מקטפין עוללותיהן המד"א (ויקרא י"ט) וכרמך לא תעולל באין עליהון בעלילות המד"א (דברים כ"ב) ושם לה עלילות דברים ורבי יהודה ברבי סימון אמר קדשים בהון המד"א (שם כ"ג) לא תהיה קדשה המד"א (שופטים י"ט) ויתעללו בה כל הלילה ונשים משלו בו אמר רבי חוניא קופצין עליהן כבעל חוב ד"א ונשים משלו בו ארבע נשים נטלו ממשלה בעולם ואלו הן איזבל ועתליה מישראל ושמירמית וושתי מאומות העולם:

נושא הדרשה: גדל המלך אחשורוש את-המן בן-המדתא האגגי
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ושתי המלכה, עשתה משתה נשים--בית, המלכות, אשר, למלך אחשורוש. , (5091)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(ישעיה ג') עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו (1459תה)

(853)	(ויקרא י"ט) וכרמך לא תעולל
(1183)	(דברים כ"ב) ושם לה עלילות דברים
(860)	(שם כ"ג) לא תהיה קדשה
(736ס"ת)	(שופטים י"ט) ויתעללו בה כל הלילה
(גימ' 5085)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ג ד"א גם ושתי המלכה שמואל פתח (ירמיה נ"א) בחומם אשית את משתייהם אמר הקב"ה כשהן באין להתחמם במלכות אשית את משתייהם אנא מגדיר ית משתותיהן והשכרתים בצרותיהם למען יעלוזו על ידי שהיו שמחים הם בחורבן הבית אמר הקדוש ברוך הוא בית המקדש חרב ורשע זה עושה מרזיחין וגם ושתי הרשעה עושה מרזיחין דכתיב גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים:

ד ר' יצחק פתח (ישעיה מ"ג) ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל ר' יוחנן שמע לה מן הדא דכתיב (שם י"ז) משא דמשק הנה דמשק מוסר מעיר והיתה מעי מפלה עזבות ערי ערוער מה זה עומד בדמשק ומזכיר ערוער והלא אין ערוער נתונה אלא בתחום מואב אלא שלש מאות וששים וחמשה בתי עבודת כוכבים היו בדמשק והיו עובדין כל אחד ואחד מהם את יומו והיה להם יום אחד שהם מחזירין על כולן באותו היום ועובדין אותן וכולן עשו ישראל אומניא ועבדו אותן הה"ד (שופטים י) ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את יהוה ולא עבדוהו ואפילו בשותפות אמר רבי אבא בר כהנא לא תהא כהנת כפונדקית אמר רבי יוסי ברי חנינא אמר הקב"ה לא עשאוני בני ככרזימין הזה שבא באחרונה אמר רבי לוי לעבדו של מלך שעשה סעודה לחיילותיו וזימן כל לגיונותיו של מלך ולרבו לא קרא אמר לו המלך הלואי השוית אותי ככל חיילותי כך אמר הקדוש ב"ה הלואי עשאוני בני ככרזימין הזה שבא באחרונה אלא ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל אצל הבעל מה כתיב (מלכים א' י"ח) ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה יתיב ומשתעי כל יומא ולא לעי וקאים לצלאה והוא לעי יתיב ומשתעי כל יומא ולא לעי יתיב למיתנא ולעי הוי ולא אותי קראת יעקב הלואי לא הכרתיך יעקב מפני כי יגעת בי ישראל לא הבאת לי שה עולותיך אלו שני תמידין שנאמר (במדבר כ"ח) את הכבש אחד תעשה בבקר וזבחיך לא כבדתי אלו אימורי קדשי קדשים לא העבדתיך במנחה זה קומץ מנחה ולא הוגעתיך בלבונה זה קומץ לבונה לא קנית לי בכסף קנה ר' הונא בשם ר' יוסי אמר קינמון היה גדל בא"י והיו עזים וצבאים אוכלין ממנו וחלב זבחיך לא הרויתני אלו אימורי קדשים קלים אך העבדתיך בחטאתיך הוגעתיך בעונותיך ראה מה גרמו לי חובותיך יעקב לא די לך שהיית מונה לסעודת אנשים אף לסעודת נשים הה"ד גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים:

נושא הדרשה: אחר הדברים האלה, גדל המלך אחשורוש את-המן בן-המדתא האגגי
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

גם ושתי המלכה, עשתה משתה נשים--בית, המלכות, אשר, למלך אחשורוש. ביום, השביעי, כטוב לב-המלך, ביינ--אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא, זתר וכרכס, שבעת הסריסים, המשרתים את-פני המלך אחשורוש. להביא את-ושתי המלכה, לפני המלך--בכתר מלכות: להראות העמים והשרים את-יפיה, כי-טובת מראה היא. ותמאן המלכה ושתי, (גימ' 18799)

- (ישעיה מ"ג): ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל (2561ר"ת)
- (שם י"ז): משא דמשק הנה דמשק מוסר מעיר והיתה מעי מפלה עזבות ערי ערוער (3927)
- (שופטים י): ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים (מלכים א' י"ח): ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה (2510ר"פ)
- (במדבר כ"ח): את הכבש אחד תעשה בבקר (2020ס"פ)
- ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 18799)

ה כתיב (תהלים י') ראיתה כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך עליך יעזוב חלכה יתום אתה היית עוזר אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע ראית שעשו הרשע בא ועתיד להחריב את בית המקדש ומגלה את ישראל מארצם ומשלשן בקולרין תביט לתת בידך ואתה היית משרה שכינתך על יצחק ואומר לו (בראשית כ"ז) הנה משמני הארץ יהיה מושבך ועל חרבך תחיה עליך יעזוב חלכה למחר הוא בא ונוטל יתומים ואלמנות וחובשן בבית האסורין ואומר להם אותו שכתוב בו אבי יתומים ודיין אלמנות יבא ויציל אתכם מידי אלא יתום אתה היית עוזר שני יתומים שנשתיירו לו זה רומוס ורומילוס נתתה רשות לה לזאבה להניקן ובסוף עמדו ובנו שני צריפין גדולים ברומי ד"א ראיתה כי אתה עמל וכעס וגו' אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ב"ה רבש"ע ראית נבוכדנצר הרשע שבא ומחריב בית המקדש ומגלה את ישראל ומשלשן בקולרין לתת בידך והיית משרה שכינתך על ירמיה ואומר לנו (ירמיה כ"ז) ועבדו אותם כל הגוים את בנו ואת בן בנו וגו' עליך יעזוב חלכה למחר הוא בא ונוטל את חנניה מישאל ועזריה ונותנם לתוך כבשן האש ואומר להם (דניאל ג') ומן הוא אלה די ישיזבנכון מן ידי אלא ולא עוד יתום אתה היית עוזר יתומה אחת שנשתיירה לו ועשית אותה אגוסטא במלכות שאינו שלה ואיזו זו וזו ושתי:

נושא הדרשה:
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

גם ושתי המלכה, עשתה משתה נשים--בית, המלכות, אשר, למלך אחשורוש (5134).

ביום השביעי, כטוב לב-המלך, בין--אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא, זתר וכרכס, (3638ר"ת)

ס"ה = (גימ' 8764)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(תהלים י') ראיתה כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך עליך יעזוב חלכה יתום אתה היית עוזר (4493)

(בראשית כ"ז) הנה משמני הארץ יהיה מושבך ועל חרבך תחיה (1961)

(ירמיה כ"ז) ועבדו אותם כל הגוים את בנו ואת בן בנו (1591)

(דניאל ג') ומן הוא אלה די ישיזבנכון מן ידי (727)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 8764)

ו כתיב (תהלים י"ז) ממתים ידך יהוה ממתים מחלד וגו' ר' חנינא בריה דר' אחא אזל לחד אתר ואשכח הדין פסוקא ראש הסדר (ויקרא ב') והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו וגו' ופתח ממתים ידך יהוה מה גבורים הם אלו שנטלו חלקם מתחת ידך יהוה ואיזה זה זה שבט לוי ממתים מחלד אלו שלא נטלו חלק בארץ חלקם בחיים אלו קדשי המקדש וצפונך תמלא בטנם אלו קדשי הגבול ישבעו בנים כל זכר בכהנים יאכל אותה והניחו יתנם לעולליהם והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו וגו'!

ז ד"א ממתים ידך יהוה מה גבורים הם שנטלו את שלהם מתחת ידך יהוה ואיזה זה זה דורו של שמד ממתים ידך מומתים מידך מחלד אלו שהעלה בשרן חלודאות על קדוש שמך מי הן רשב"י ור' אלעזר בריה עבדון הן טמירין במערתה תלת עשר שנין בשמדה עד דסליק בשרהון חלודה והוון אכלין חרובן ותמרין ולסוף תלת עשר שנין נפק רשב"י ויתב ליה על פילי דמערתא חמא חד צייד פריס מצודתיה למצד צפרין שמע ברת קלא אמרה דימוס ואתפשת זמן תנינות שמע ברת קלא אמרה ספיקלא ואשתזבת אמר אפילו ציפור מבלעדי שמיא לא יברח כל שכן נפשתא ניחות וניתסאי בהדין מוי דמוקד דטבריה נחתון ואיתסון במוי דמוקד דטבריא אמרין צריכין אנו לעשות טובה וניהני להלון בני אתרא כדרך שעשה יעקב אבינו שנאמר (בראשית ל"ג) ויחן את פני העיר שהיה עושה איטליס ומוכר להם בזול עשו איטליס ומכרו בזול אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע תאמר שיש לי חלק עמהם לעוה"ב אמר לו הקדוש ב"ה דוד לא צפונך תמלא בטנם צפונם תמלא בטנך אין כתיב כאן אלא וצפונך תמלא בטנם כל עמא מיתרא עותרא אכלין איתבשר דוד שיש לו חלק לעוה"ב ועוד אמר לפניו רבש"ע אלו באין מכח תורה ומצות ומעשים טובים שיש בידם אבל אני בצדק אחזה פניך לעולם:

ח ד"א ממתים ידך יהוה מה גבורים הם שנטלו ממשלה מתחת ידך יהוה ואיזה זה זה נבוכדנצר ממתים מחלד אלו שנטלו חלקם בארץ חלקם בחיים אלו שנטלו חלקם כשהן חיים וצפונך תמלא בטנם שהיו עשירים מן הטמון בלשכה ישבעו בנים זה אויל ובלשצר והניחו יתנם לעולליהם עוללה אחת שנשתיירה לו עשית אותה אגוסטא במלכות שאינה שלה ואיזו זו זו ושתי:

ט דבר אחר גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים מה ראה הכתוב לפרסם סעודתה של ושתי ר' יהושע בן קרחה אמר כל כך למה להודיעך לאיזו שלוחה אסתר נכנסת אמר רבי מאיר אם כך למכעיסיו קל וחומר לעושי רצונו דבר אחר גם ושתי המלכה אין גם אלא ריבוי מה זה בששה ניסין אף זו בששה ניסין מה זה במיני יציאות אף זו במיני יציאות מה זה בסעודת ארץ ישראל אף זו בסעודת ארץ ישראל מה זה בבגדי כהונה גדולה אף זו בבגדי כהונה גדולה ר' ברכיה אמר כהדא צרצרא דמתגלגלא בדילה ודלא דילה ד"א גם ושתי המלכה גם וגם הגיע משתותא של ושתי הגיע זמנה של ושתי ליגמם הגיע זמנה של ושתי ליבצר הגיע זמנה של ושתי לידרך ר' הונא אמר הגיע מעת זמנה ליממת המד"א (בראשית ג') ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה וגו'!

י עשתה משתה נשים מיני גמאין האכילה אותן ר' יצחק אומר מיני מתוקים האכילה אותן בית המלכות נתנה אותן בבתי מרווחין מפני שדרכה של אשה מצויה לקלקל דבר אחר בית המלכות נתנה אותן בבתי מצויירין דאמר ר' אבון רוצה אשה שתהא בבתי מצויירין ובגדים מצויירין

מלאכול עגלים מפותמין ד"א בית המלכות נתנה אותן בבית איספלידא שלה לומר שאם ימרוד בעלה של אחת מהם תהא אשתו מבפנים נתונה ולא ימרוד אשר למלך אחשורוש ר' יודן ור' לוי בשם ר' יוחנן כל מקום שנאמר במגלה זו למלך אחשורוש במלך אחשורוש הכתוב מדבר וכל מקום שנאמר למלך סתם משמש קדש וחול:

יא ביום השביעי ריב"ל אמר זה יום השבת כטוב לב המלך ביין א"ר יצחק עובדי כוכבים אין להם טובה דכתיב (קהלת ח') וטוב לא יהיה לרשע וגו' איתבון והכתיב כטוב לה המלך ביין אמר לו כטוב לב המלך אין כתיב כאן אלא כטוב לב המלך טובה ואינה טובה אבל טובתן של ישראל טובה שלמה שנאמר (מלכים א' ח') וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה וגו':

יב אמר למהומן בזתא אמר ר' יוחנן באותה שעה קרא הקב"ה למלאך שממונה על החמה ואמר לו בזתא בוז ביתיה חרבונא אחריב ביתיה בגתא ואבגתא בוז ובזבוז אמר ר' שמעון ברי' ינאי אמר הקדוש ברוך הוא משחק אני עליהן אביא גתיות מאחורי הקוריים זתר תרגם ר' יעקב בר אבינא קדם ר' יצחק זנות ראה של אותו רשע וכרכס כרכסא כתיב ר' שמואל בר נחמן אמר לשון יוני הוא המד"א כרכסון שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך אחשורוש שאין המלכות מעמדת פחות משבעה סריסים לפני המלך:

יג להביא את ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות א"ר איבו כפרתן של ישראל כשישראל אוכלין ושותין ושמחין הן מברכין ומשבחין ומקלסין להקב"ה וכשאומות העולם אוכלין ושותין מתעסקין הן בדברי תפלות זה אומר מדיות נאות וזה אומר פרסיות נאות אמר להם אותו טיפש כלי שאותו האיש משתמש בו אינו לא מדית ולא פרסית אלא כשדית מבקשים אתם לראותה אמרו לו הן ובלבד שתהא ערומה אמר להון הן וערומה ר' פנחס ור' חמא בר גוריא בשם רב אמר בקשה ליכנס אפילו בצלצול כזונה ולא הניחו אותה אמר לון וערומה אמר אכנס בלא כתר הן אומרים שפחה היא זו תלבש בגדי מלכות ותכנס א"ר הונא אין הדיוט משתמש בבגדי מלכות:

יד ותמאן המלכה ושתי שלחה ואמרה לו דברים שהן נוגעין בלבו אמרה לו אם רואין אותי נאה הן נותנין עיניהם להשתמש בי והורגים אותך ואם רואין אותי כעורה את מתגנת בי רמזתו ולא נרמז עקצתו ולא נעקץ שלחה ואמרה לו קומים איסטבלאטי של בית אבא היית והיית למוד להיות מכניס לפניך נשים זונות ערומות ועכשיו שנכנסת למלכות לא חזרת מקלקולך רמזתו ולא נרמז עקצתו ולא נעקץ שלחה ואמרה אפי' אנדתיקוס של בית אבא לא נידונו ערומים הדא ה"ד (דניאל ג') באדין גובריא אלך כפיתו בסרבליהון פטשיהון רבי יודן אמר בגוליהון ורב הונא אמר במוקסיהון ר' שמעון בר אבא אמר בשם רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא דן את הרשעים בגיהנם אלא ערומים ומה טעם דכתיב (תהלים ע"ג) בעיר צלמס תבזה אמר ר' שמואל בר נחמן הן דליסטאות מקפח תמן מצטלב א"ר נתן אף מצריים ברידתן בים לא נידונו אלא ערומים מה טעם (שמות ט"ו) וברוח אפך נערמו מים ורבי שמואל ב"י בשם ר' יונתן אמר אין הרשע יוצא מן העולם עד שהקדוש ברוך הוא מראה קניין דידיה היאך הוה מיתציד:

טו ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו אמר ר' יוחנן באותה שעה אמר הקב"ה למלאך הממונה על החמה חות פח זיקא בכרסיה ונפח בקיטמיה וזרוק גופריתא באתוניה אמר ר' יוחנן כל אותן השנים משעה שנהרגה ושתי עד שנכנסה אסתר לא שככה חמתו של אחשורוש איתבוון והכתוב כשוד חמת המלך אחשורוש אמר להם בשוד חמת המלך אין כתיב כאן אלא כשוד חמת המלך שכיכה שאינה שכיכה אימתי שככה חמתו כשנצלב המן הה"ד ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שככה חמתו של ממ"ה הקדוש ברוך הוא.

פרשה ד

א ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים וגוי מי היו אמר ר' סימון זה שבטו של יששכר הה"ד (ד"ה א' י"ב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל וגוי ר' תנחומא אמר לקורסין ור' יוסי בר קצרת אמר לעיבורין לדעת מה יעשה ישראל שהיו יודעין לרפאות את הקירוס (פירוש קליפה העולה מחמת מכה) ראשיהם מאתים אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיו שבטו של יששכר מעמידים וכל אחיהם על פיהם וכולם היו מסכימים הלכה על דעתן כהלכה למשה מסיני אמר להם אותו רשע בשביל שגזרתי על ושתי שתכנס לפני ערומה ולא נכנסה מה הוא דינה אמרין ליה אדונינו המלך כשהיינו בארצנו היינו שואלים באורים ותומים ועכשיו מטולטלין אנו וקראו לפניו המקרא הזה (ירמיה מ"ח) שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר אמר לון אית הכא מינהון אמרין ליה קריביהון הדא הוא דאמר והקרוב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן שבעת שרי פרס ומדי וגוי (משלי י"א) צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו צדיק מצרה נחלץ אלו שבטו של יששכר ויבא רשע תחתיו אלו שבעת שרי פרס ומדי ד"א והקרוב אליו כתיב (שם) בפה חנף ישחית רעהו ובדעת צדיקים יחלצו בפה חנף ישחית רעהו אלו שבעת שרי פרס ומדי ובדעת צדיקים יחלצו זה חלקו של יששכר ד"א והקרוב אליו כתיב (שם י"ד) חכם ירא וסר מרע וכסיל מתעבר ובוטח חכם ירא וסר מרע זה שבטו של יששכר וכסיל מתעבר ובוטח אלו שבעת שרי פרס ומדי ד"א והקרוב אליו כתיב (שם כ"ב) ערום ראה רעה ונסתר עברו ונענשו ערום ראה רעה ונסתר זה שבטו של יששכר ופתאים עברו ונענשו אלו שבעת שרי פרס ומדי:

נושא הדרשה: ויאמר המלך, לחכמים ידעי העתים:

התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויאמר המלך, לחכמים ידעי העתים: כי-כן, דבר המלך, לפני, כל-ידעי דת ודין. והקרוב אליו, כרשנא שתר אדמתא תרשיש, מרס מרסנא, ממוכן--שבעת שרי פרס ומדי, ראי פני המלך, הישבים ראשנה, במלכות. כדת, מה-לעשות, במלכה, ושתי--על אשר לא-עשתה, את-מאמר המלך אחשורוש, ביד, הסריסים

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(ד"ה א' י"ב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים

(3130)

לדעת מה יעשה ישראל

(ירמיה מ"ח) שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא

אל שמריו ולא הורק מכלי אל כלי ובגולה לא הלך

(ת3514)

על כן עמד טעמו בו וריחו לא נמר

- (משלי י"א) צדיק מצרה נחלץ (1897ר"ת)
- (שם) ויבא רשע תחתיו (1416ת)
- (שם) בפה חנף ישחית רעהו ובדעת צדיקים יחלצו (2121ת)
- (שם י"ד) חכם ירא וסר מרע וכסיל מתעבר ובוטח (1751א)
- (שם כ"ב) ערום ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו (2810)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 15645)

ב והקרוב אליו הן הקריבו הפורענות לעצמן כרשנא שהיה ממונה על הכרשינין שתר שהיה ממונה על היין אדמתא שהיה ממונה על אטנם שבארץ תרשיש שהיה ממונה על הבית מרס שהיה ממרס את העופות מרסנא זה היה ממרס את הסלתות ממוכן זה היה האיספקסיטון שבכולם שהיתה אשתו מתקנת להן כל מה שהיו צריכין אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה אם מתקיימת עצתו של רשע זה מי מקריב לפניך כרשנא מי מקריב לפניך פר בן שנה שתר מי מקריב לפניך שתי תורים אדמתא מי בונה לפניך מזבח אדמה כד"א (שמות כ') מזבח אדמה תעשה לי תרשיש מי לובש בגדי כהונה ומשמש לפניך כמד"א (שם כ"ח) תרשיש שהם וישפה מרס מי ממרס לפניך את העופות מרסנא מי ממרס לפניך את הסלתות ממוכן מי מכין לפניך את המזבח כמה דאת אמר ויכינו את המזבח על מכונתו אותה שעה אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל בני הם רעי הם קרובי הם אוהבי הם בני אוהבי הם שהוא אברהם דכתיב זרע אברהם אוהבי מרומם אני קרנם כמד"א (תהלים קמ"ח) וירם קרן לעמו ד"א כרשנא אמר הקב"ה בוזק אני לפניהם כרשינין ומשירן מן העולם שתר משקה אני להם כוס של תרעלה אדמתא תרשיש מתיר אני דמן כמים מרס מרסנא ממוכן ממרס אני מסרס וממעך את נפשם בתוך מעיהם וכי היכן היתה איסקוזות של כולן מתוקנת א"ר הושעיא מישעיה הנביא המד"א (ישעיה י"ד) הכינו לבניו מטבח בעון אבותם בל יקומו וירשו ארץ וגו'!

נושא הדרשה: והקרוב אליו, כרשנא שתר אדמתא תרשיש, מרס מרסנא, ממוכן
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

והקרוב אליו, כרשנא שתר אדמתא תרשיש, מרס מרסנא, ממוכן--שבעת שרי (גימ' 5576)

מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(שמות כ') מזבח אדמה תעשה לי (936א)

(שם כ"ח) תרשיש שהם וישפה (1956)

(תהלים קמ"ח) וירם קרן לעמו (755ת)

(ישעיה י"ד) הכינו לבניו מטבח בעון

אבותם בל יקומו וירשו ארץ (1929ר"ת)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 5576)

ג שבעת שרי פרס ומדי רב ושמואל רב אמר במלכות אחשורוש הכתוב מדבר ושמואל אמר במלכות בלשצר הכתוב מדבר על דעתיה דרב דאמר במלכות אחשורוש ניחא על דעתיה דשמואל דאמר במלכות בלשצר כיצד היו כל אותן השנים אמר ר' הונא על ידי שלא נשתמשו בכלי בית המקדש הדא הוא דכתיב (דניאל יהוה) בלשצר אמר בטעם חמרא וגו' שמתוך כן בה בלילא קטיל בלשצר מלכא כשדיא:

ד רואי פני המלך שתי משפחות היו נכנסות אצל רבי אחת של רבי הושעיא ואחת של בית רבי יהודה בן פזי כשנתחתן ר' יהודה בן פזי לר' בקשו ליכנס תחלה ולא הניחן רבי אמי אמר להם כתיב (שמות כ"ו) והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית וכי יש משפט לעצים אלא קרש שזכה לינתן בצפון ינתן בשזכה לינתן בדרום ינתן בדרום בעון דימנון מאיכן אמר לון ר' סימון מן דרומא שנא' (שופטים א') ויאמר יהוה יהודה יעלה אמר לו ר' מני הדא במלחמה ברם במינוי רואה פני המלך היושבים ראשונה אף הכא כן רואי פני המלך:

ה כדת מה לעשות אמר רבי יצחק לחזירתה כדת ולאומה קדושה שלא כדת אלא באכזריות במלכה ושתי על אחת כמה וכמה במלכה שאינה ושתי:

ו ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים מה ראה ממוכן לקפוץ בעצה תחלה מכאן שהדיוט קופץ בראש ר' פנחס ור' חלקיה בשם ר' סימון ור' אלעזר ור' יוחנן חד אמר דינינו כדיניהם וחרינא אמר אין דינינו כדיניהם מאן דאמר דינינו כדיניהם כדתנן דיני ממונות הטהורות והטמאות מתחילין מן הגדול ודיני נפשות מתחילין מן הצד ומאן דאמר אין דינינו כדיניהם מה מקיים ויאמר ממוכן נראין דברי ר' יהודה נראין דברי ממוכן ר' יוחנן אמר תלתא אמוראין חד אמר ע"י שהיתה מסטרתו בקורדקין שלה על פניו לכאן ולכאן וחרינא אמר על ידי שלא הזמינה את אשתו לסעודת נשים וחרינא אמר ע"י שהיתה לו בת והיה מבקש להשיאה למלכות מאן דאמר על ידי שהיתה מסטרתו בקורדקין שלה על פניו לכאן ולכאן שאמר לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה ומאן דאמר ע"י שלא הזמינה את אשתו לסעודת נשים שאמר כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן הדא היא דלא הות תמן מאן דאמר על ידי שהיתה לו בת והיה מבקש להשיאה למלכות שאמר ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה:

ז כי יצא דבר המלכה א"ר שמואל בלא דדין הות צריכה:

ח והיום הזה תאמרנה שרות פרס רב ושמואל רב אמר כדי הבזיון הזה לקציפה הזאת ושמואל אמר כדי הקצפון לבזיון זה אמר רבי חנינא כדאי הוא הבזיון שביזה אביה את כלי ב"ה לקצפון שקצף עליה והרגה:

ט אם על המלך טוב יצא דבר מלכות אמר לו אדוני המלך דבר אתה מוציא מפיך ואני מכניס את ראשה בדיסקוס ויכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור וגו' אמר ר' חנינא בריה דר' אבהו כתיב (איוב יהוה) כי הוא יכאיב ויחבש ימחץ וידיו תרפינה בלשון שנטלה מלכות מזקנה שאמר לו שמואל (ש"א ט"ו) ונתנה לרעך הטוב ממך בו בלשון חזרה לו המלכות הה"ד ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה:

י ונשמע פתגם המלך וגו' ר' לוי ור' יצחק ר' לוי אמר פתגם גדול אנו עתידין לשמוע מזו שנכנסה למלכות מהו אבל גדול ליהודים ור' יצחק אמר פתגם גדול אנו עתידים לשמוע מזו שנכנסה

למלכות מהו שמחה וששון ליהודים אמר ר' יהודה בר' סימון ונשמע פתגם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאמר בחכמתו ובתבונתו (שמות י"ז) מחה אמחה את זכר עמלק כי רבה היא רב ושמואל חד אמר הדא מלכותה רבתא להדא חטיתא וחד אמר הדא חטיתא רבתא להדא מלכותא וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן וגו'!

יא וייטב הדבר בעיני המלך והשרים גזר והכניס ראשה בדיסקוס:

יב וישלח ספרים אל כל מדינות המלך אמר רב הונא אחשוורוש דעת סרוחה היתה לו מנהג שבעולם אדם מבקש לאכול עדשים ואשתו מבקשת לאכול אפונים יכול הוא לכופה לא מה דהיא בעיא היא עבדה אמר ר' פנחס ולא עוד אלא שנעשה שחוק בעולם בנוהג שבעולם מדיי נושא פרסית והיא מדברת בלשון מדיי פרסי נושא מדיית והיא מדברת בלשון פרסי אבל הקב"ה דבר עם ישראל בלשון שלמדו הדא הוא דכתיב אנכי יהוה אלהיך לשון יחנך אמר רבי נתן דבית גוברין ארבע לשונות נאין הן שישתמש בהן עולם לעז לזמר פרסי לאליה עברי לדיבור רומים לקרב ויש אומרים אף אשורית לכתב עברית יש לה דיבור ואין לה כתב ואין לה דיבור בחרו להם כתב אשורית ולשון עברית בורגני אחד אמר בררו להון לשון רומי מלשון יוני ר' יהודה בר' סימון אמר גנאי הוא לה שחותמת שאינה שלה ורב חנין בר אדא אמר אף על פי כן וטפרה די נחש אינה חותמת אלא בלשונה א"ר שמואל בר נחמן מכאן אדם צריך לשנות את פרשיותיו אילו לא שנה לנו משה את התורה מהיכן אנו יודעין השסועה ואילו לא שנה לנו דניאל את החלום מהיכן אנו יודעין וטפרה די נחש.

פרשה ה

א רבי עזריה פתח (משלי כ"ג) אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים א"ר עזריה אל תרא יין כי יתאדם כי יתאו לדם נדה ולדם זיבה כי יתן בכוס עינו בכיס כתיב לשון נקי המד"א (שם א') כיס אחד יהיה לכלנו יתהלך במישרים סוף שאשתו אומרת לו כשושנה אדומה ראיתי והוא אינו פורש ממנה א"ר אסי אם תלמיד חכם הוא סוף שהוא מטמא את הטהור ומטהר את הטמא ד"א אל תרא יין כי יתאדם ודאי מסמיק ליה כי יתן בכוס עינו הוא נותן עינו בכוס וחנוני נותן עינו בכיס יתהלך במישרים סוף עביד ביתיה מישראל אמר מה דהדין קיתונא דנחשא עביד קיתונא דחספא עביד ומזבין ליה ושתי חמרא בטימיתיה ומה דא קידרא דנחשא עביד קידרא דחספא עביד ומזבין ליה ושתי חמרא בטימיתיה ר' יצחק בר רדיפה אמר בשם ר' אמי סוף שמוכר כל כלי ביתו ושותה בהם יין א"ר אחא מעשה באדם אחד שהיה מוכר כל כלי ביתו ושותה בהם יין אמרי בנוי לית הדין אבונן שביק לן כלום מה עשו אשקוניה ושקלוניה וטעוניה ויהבוניה בחד בית עלם עברין שפאין שנאון בתרע בית עלמא ושמעון אנגריא במדינתא פרקון טועניהון בגו בית עלמא ההוא אמרין ניזל וניחמי מה קלא במדינתא איתער ההוא סבא משינתיה חמא זיקא יהיבא לעיל מן ראשיה שרא יתיה ויהביה בפומיה ושתי שתי עד דניים שינתיה לבתר תלתא יומין אמרין בניה לית אגן אזלינן וחזינן מה ההוא אבונן עביד אזלון ואשכחוניה והא זיקא יהיב בפומיה אמרי אף הכא לא שביק לך ברייך הואיל והוא לך מן שמיא לית אגן ידעין מה נעבד לך עבדי ביניהון תקנה כל חד וחד הוה משקה ליי יומא כתיב (שם כ"ג) והיית כשוכב בלב ים וכשוכב בראש חבל כהדא אילפא דדמכא בפילגוס דימא וכשוכב בראש חבל כהדין תרנגולא דיתיב בריש חבלא אזיל ואתי

אזיל ואתי כהדין קברניטא דיתבי בריש תורנא אזיל ואתי אזיל ואתי (שם) הכוני בל חליתי מחו ליה ולא מרגיש הלמוני בל ידעתי טלמון ליה ולא ידע שתי שכרא חמשא קוסטין אמרין ליה עשרה קיסטין אישיתית וא"ת דמיתער הוא משינתיה ואנשי ליה ת"ל (שם) מתי אקיץ אוסיף אבקשנו עוד למי אוי למי אבוי רב הונא אמר למי שאינו עמל בתורה למי מדינים למי דינין למי שיח למי פיטטין למי פצעים חנם למי פדעין דמגן למאחרים על היין עובדא הוה בחד בר נש דהוה אליף למשתי תרי עשר קיסטין דחמר בכל יום יומא חד אישתי חד עשר קיסטין דמך ולא אתא שינתא קם בחשוכא אזל לבי קפילא אמר ליה זבון לי חד קיסטא א"ל לא פתחנא לך דהיא חשיכא וצרי לי מן נטוריא תלא עייניה וחזא נוקבא בתרעא א"ל הב לה מיניה בהדין נוקבא את מפני מלגיו ואנא שתי מלבר עבד ליה כן אשתי ודמך קדם תרעא עברון עליה נטוריא סבורניה דהוא גנב מחיוניה ופדעוניה וקרו עליה למי פצעים חנם למאן פדעין דמגן למי חכלילות עינים למאן שמשין דעינין כל אלה למי למאחרים על היין זה שנכנס לבי קפילא קדמאי ונפק בתראי לבאים לחקור ממסך מן דשמע הן אית ליה חמרא טבא רדיף בתריה מה כתיב בו בסוף (שם) אחריתו כנחש ישך וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין אדם לחוה דא"ר יהודה ברי אלעאי אותו העץ שאכל ממנו אדם הראשון ענבים היו הה"ד (דברים ל"ב) ענבימו ענבי ראש אשכולות מרורות למו הללו הביאו מרורות לעולם ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין נח לבניו לעבדות הה"ד (בראשית ט') וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה שמתוך כך אמר ארור כנען ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעוני זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין לוט לבנותיו לממזרות הה"ד (שם י"ט) ותשקן את אביהן יין בלילה הוא שמתוך כך ותהרין שתי בנות לוט מאביהן ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעוני זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין אהרן לבניו למיתה דתני ר"ש אומר לא מתו בני אהרן אלא שנכנסו שתויי יין לאהל מועד רבי פנחס בשם רבי לוי אמר משל למלך שהיה לו בן בית נאמן מצאו עומד על פתח הבית והתיז את ראשו בשתיקה ומינה בן בית אחר תחתיו ואין אנו יודעין מפני מה הרג את הראשון אלא ממה שצוה את השני ואמר לו אל תכנס בפתח הבית אנו יודעים שמתוך כך הרג לראשון כך (ויקרא י') ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם אין אנו יודעין מפני מה מתו אלא ממה שמצוה את אהרן וא"ל (שם) יין ושכר אל תשת אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין עשרת השבטים לשבט יהודה ובנימין לגלות הה"ד (ישעיה יהוה) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם שמתוך כך (שם) לכן גלה עמי מבלי דעת ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין לשבט יהודה ושבט בנימן לגלות הה"ד (שם כ"ח) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו אלה וגם אלה ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין מלכות למלכות להריגה הה"ד (דניאל יהוה) בלשאצר אמר בטעם חמרא שמתוך כך אמר (שם) בה בליליא קטיל בלשאצר מלכא כשדיא ד"א וכצפעוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין אחשורוש לושתי להריגה הה"ד ביום השביעי כטוב לב המלך ביין שמתוך כך קצף עליה והרגה:

נושא הדרשה: ויבא המלך והמן, אל-המשתה אשר-עשתה אסתר

התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויבא המלך והמן, אל-המשתה אשר-עשתה אסתר. ויאמר המלך לאסתר במשתה היין, מה-שאלתך וינתן לך; ומה-בקשתך עד-חצי המלכות, ותעש. ותען אסתר, ותאמר: שאלתי, ובקשתי.

אם-מצאתי חן בעיני המלך, ואם-על-המלך טוב, לתת את-שאלתי, ולעשות את-בקשתי--יבוא המלך והמן, אל-המשתה אשר אעשה להם, ומחר אעשה, כדבר המלך. ויצא המן ביום ההוא, שמח וטוב לב; וכראות המן את-מרדכי בשער המלך, ולא-קם ולא-זע ממנו--וימלא המן על-מרדכי, חמה. ויתאפק המן, ויבוא אל-ביתו; וישלח

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(משלי כ"ג) אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס

עינו יתהלך במישרים (2968)

(שם א') כיס אחד יהיה לכלנו יתהלך במישרים (1471ר"ת)

(שם כ"ג) והיית כשוכב בלב ים וכשוכב בראש חבל (1760)

(שם) הכוני בל חליתי (581)

(שם) הלמוני בל ידעתי (667)

(שם) מתי אקיץ אוסיף אבקשנו (1267)

(שם) אחריתו כנחש ישך וכצפעוני יפריש (2265)

(דברים ל"ב) ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו (2496)

(בראשית ט') וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה (2335)

(שם י"ט) ותשקן את אביהן יין בלילה (1492א)

(ויקרא י') ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם (1938)

(שם) יין ושכר אל תשת (1727)

(ישעיה ה) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי

בנשף יין ידליקם (2520)

(שם) לכן גלה עמי מבלי דעת (814)

(שם כ"ח) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו (1470)

(דניאל ה) בלשאצר אמר בטעם חמרא (1234)

(שם) בה בליליא קטיל בלשאצר מלכא כשדיא (1288)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(גימ' 25223)

ב אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשוורוש א"ר איבו בשם רבי יוסי בן זמרא כל מקום שנאמר אחר סמוך אחרי מופלג ורבנן משום ר' יוסי בן זמרא כל מקום שנאמר אחרי סמוך אחר מופלג כשך חמת המלך אחשוורוש בשך אין כתיב כאן אלא כשך שכיכה שאינה שכיכה זכר את ושתי גזירה זאת שגזר עליה שתכנס לפניו ערומה ולא נכנס וקצף עליה והרגה מן דקטלה שרי תהי ביה (חוזר בו) למה שעשתה כהוגן ואת אשר נגזר עליה שלא כהוגן ולמה עלתה לה כך לפי שלא היתה מנחת לאחשוורוש ליתן רשות לבנות בית המקדש ואומרת לו מה שהחריבו אבותי אתה מבקש לבנות ויאמרו נערי המלך משרתיו וגו':

ג ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו מה ראה א"ר הונא ע"י שהיו מבזות בבנות ישראל כעורות ואין כל בריה משגיח עליהם לפיכך באו לידי המספק הזה ר' חנינא בר שילקא ור' יהושע דסכנין ור' לוי בשם ר' יוחנן אמרין ישראל וגוי דרים בחצר אחד ושפה ישראל קדרתו ונגע בה הגוי אינה טמאה שפה הגוי קדרתו ונגע בה ישראל הוא אומר טמאה ואפי' נפלו לתוכה כמה שקצים

ורמשים הוא אוכלה ואם ישראל עושה את שלו לתוכה הוא שוברה כך כתיב (ירמ' נ') השמיעו אל בבל רבים כל דורכי קשת וגוי וכי כסף נטלה שתתן כסף זהב נטלה שתתן זהב (איכה יהוה) נשים בציון ענו מה ת"ל אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא אתם להוטים אחר הערוה חייכם שאני מביא עליכם אומה שאינה מבקשת מכם לא כסף ולא זהב הה"ד (ישעיה י"ג) הנני מעיר עליהם את מדי אשר כסף לא יחשבו וזהב לא יחפצו בו ומה מבקשת מכם (שם) וקשתות נערים תרטשנה ופרי בטן לא ירחמו וגוי אל יד הגא סריס המלך שומר הנשים מחוי היה והיה ממונה על הבתולות ודכוותיה אל יד שעשגז סריס המלך שומר הפלגשים שחוף היה והיה ממונה על הנשים:

נושא הדרשה: ותלבש אסתר מלכות,
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי ביום השלישי, ותלבש אסתר מלכות, ותעמד בחצר בית-המלך הפנימית, נכח בית המלך; והמלך יושב על-כסא מלכותו, בבית המלכות, נכח, פתח הבית.

(גימ' 8146)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(ירמ' נ') השמיעו אל בבל רבים כל דורכי קשת (1838)

(איכה ה) נשים בציון ענו (780ס"ת)

(ישעיה י"ג) הנני מעיר עליהם את מדי אשר כסף לא

יחשבו וזהב לא יחפצו בו (2330תה)

(שם) וקשתות נערים תרטשנה ופרי בטן לא ירחמו (3198)

(גימ' 8146)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ד והנערה אשר תיטב בעיני המלך וגוי מי הגון לדבר זה מרדכי איש יהודי היה בשושן הבירה ושמך מרדכי ודכוותיה (שמות ב') וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים מי הגון לדבר זה משה ומשה היה רועה ודכוותיה (שמואל א' ח') ויאמר שמואל אל העם לכו איש לעירו וגוי מי הגון לדבר זה שאול שנאמר (שם ט') ויהי איש מבנימין ושמך קיש ודכוותיה (ש"א י"ז) וישמע שאול וכל ישראל את דברי הפלשתי ויחתו ויראו מאד מי הגון לדבר זה דוד (שם) ודוד בן איש אפרתי היה ר' יהושע בר אבירם אמר תרתי כתיב (שופטים ד') והוא לחץ את ישראל בחזקה מהו בחזקה א"ר יצחק בחירופין ובגידופין המד"א (מלאכי ג') חזקו עלי דבריכם מי הגון לדבר זה דבורה הה"ד (שופטים ד') ודבורה אשה נביאה אשת לפידות ר' יהושע בר אבירם אמר חורי (שם י') ויאמרו העם שרי גלעד איש אל רעהו מי האיש אשר יחל להלחם בבני עמון יהיה לראש לכל יושבי גלעד מי הגון לדבר זה יפתח (שם י"א) ויפתח הגלעדי היה גבור חיל.

נושא הדרשה:
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ותלבש אסתר מלכות, ותעמד בחצר בית-המלך הפנימית, נכח בית המלך; והמלך יושב על-כסא מלכותו, בבית המלכות, נכח, פתח הבית. ויהי כראות המלך את-אסתר המלכה, עמדת בחצר-- נשאה חן, בעיניו; ויושט המלך לאסתר, את-שרביט הזהב אשר בידו, ותקרב אסתר, ותגע בראש השרביט. ויאמר לה המלך, מה-לך אסתר המלכה;

(גימ' 17394)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(שמות ב') וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים (1483)

(שמואל א' ח') ויאמר שמואל אל העם לכו איש לעירו (1469ר"פ)

(1306)	(שם ט') ויהי איש מבנימין ושמו קיש
	(ש"א י"ז) וישמע שאול וכל ישראל את דברי
(3552את)	הפלשתי ויחתו ויראו מאד
(1094)	(שם) ודוד בן איש אפרתי היה
(1210)	(שופטים ד') והוא לחץ את ישראל בחזקה
(589ר"ת)	(מלאכי ג') חזקו עלי דבריכם
(1834ר"פ)	(שופטים ד') ודבורה אשה נביאה אשת לפידות
	(שם י') ויאמרו העם שרי גלעד איש אל רעהו מי האיש
(3952)	אשר יחל להלחם בבני עמון יהיה לראש לכל יושבי גלעד
(905)	(שם י"א) ויפתח הגלעדי היה גבור חיל.
(גימ' 17394)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

פרשה ו

א (תהלים ק"ו) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת נמנו בעליית ר"ט ואמרו איזה הוא שעושה צדקה בכל עת אם תאמר אלו סופרים ומשנים אינן לא אוכלים ולא שותין ולא ישנים אלא אלו כותבי תפילין ומזוזות אינן לא אוכלים ולא שותין ולא ישנים אלא איזהו עושה צדקה בכל עת הוי אומר זה המגדל יתום בתוך ביתו תימר שאין מתגלגל ערום בלילה אמרו עדיין צריכין אנו למודעי בא ר' אלעזר המודעי ולמד לא דברה תורה אלא מתוך פרוסה שאוכלה בתוך ביתו ד"א אשרי שומרי משפט זה מרדכי עושה צדקה בכל עת שגדל יתומה בתוך ביתו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זכרני יהוה ברצון עמך בשעה שתעשה תשועה לישראל על ידי מרדכי ואסתר בשעה שבקש המן להשמיד את ישראל ושקל עשרת אלפים ככר כסף ע"י עושה מלאכת אחשורוש דכתיב ועשרת אלפים ככר כסף וגו' מה כתיב שם איש יהודי וגו':

ב איש יהודי היה בשושן הבירה איש מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו דכתיב ביה (במדבר י"ב) והאיש משה ענו מאד מה משה עמד בפרץ דכתיב (תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ וגו' אף מרדכי כן דכתיב דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו מה משה לימד תורה לישראל דכתיב (דברים ד') ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים אף מרדכי כן דכתיב דברי שלום ואמת וכתוב (משלי כ"ג) אמת קנה ואל תמכור ושמו מרדכי הרשעים קודמין לשמן נבל שמו שבע בן בכרי שמו אבל הצדיקים שמן קודם להם ושמו מנוח ושמו קיש ושמו שאול ושמו אלקנה ושמו בועז ושמו מרדכי לפי שדומין לבוראן דכתיב (שמות ו') ושמי יהוה לא נודעתי להם יהודי למה נקרא שמו יהודי והלא ימיני הוא לפי שייחד שמו של הקדוש ברוך הוא כנגד כל באי עולם הה"ד לא יכרע ולא ישתחוה וכי קנתרן היה ועובר על גזירת המלך אלא כשצוה אחשורוש להשתחוות להמן חקק עבודת כוכבים על לבו ונתכוון כדי שישתחוו לעבודת כוכבים וכשהיה רואה המן שאין מרדכי משתחוה לו נתמלא חימה ומרדכי אומר לו יש אדון המתגאה על כל גאים היאך אני מניחו ואשתחוה לעבודת כוכבים ולפי שייחד שמו של הקב"ה נקרא יהודי לומר יהודי יחידי וי"א שהיה שקול כאברהם בדורו מה אברהם אבינו מסר את עצמו לתוך כבשן האש והחזיר והכיר לבריות גדולתו של הקדוש ברוך הוא הה"ד (בראשית י"ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן אף מרדכי

בימיו הכירו הבריות גדולתו של הקב"ה הה"ד ורבים מעמי הארץ מתייחדים וייחד שמו של הקדוש ברוך הוא וקדשו ולפיקך נקרא יהודי דכתיב איש יהודי אל תקרי יהודי אלא יחידי:

נושא הדרשה: איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי,	
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:	
איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש ימיני. אשר הגלה, מירושלים, עם-הגלה אשר הגלתה, עם יכניה מלך-יהודה--אשר הגלה, נבוכדנצר מלך בבל. ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דדו- (גימ' 8892)	
כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	
(במדבר י"ב) והאיש משה ענו מאד	(844ר"פ)
(תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ	(1857את)
(דברים ד') ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים	(2014ס"פ)
(משלי כ"ג) אמת קנה ואל תמכור	(1300ה)
(שמות ו') ושמי יהוה לא נודעתי להם	(1028)
(בראשית י"ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן	(2029ס"פ)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	(גימ' 8892)

ג היה א"ר יוחנן כל מי שנאמר בו היה הוא תחלתו והוא סופו איתבון ליה והכתיב (יחזקאל ל"ג) אחד היה אברהם מעתה הוא תחלתו והוא סופו אמר לון אף היא לא תברה דא"ר חנינא ור' יוחנן תרוויהון בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו הה"ד (בראשית כ"ו) עקב אשר שמע אברהם בקולי מנין עקב שמע אברהם בקול בוראו והווי שנותיו קע"ה מה מקיים בו היה שהיה מתוקן להדריך כל העולם כולו בתשובה (שם ג') הן האדם היה שהיה מתוקן למיתה (שם) והנחש היה ערום מתוקן לפורענות (שם ד') וקין היה עובד אדמה מתוקן לגלות כד"א (שם) ויצא קין מלפני יהוה וגו' לומר נע ונד (איוב א') איש היה בארץ עוץ מתוקן ליסורין (בראשית ו') נח איש צדיק תמים היה היה מתוקן להכיר בוראו (שמות ג') ומשה היה רועה היה מתוקן לגאולה מרדכי היה מתוקן לגאולה ר' לוי ורבנן ר' לוי אמר כל מי שנאמר בו היה ראה עולם חדש א"ר שמואל בר נחמן וחמשה הן נח אתמול (איוב י"ד) אבנים שחקו מים דא"ר לוי בשם ר' יוחנן אפילו אצטרובולין של רחים נימוחו בימי המבול והכא אמר (בראשית ט') ויהיו בני נח היוצאין מן התיבה לומר ראה עולם חדש יוסף אתמול (תהלים ק"ה) ענו בבבל ועכשיו (בראשית מ"ב) ויוסף הוא השליט על הארץ אלא ראה עולם חדש משה אתמול בורח מפני פרעה ועכשיו משקעו בים אלא שראה עולם חדש איוב אתמול (איוב ט"ז) ישפך לארץ מררתי עכשו (שם מ"ב) ויוסף יהוה את כל אשר לאיוב למשנה אלא ראה עולם חדש מרדכי אתמול וילבש שק ואפר ועכשיו יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ושמו מרדכי מה מר ראש לכל הבשמים אף מרדכי ראש לצדיקים בדורו:

נושא הדרשה: איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש	
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:	
איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש ימיני. אשר הגלה, מירושלים, עם-הגלה אשר הגלתה, עם יכניה מלך-יהודה--אשר הגלה, נבוכדנצר מלך בבל. ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דדו- כי אין לה, אב ואם; והנערה יפת-תאר, וטובת מראה, ובמות אביה ואמה, (גימ' 11688)	

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(281)	(יחזקאל ל"ג) אחד היה אברהם
(1853 ר"ת)	(בראשית כ"ו) עקב אשר שמע אברהם בקולי
(125)	(שם ג') הן האדם היה
(705)	(שם) והנחש היה ערום
(318)	(שם ד') וקין היה עובד אדמה
(503)	(שם) ויצא קין מלפני יהוה
(790)	(איוב א') איש היה בארץ עוץ
(1083)	(בראשית ו') נח איש צדיק תמים
(652)	(שמות ג') ומשה היה רועה
(607)	(איוב י"ד) אבנים שחקו מים
(841)	(בראשית ט') ויהיו בני נח היוצאין מן התיבה
(162)	(תהלים ק"ה) ענו בבבל
(924)	(בראשית מ"ב) ויוסף הוא השליט על הארץ
(1581)	(איוב ט"ז) ישפך לארץ מררתי
(1263 ר"ת)	(שם מ"ב) ויוסף יהוה את כל אשר לאיוב
(גימ' 11688)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ד אשר הגלה מירושלם ר' ברכיה ור' ירמיה ור' חייא בשם ר' יוסי כד הוו מטו רבי יונתן ורבנן להאי פסוקא אשר הגלה נבוכדנצר הוו אמרין נבוכדנצר שחיק עצמות ולמה לא הוה אמרין כן בירמיה אלא שכל נבוכדנצר שבירמיה חי הוה ברם הכא מת הוה:

ה ויהי אומן את הדסה מה הדסה ריחה מתוק וטעמה מר כך היתה אסתר מתוקה למרדכי ומרה להמן כי אין לה אב ואם ר' פנחס ור' חמא בר גוריון בשם רבי וכי שתוקית היתה דאת אמר כי אין לה אב ואם אלא עיברתה אמה מת אביה וכיון שנולדה מתה אמה:

ו כתיב (שמות י"ז) ושים באזני יהושע זה אחד מארבע צדיקים שניתן להם רמז שנים חשו ושנים לא חשו משה ניתן לו רמז ולא חש יעקב ניתן לו רמז ולא חש דוד ומרדכי ניתן להם רמז וחשו יעקב אמר ליה הקב"ה (בראשית כ"ח) ושמרתיך בכל אשר תלך ויירא אדם שהבטיחו הקדוש ברוך הוא היה מתפחד דכתיב (שם) ויירא יעקב וגו' אלא אמר שמא כשהייתי בבית לבן הטמא נתלכלכתי בטומאה משה ושים באזני יהושע לומר שאתה מת ויהושע מכניס ישראל לארץ וכתיב ואתחנן אל יהוה אבל דוד ומרדכי ניתן להם רמז וחשו דוד אמר (שמואל א' י"ז) גם את הארי גם הדוב הכה עבדך אמר דוד וכי מה אני ספון שהכיתי חיות רעות אלו אלא אמר שמא דבר עתיד ליארע את ישראל והן עתידין לינצלע"ימרדכי ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים אמר אפשר לצדקת זאת שתנשא לערל אלא שעתיד דבר גדול שיארע על ישראל ועתידים להנצל על ידיה:

נושא הדרשה: ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דדו- כי אין לה, אב ואם
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דדו- כי אין לה, אב ואם; והנערה יפת-תאר, וטובת מראה,
ובמות אביה ואמה,

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(שמות י"ז) ושים באזני יהושע (937ס"ת)

(בראשית כ"ח) ושמרתיו בכל אשר תלך ויירא אדם (2291ס"פ)

(שם) ויירא יעקב (412תה)

(שמואל א' י"ז) גם את הארי גם הדוב הכה עבדך (846)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 4486)

ז רבי ברכיה בשם רבי לוי אמר להם הקב"ה לישראל אתם בכיתם ואמרתם (איכה ה) יתומים
היינו ואין אב חייכם אף הגואל שאני עתיד להעמיד לכם במדי לא יהיה לו אב ואם הדא הוא
דכתיב כי אין לה אב ואם:

ח ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לשאול על כתמה ועל נדותה לדעת את שלום
אסתר שלא יעשו לה כשפים אמר ר' יעקב בר אחא אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה דרשת שלום
נפש אחת לדעת את שלום אסתר חייך סופך לדרוש שלום אומה שלימה הה"ד דורש טוב לעמו
ודובר שלום לכל זרעו:

ט ובהגיע תור אסתר וגו' ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר' יודא אומר כאיקונין הזה שאלף
בני אדם מביטים בה והיא עריבה על כולם ר' נחמיה אומר העמידו מדיות מכאן ופרסיות מכאן
והיתה אסתר יפה מכולן ורבנין אמרין ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה בעיני העליונים
ובעיני התחתונים כד"א (משלי ג') ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

י ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש מתעלה בלקוחין דין אמר אנא יהיב מאה דינרין ועליל עמה
ודין אמר אנא יהיב תרתין מאוון ועליל עמה:

יא ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד וגו' ר' חלבו אמר מלמד שאף הנשואות
הביאו לפניו לכך נאמר מכל הנשים ומכל הבתולות וישם כתר מלכות בראש וימליכה תחת ושתי
עד שהמליכו את אסתר היתה איקונין של ושתי קיימת כיון שנשא את אסתר בת טובים בת
גנוסים אמר תיחות ושתי תיסק אסתר הדא הוא דכתיב וימליכה תחת ושתי:

יב אין אסתר מגדת מולדתה מלמד שתפשה שתיקה בעצמה כרחל זקנתה שתפשה פלך שתיקה
עמדו כל גדולי זרעה בשתיקה רחל תפשה פלך שתיקה ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתקה
בנימין בנה תפש בשתיקה תדע שאבנו שהיתה בחשן היתה ישפה לומר יודע היה במכירת יוסף
ושותק ישפה יש פה ושותק שאול בן בנה (ש"א י') ואת דבר המלוכה לא הגיד לו אסתר אין אסתר
מגדת מולדתה ואת עמה:

יג בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך קצף בגתן ותרש שני סריסי המלך וגוי' מה קצפון היה שם מעביר שנים ומשיב אחד מעביר שני קלסריקין שהן שומרי הסף ומושיב הברברי הזה יושב בשער המלך ר' ברכיה בשם ר' לוי אמר כתיב (תהלים מ"ו) לכו חזו מפעלות יהוה אשר שם שמות בארץ הקציף עבדים על יד אדוניהם לתת גדולה לצדיקים הה"ד קצף בגתן ותרש וגוי' לתת גדולה למרדכי מקציף אדונים על עבדיהם לתת גדולה ליוסף הה"ד (בראשית מ"א) פרעה קצף על עבדיו:

יד ויבקש הדבר וימצא ר' לוי בשם ר' אחא בר שילא איש כפר תמרתא אמר ומה אם ספרו של ב"ו כך לכשיבא ספרו של הקב"ה דכתיב בו (מלאכי ג') ויקשב יהוה וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו וגוי' על אחת כמה וכמה.

פרשה ז

א אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא וגוי' זה שאמר הכתוב (תהלים ל"ז) כי רשעים יאבדו ואויבי יהוה כיקר כרים שאין מפטמין אותן לטובתן אלא לטבחא כך המן הרשע לא נתגדל אלא למפלתו משל לאדם שהיתה לו סייחה וחמורה וחזירה והיה נותן לחזירה בלא מדה לחמורה ולסייחה במדה אמרה סייחה לחמורה מה שוטה זה עושה אנו שאנו עושין מלאכתו של בעל הבית נותן לנו במדה ולחזירה שהיא בטלה שלא במדה אמרה לה תבא השעה ואת רואה במפלתה שאין מאכילין אותה יותר לכבודה אלא לרעתה כיון שבא קלנדס מיד נטלו לחזירה ונחרוה התחילו נותנין שעורים לפני בתה של חמורה והיתה מנשבת בהן ולא אכלה אמרה לה אמה בתי לא המאכל גורם אלא הבטלה גורמת כך לפי שכתוב וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו לפיכך ויתלו את המן:

ב ד"א אחר הדברים האלה אמר רבי לוי זש"ה (שם צ"ב) בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און מה כתיב בסוף קרייה להשמדם עד לא נתגדל המן אלא לרעתו ולמה גדלו משל לגוליר שקלל לבנו של מלך אמר המלך אם אני הורגו הכל אומרים גוליר הרג עשה אותו טריכנוס ואח"כ עשה אותו הגמון ואחר כך התיז את ראשו כך אמר הקדוש ברוך הוא אילו נהרג המן כשירד ויעץ לאחשוורוש לבטל בנין בהמ"ק לא היה מי יודעו אלא יתגדל ואחר כך יתלה לפיכך וישם את כסאו מעל כל השרים ואח"כ ויתלו את המן הרי אויבי הקדוש ב"ה למפלתן הן מתגדלין וכתוב (איוב י"ב) משגיא לגוים ויאבדם:

ג ד"א אחר הדברים האלה כתיב (שם כ') אם יעלה לשמים שיאו לרומא וראשו לעב יגיע לעננה כגללו לנצח יאבד מה גללים הללו מזוהמין כך הוא מזוהם (שם) רואיו יאמרו איז חמין ליה ולא חכמין ליה אן הוא המן ואן הוא שלותו ר' פנחס הוה משתעי אילין עובדיא ארי עשה סעודה לבהמה ולחיה וסיכך על גבן עורות של אריות וזאבים וחיות רעות מן דאכלון ושתון אמרין הלואי מאן יימר קומינן זמירא תליין עינהון בהדיה תעלא אמר לון עניין לי אתון מה דאנא אמר לכון אמרין הן אמר לון מאן דאחמי לן בעילאי הוא יחמי לן בארעאי כך מי שהראנו במפלתן של בגתן ותרש וצליבתן הוא יראה לנו במפלתו של המן ומי שפרע מן הראשונים הוא יפרע לנו מן האחרונים מה כתיב למעלה מן הענין ויתלו שניהם על עץ אף סופו של אותו האיש ליצלב:

ד"א אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש הרהורי דברים היו שם ומי הרהר ר' יהודה אמר המן הרהר אמר אם אסתר יהודית היא קרובתי היא מן אבי עשו הה"ד (מלאכי א') הלא אח עשו ליעקב ואם גויה היא כל הגוים קרובים אלו לאלו:

ה ר' פנחס אמר שני עשירים עמדו בעולם אחד לישראל ואחד לעובדי כוכבים ולא עמד להם ממנום אלא לרעתם קרח בישראל שמצא אוצרות של כסף וזהב שהטמין יוסף והמן בעובדי כוכבים לקח אוצרות מלכי יהודה וכיון שראה המלך את עשרו ועשרת בניו לפניו שרים עמד וגדלו ורוממו הה"ד אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וצוה המלך שיהו כורעים ומשתחווים לו מה עשה המן עשה לו צלם מרוקם על בגדיו ועל לבו וכל מי שהיה משתחוה להמן היה משתחוה לעבודת כוכבים:

ו וכל עבדי המלך אשר בשער המלך וגוי רבי יוסי בר חנינא פתח (תהלים ק"מ) טמנו גאים פח לי אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם מצודה פרשו לי עובדי כוכבים להפילני אומרים לי עבוד עבודת כוכבים אם אני שומעת להם נענשתי ואם אין אני שומע להם הן הורגין אותי משל לזאב שצמא למים ופרשו לו מצודה על פי המעין אמר אם ארד לשתות הריני ניצוד ואם לא ארד הריני מת בצמא:

ז ויהי באמרם אליו יום ויום ר' יוחנן בש"ר בנימין בר ר' לוי בניה של רחל נסן שוה וגדולתן שוה נסן שוה הה"ד (בראשית ל"ט) ויהי כדברה אל יוסף יום יום וכאן כתיב ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ולהלן כתיב ולא שמע אליה לשכב אצלה וגדולתן שוה הה"ד (שם מ"א) ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אותה על יד יוסף וילבש אותו בגדי שש וכאן כתיב ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי להלן כתיב (שם) וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו ויקראו לפניו אברך וכאן כתיב ונתון הלבוש והסוס וקראו לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו:

ח מה אמר להם מרדכי למי שאומר לו מדוע אתה עובר את מצות המלך ר' לוי אמר אמר להם מרדכי משה רבינו הזהיר לנו בתורה (דברים כ"ז) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ורשע זה עושה עצמו עבודת כוכבים וישעיהו הנביא הזהירנו (ישעיה ב') חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא ולא עוד אלא שאני איסגנטירין של הקדוש ברוך הוא שכל השבטים נולדו בחוצה לארץ וזקני נולד בארץ ישראל אמרון ליה ונימר ליה מיד ויגידו להמן וגוי אמר לון המן אמרון ליה זקנו הלא השתחוה לזקני הדא הה"ד (בראשית ל"ז) ותגשן השפחות וגוי ואחר נגש יוסף ורחל וישתחוו היתבי ועדיין לא נולד בנימין אמרין ליה הה"ד ויגידו להמן:

ט וירא המן כי אין מרדכי כורע ומשתחוה לו א"ר איבו (תהלים ס"ט) תחשכנה עיניהם של רשעים מראות לפי שמראית עיניהם של רשעים מורידות אותם לגיהנם הה"ד (בראשית ו') ויראו בני האלהים את בנות האדם (שם ט') וירא חם אבי כנען (שם כ"ח) וירא עשו כי רעות בנות כנען (במדבר כ"ב) וירא בלק בן צפור (שם כ"ח) וירא בלעם כי טוב בעיני יהוה לברך את ישראל וירא

המן כי אין מרדכי כורע ומשתחוה לו אבל מראית עיניהם של צדיקים תאר לפי שמראית עיניהם של צדיקים מעלה אותם למעלה העליונה הה"ד (בראשית י"ח) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים (שם כ"ב) וירא והנה איל (שם כ"ט) וירא והנה באר בשדה (שמות ג') וירא והנה הסנה (במדבר כ"ה) וירא פנחס לפיכך הם שמחים במראית עיניהם שנאמר (תהלים ק"ז) יראו ישרים וישמחו:

נושא הדרשה: וירא המן כי אין מרדכי, כרע ומשתחוה לו
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

דברי מרדכי כי הגיד להם, אשר-הוא יהודי. וירא המן כי אין מרדכי, כרע ומשתחוה לו; וימלא המן, חמה. ויבז בעיניו, לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו, את-עם מרדכי; ויבקש המן, להשמיד את-כל-היהודים אשר בכל-מלכות אחשורוש עם מרדכי. בחדש הראשון, הוא-חדש ניסן, בשנת שתים עשרה, למלך אחשורוש: הפיל פור הוא הגורל לפני המן, (גימ' 13927) כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(2589א)	תחשכנה עיניהם של רשעים מראות
(1285)	(בראשית ו') ויראו בני האלהים את בנות האדם
(472ת)	(שם ט') וירא חם אבי כנען
(1968א)	(שם כ"ח) וירא עשו כי רעות בנות כנען
(977ס"פ)	(במדבר כ"ב) וירא בלק בן צפור
(1768)	(שם כ"ח) וירא בלעם כי טוב בעיני יהוה לברך את ישראל
(1782)	(בראשית י"ח) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים
(324)	(שם כ"ב) וירא והנה איל
(797)	(שם כ"ט) וירא והנה באר בשדה
(403)	(שמות ג') וירא והנה הסנה
(415)	(במדבר כ"ה) וירא פנחס
(1147)	(תהלים ק"ז) יראו ישרים וישמחו
(גימ' 13927)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

י ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו בזוי בן בזוי להלן כתיב (בראשית כ"ה) ויבז עשו את הבכורה וכאן כתיב ויבז בעיניו ויבקש המן להשמיד את כל היהודים. ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא אמר בעלמא הדין נמשלו ישראל לצורים שנאמר (במדבר כ"ג) כי מראש צורים אראנו (ישעיה נ"א) הביטו אל צור חוצבתם נמשלו כאבנים שנא' (בראשית מ"ט) משם רועה אבן ישראל (תהלים קי"ח) אבן מאסו הבונים ואומות העולם נמשלו בחרשים הה"ד (ישעיה ל') ושברה כשבר נבל יוצרים נפלה כיפה על קידרא ווי לקידרא נפלה קידרא על כיפה ווי לקידרא בין כך ובין כך ווי לקידרא כך כל מי שהוא בא ומזדווג להם הוא נוטל את שלו מתחת ידיהם וכה"א בחלום נבוכדנצר (דניאל ב') די מטורא אתגזרת אבן די לא בידין והדקת פרזלא נחשא חספא א"ר חייא בר ינאי פורפירא דמלכא מזדבנא בשוקא ווי ליה למיזבניה ווי ליה לזבוניה כך ישראל הן פורפירא שהקדוש ברוך הוא מתפאר בהן הה"ד (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר והן נמכרין אוי לו למוכר ואוי לו ללוקח משל דהמן רשיעא למה הוא דומה לעוף שעשה קן על שפת הים ושטף הים

את קנו ואמר איני זו משם עד שנעשה ים יבשה ויבשה ים מה עשה נוטל מים מן הים בפיו ושופך ליבשה ונוטל עפר מן היבשה ומשליך לים בא חבירו ועמד לו על גביו ואמר לו ביש גדא וטמיע מזלא סוף סוף במה את יכול כך אמר לו הקב"ה להמן הרשע אי שוטה שבעולם אני אמרתי להשמידם כביכול ולא יכלתי שנאמר (תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית ואתה אמרת להשמיד להרוג ולאבד חייך רישך מתורם חלף רישיהון דאינון לשיזבא ואת לצליבא:

נושא הדרשה: וימלא המן, חמה. ויבז בעיניו, לשלח יד במרדכי לבדו
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

וירא המן--כי-אין מרדכי, כרע ומשתחוה לו; וימלא המן, חמה. ויבז בעיניו, לשלח יד במרדכי לבדו--כי-הגידו לו, את-עם מרדכי; ויבקש המן, להשמיד את-כל-היהודים אשר בכל-מלכות אחשורוש--עם מרדכי. בחדש הראשון, הוא-חדש ניסן, בשנת שתיים עשרה, למלך אחשורוש: הפיל פור הוא הגורל לפני המן, מיום ליום ומחדש לחדש שנים-עשר (גימ' 14614)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(בראשית כ"ה) ויבז עשו את הבכורה	(1059את)
(במדבר כ"ג) כי מראש צורים אראנו	(1531ס"ת)
(ישעיה נ"א) הביטו אל צור חוצבתם	(922אה)
(בראשית מ"ט) משם רועה אבן ישראל	(1255)
(תהלים קי"ח) אבן מאסו הבונים	(273)
(ישעיה ל') ושברה כשבר נבל יוצרים	(1473)
(דניאל ב') די מטורא אתגזרת אבן די לא בידין	
והדקת פרזלא נחשא חספא	(2796)
(ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר	(1746)
(תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה	
בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית	(3559)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	
	(גימ' 14614)

יא בחדש הראשון הוא חדש ניסן וגו' תני כשאמר המן הרשע לאבד את ישראל אמר היאך אני שולט בהן הריני מפיל גורלות ורוה"ק צווחת (יואל ד) ועל עמי ידו גורל אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע בן רשע גורלך עולה להצלב הפיל פור הוא הגורל עליו נפל הגורל למה (תהלים קכ"ה) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים בתחלה הפיל פור בימים שנאמר מיום ליום הפיל פור ביום אחד בשבת עמד שרו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע בי נבראו שמים וארץ ואמרת (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת יישר בריית בבשרם דכתיב (בראשית י"ז) ואתה את בריתי תשמר וכתיב (שם) והיתה בריתי בבשרכם ויש ברית בפיהם זו תורה דכתיב (יהושע א') לא ימוש ספר התורה הזה מפיו ואמרת (ירמיה ל"א) אם ימדו שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי ארץ למטה וגו' וכתיב (שם) גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימים ורשע זה מבקש לאבדן עקור שמים וארץ תחלה ואחר כך אתה מכלה אותן הפיל פור ביום שני ועמד שרו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבש"ע ביום שני הבדלת בין מים העליונים למים התחתונים וכן ישראל מובדלים הם מן האומות הה"ד (ויקרא כ') ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ורשע זה רוצה לאבדן הפוך

עליונים ותחתונים ואחר כלה אותם יום שלישי הפיל פור ועמד שרו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע יום שלישי בו נבראו זרעים וישראל מפרישין מהם תרומות ומעשרות ובו נבראו אילנות וישראל מקלסין לפניך בהן הה"ד (ויקרא כ"ד) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגוי' ובו נקוו המים לים ולישראל נגזר שנים עשר גזרים בים ועכשיו אם ישראל בטלים אנו היאך קיימין יום רביעי הפיל פור ועמד שרו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו רבש"ע יום רביעי בו נבראו המאורות להשתמש לאורן של ישראל הה"ד (ישעיה ס') והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך ובו נבראו הכוכבים ובניך נמשלו לכוכבים אם תאבדם היאך אנו קיימין הפיל פור יום חמישי עמד שרו לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע יום חמישי בו נבראו עופות (ובהמות) ומהם צוית להקריב קרבנות ובהם אתה מכפר ומתרצה לבריות ואם הם בטלים מי מקריב קרבן הפיל פור ביום ששי עמד שרו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו רבש"ע יום ששי בו נברא אדם הראשון וקראת לבניך בשמו הה"ד (יחזקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם ואם אתה מבקש לעקור עקור כל האדם ואחר כך ישלוט בהם ביום שבת הפיל פור עמד שרו לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע יום שבת בו נגמרו כל מעשיך ונשתכללו הה"ד (בראשית ב') ויכל אלהים ביום השביעי וכתוב (שמות ל"א) ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם ואם אתה מבקש לעקור אותם עקור את השבת ובטל אותה ואח"כ אתה מכלה אותם כיון שראה אותו רשע שאין הגורל נופל בו בימים חזר לחדשים התחיל בחדש ניסן ועלה בו זכות פסח באייר זכות פסח קטן וזכות המן שניתן להם לישראל בחמשה עשר בו בסיון זכות התורה בתמוז זכות הארץ ועוד למה לא עלה הגורל בתמוז ואב שאמרו לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע דינו פורענות שאירעו בנו לבניך בתמוז חמשה ובאב חמשה עלה אלול זכות השלמת החומה של ירושלים שבו נשלמה הה"ד (נחמיה ו') ותשלם החומה בעשרים וחמשה לאלול וגם זכות מעשר בהמה כההיא דתנינן תמן באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה עלה בתשרי זכות שופר וכפור ורגלים עלה במרחשון זכות שרה אמנו שבו מתה כסלו זכות חנוכה עלה טבת זכות עזרא הה"ד (עזרא י') ויעשו כן בני הגולה ויבדלו עזרא הכהן וגוי' ויכלו בכל אנשים ההושיבו נשים נכריות וגוי' עלה שבט זכות אנשי כנסת הגדולה בעשרים ושלושה בו נתקבצו בו כל ישראל על פילגש בגבעה ועל צלם מיכה עלה ראש חדש אדר ולא מצא בו שום זכות התחיל הרשע לשמוח חזר ובדק במזלות טלה זכות פסח הה"ד (שמות י"ב) איש שה לבית אבות שה לבית שור נמצא זכות יוסף שנקרא שור הה"ד (דברים לג) בכור שורו הדר לו וזכות קרבן שנאמר (ויקרא כב) שור או כשב או עז כי יולד תאומים נמצא בו זכות פרץ וזרח שנקראו תאומים הה"ד (בראשית לח) והנה תאומים בבטנה אריה זכות דניאל שהיה משבט יהודה הנקרא אריה שנאמר (שם מט) גור אריה יהודה בתולה זכות חנניה מישאל ועזריה שהן דומין כבתולה שלא ידעה איש זולתי בעלה כך הם לא שינו אלהיהם ודתותיהם והחזיקו ביהודתן מאזנים זה איוב שנאמר (איוב ו') לו שקול ישקל כעסי עקרב זה יחזקאל שנאמר (יחזקאל ב') ואל עקרבים אתה יושב קשת זה יוסף שנאמר בו (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו גדי זה יעקב שנא' (שם כ"ז) ואת עורות גדי העזים דלי זה משה שנאמר בו (שמות ב') וגם דלה דלה לנו בא לו מזל דגים שהוא משמש בחדש אדר ולא נמצא לו זכות ושמח מיד ואמר אדר אין לו זכות ומזלו אין לו זכות ולא עוד אלא שבאדר מת משה רבן והוא לא ידע שבאחד באדר מת משה ובאחד באדר נולד משה ואמר כשם שהדגים בולעין כך אני בולע אותן אמר לו הקב"ה רשע דגים פעמים נבלעין ופעמים בולעין ועכשיו אותו האיש נבלע מן הבולעין א"ר חנן הדא הוא דכתיב ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם א"ר תנחומא

(מ"ב י"ד) ולא דבר יהוה למחות את ישראל אלא כך דבר (שמות י"ז) כי מחה אמחה את זכר
עמלק:

נושא הדרשה: בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, הוּא-חֲדָשׁ נִסָּן, בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, לְמֶלֶךְ אַחֲשָׁוְרוֹשׁ: הַפִּיל פּוֹר

הַתְּאֵמָה גִּימְטְרִית לְצִיטוּטֵי הַפְּסוּקִים בַּמְדְּרָשׁ:

בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, הוּא-חֲדָשׁ נִסָּן, בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, לְמֶלֶךְ אַחֲשָׁוְרוֹשׁ: הַפִּיל פּוֹר הוּא הַגּוֹרֵל לְפָנֵי
הַמֶּן, מִיּוֹם לַיּוֹם וּמִחֲדָשׁ לְחֲדָשׁ שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה--הוּא-חֲדָשׁ אֶדְר. וַיֹּאמֶר הַמֶּן, לְמֶלֶךְ אַחֲשָׁוְרוֹשׁ--יִשְׁנֹן
עִם-אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים, בְּכֹל מְדִינֹת מְלָכֹתָ; וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם, וְאֶת-דַּתִּי הַמֶּלֶךְ
אֵינִם עֹשִׂים, וְלְמֶלֶךְ אֵין-שׁוּה, לְהַנִּיחֵם. אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב, יִכְתֹּב לְאַבְדָּם; וְעִשְׂרֵת אֲלָפִים כֶּכֶר-
כֶּסֶף, אֲשָׁקוּל עַל-יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, לְהַבִּיא, אֶל-גְּנֹזֵי הַמֶּלֶךְ. וַיִּסֶר הַמֶּלֶךְ אֶת-טַבַּעְתּוֹ, מֵעַל יָדוֹ;
וַיִּתְּנָה, לְהַמֶּן בֶּן-הַמְּדַתָּא הָאֲגִי--צָרַר הַיְהוּדִים. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַמֶּן, הַכֶּסֶף נָתוּן לְךָ; וְהָעַם,
לְעִשׂוֹת בּוֹ פְּטוּב בְּעֵינֶיךָ. וַיִּקְרְאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, בְּשִׁלּוּשֵׁה עֶשְׂרֵה יוֹם בּוֹ, וַיִּכְתֹּב כָּכֵל-
אֲשֶׁר-צִוָּה הַמֶּן אֶל אַחֲשָׁוְרוֹשׁ-הַמֶּלֶךְ וְאֶל-הַפְּחוֹת אֲשֶׁר עַל-מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל-שְׂרֵי עַם וְעַם,
מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם כְּלָשׁוֹנוֹ: בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשָׁוְרוֹשׁ נִכְתָּב, וְנִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ.
וְנִשְׁלַח סִפְרִים בְּיַד הָרָצִים, אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ--לְהַשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֶת-כָּל-הַיְהוּדִים מִנְּעַר
וְעַד-זָקֵן טוֹף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד, בְּשִׁלּוּשֵׁה עֶשְׂרֵה לְחֲדָשׁ

כַּמְנִיין הַפְּסוּקִים שְׂצוּטֵטוּ בַּמְדְּרָשׁ:

(יואל ד) ועל עמי ידו גורל (574ר"ת)

(תהלים קכ"ה) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים (1619)

(ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת (2853)

(בראשית י"ז) ואתה את בריתי תשמר (2375)

(שם) והיתה בריתי בבשרכם (1612)

(יהושע א') לא ימוש ספר התורה הזה מפיד (1510)

(ירמיה ל"א) אם ימדו שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי ארץ למטה (1531)

(שם) גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימים (2384)

(ויקרא כ') ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (1260)

(ויקרא כ"ד) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר (1953)

(ישעיה ס') והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך (852)

(יחזקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם (1965)

(בראשית ב') ויכל אלהים ביום השביעי (607)

(שמות ל"א) ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם (1342)

(נחמיה ו') ותשלם החומה בעשרים וחמשה לאלול (1918)

(עזרא י') ויעשו כן בני הגולה ויבדלו עזרא הכהן (989)

(עזרא י') ויכלו בכל אנשים ההושיבו נשים נכריות (1945)

(שמות י"ב) איש שה לבית אבות שה לבית (2214)

(דברים לג) בכור שורו הדר לו (985)

(ויקרא כב) שור או כשב או עז (919)

(בראשית לח) והנה תאומים בבטנה (631)

(שם מט) גור אריה יהודה (455)

(1072)	(איוב ו') לו שקול ישקל כעסי
(1183)	(יחזקאל ב') ואל עקרבים אתה יושב
(1977)	(בראשית מט) ותשב באיתן קשתו
(1248)	(שם כ"ז) ואת עורות גדיי העזים
(213)	(שמות ב') וגם דלה דלה לנו
(1695)	(מ"ב י"ד) ולא דבר יהוה למחות את ישראל
(1005)	(שמות י"ז) כי מחה אמחה את זכר עמלק
(גימ' 40886)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

יב ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד אותו שנא' בו (דברים ו') יהוה אחד ישן לו מעמו אמר לו הקדוש ברוך הוא אני אין לפני שינה הה"ד (תהלים קכ"א) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ואתה אמרת יש לפני שינה חייך שמתוך שינה אני מתעורר על אותו האיש ומאבדו מן העולם הה"ד (שם עח) ויקץ כישן יהוה ויך צריו אחר ד"א ישנו עם אחד אמר ליה שניהון רברבן שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת עונג יום טוב שהן מכניסין פחת בממונו של עולם חדא לשבעה יומין שבתא חד לתלתין יומין ריש ירחא בניסן פיסחא בסיון עצרת בתשרי ריש שתא וצומא רבא וחגא דמטלתא אמר לו אחשורוש כך הם מצווין בתורתן אמר לו המן אלו היו משמרין את מועדיהם ומועדינו יפה היו עושין אלא שמבזים מועדיך ואת דתי המלך אינם עושים שאין משמרין לא קלנדס ולא סטרנליא אמר לו הקב"ה רשע אתה מפיל עין רעה במועדיהם שלהם הרי אני מפילך לפנייהם ומוסיפים להם מועד אחד על מפתך זה ימי הפורים הה"ד (משלי י"ח) פי כסיל מחתה לו ולמלך אין שוה להניחם כל מה שהיה המן מקטרג את ישראל מלמטה היה מיכאל מלמד עליהם סניגוריא מלמעלה אמר לפניו רבש"ע אין בניך מתקטרגין לא על שעבדו עבודת כוכבים ולא על שגלו עריות ולא על שפיכות דמים אלא אין מתקטרגין אלא על שהן משמרין את דתותיך אמר לו חייך לא שבקית ולא אשבק הה"ד (שמואל א' י"ב) כי לא יטוש יהוה את עמו בעבור שמו הגדול בין חייבין בין זכאין כך אי אפשר להניחם לפי שאי אפשר לעולם בלא ישראל (שיר ח') אם יתן איש את כל הון ביתו זה המן הרשע שנתן עשרת אלפים ככר כסף להכחיד את ישראל בוז יבוזו לו:

נושא הדרשה: ויאמר המן, למלך אחשורוש--ישנו עם-אחד מפזר ומפרד בין העמים
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויאמר המן, למלך אחשורוש--ישנו עם-אחד מפזר ומפרד בין העמים, בכל מדינות מלכותך; ודתייהם שנות מכל-עם, ואת-דתי המלך אינם עשים, ולמלך אין-שוה, להניחם. אם-על-המלך טוב, יכתב לאבדם;

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(דברים ו')	יהוה אחד ישן לו מעמו	(597תה)
(תהלים קכ"א)	הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל	(2062ר"ת)
(שם עח)	ויקץ כישן יהוה ויך צריו אחר	(1302ר"ת)
(משלי י"ח)	פי כסיל מחתה לו	(699)
(שמואל א' י"ב)	כי לא יטוש יהוה את עמו בעבור שמו הגדול	(1603)
(שיר ח')	אם יתן איש את כל הון ביתו	(1742)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:		(גימ' 8005)

יג אם על המלך טוב יכתב לאבדם אמר ר"ל בשעה שאמר המן הרשע לאחשורוש בא ונאבד את ישראל מן העולם אמר לו אחשורוש לא יכלת להון בדיל דאלההון לא שביק לון כל עיקר תא חזי מה עביד לון למלכין קמאי דהוון קומינן דהוון פשטון ידיהון עליהון דהוון מלכיא רברביא וגובריא טפי מינן וכל מאן דאתי עליהון למבדינהו מן עלמא ודיעץ עליהון מיבטל מן עלמא והוי למתל לכל דרי עלמא ואנן דלא מעלינן כותיהו עאכ"ו שביק לך מלמללא תוב בפתגמא דנא ואעפ"כ היה המן הרשע מטרד על אחשורוש על פתגמא דנא כל שעתא ושעתא ומיעצו עצות רעות על ישראל אמר לו אחשורוש הואיל וכך נמלך בחכמים ובחרטומים מיד שלח וקבץ את כל חכמי או"ה באו כולן לפניו אמר להם אחשורוש רצונכם שנאבד אומה זו מן העולם אמרו לו כולן בבת אחת מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן ורוצה להשליך בדבר זה שאם אתה מאבד ישראל מן העולם אין העולם מתקיים אלא בשביל התורה שניתנה להם לישראל הה"ד (ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי ולא עוד אלא שכל העו"ג נקראו נכרים לפני הקדוש ברוך הוא (וישראל נקראים קרובים) הה"ד (מלכים א' ח') וגם אל הנכרי אשר לא מעמד ישראל הוא וישראל נקראו קרובים הה"ד (תהלים קמ"ח) לבני ישראל עם קרובו ולא עוד אלא שנקראו בני הה"ד (שמות ד') בני בכורי ישראל (דברים י"ד) בני אתם ליהוה אלהיכם והקב"ה נקרא קרוב לישראל הה"ד (תהלים קמ"ה) קרוב יהוה לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אומה קרובה להקדוש ברוך הוא אלא ישראל שנאמר (דברים ד') כיהוה אלהינו בכל קראנו אליו ואדם שרוצה לשלוח יד בקרוביו ובבניו של הקב"ה איך ימלט לפי שהוא שליט בעליונים ותחתונים ונפש כל חי בידו להגביה ולהשפיל להמית ולהחיות לך התבונן במלכים הראשונים שעברו על שפשטו ידיהם בישראל מה עלתה בהם כמו פרעה וסנחריב מיד אמר לון המן אלוה שטבע פרעה בים ועשה לישראל נסים וגבורות ששמעתם כבר הוא זקן ואינו יכול לעשות כלום שכבר עלה נבוכדנצר והחריב ביתו ושרף את היכלו והגלה את ישראל ופזרן בין האומות והיכן כחו וגבורתו שכבר הזקין שנא' (תהלים צד) ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב כיון שאמר להם כן כענין הזה מיד קבלו דבריו והסכימה דעתם לכלות את ישראל וכתבו אגרות וחתמו וכן כתבו באותן אגרות שלום לכם עד אין חקר יודע לכם שאדם אחד יש בינינו ולא ממקומנו הוא אלא מזרע המלוכה הוא ומזרעו של עמלק ומגדולי הדור הוא והמן שמו ושאל ממנו שאלה קטנה וקלה על עם אחד אשר יש בינינו נבזה מכל העמים ודעתם גסה עליהם חפצים ברעתנו וקללת המלך שגורה בפייהם ומהו קללה שמקללין אותנו (שם י') יהוה מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו ועוד אומרים (שם קמט) לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים וכופרים במי שעשה להם טובה באו וראו מאותו עני פרעה מה עשו כשירדו למצרים קבלם בסבר פנים יפות והושיבם במיטב הארץ וזן אותן בשני רעבון והאכילם כל טוב שבארצו פלטרים היו לו לבנות והיו בונין שם בכל זאת לא היה יכול להם ולא עוד אלא שבאו בעלילה ואמרו לו (שמות יהוה) לזבוח לאלהינו נלך דרך שלשת ימים אחר כך נשוב אם רצונך השאילנו כלי כסף וכלי זהב ושמלות והשאילום כספם וזהבם וכל הבגדים הטובים שלהם וטענו כל אחד כמה חמורים שלהם לאין מספר עד שנצלו את מצרים הה"ד (שם י"ב) וינצלו את מצרים וברחו להם כיון ששמע פרעה שהיו בורחים הלך אחריהם להשיב את ממונו מה עשו לו היה עמהם אדם אחד ושמו משה בן עמרם ובכשפיו נטל מקל אחד ולחש עליו והכה בו את הים עד שנחרב ונכנסו כולם ביבשה בתוך הים ועברו כולם ואינו יודע במה עברו ובמה יבשו המים כיון שראה פרעה נכנס אחריהם להחזיר את ממונו ואיני יודע במה דחפוהו בתוך הים ונטבע הוא וכל חילו בים ולא זכרו הטובה שעשה להם הלא תשמעו שהם כפויי טובה ועוד מה עשו לעמלק אבי

אבא בשעה שבא עליהם למלחמה שנאמר (שם י"ז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים ומהיכן בא עמלק א"ר כרוספדאי בשם ר' יוחנן שבא מאצל בלעם הרשע שבא ליטול עצה ממנו ואמר לו יודע אני שבעל עצה אתה וגם בעל מחשבות רעות וכל הנוטל עצה ממך אינו נכשל אמר לו ראה מה עשו אומה זו למצרים שעשו להם כמה טובות ומה למצרים שעשו להם כמה טובות עשו להם כך לשאר אומות עאכ"ו היאך אתה יועצני אמר לו בלעם לך ועשה עמהם מלחמה ואם אין אתה עושה עמהם מלחמה אין אתה יכול להם מפני שהן תלויין בזכותו של אברהם אביהם ואף אתה שהוא בן בנו של אברהם תלוי בזכותו של אברהם מיד בא עליהם למלחמה מה עשה אותו משה פרנס שלהם היה לו תלמיד אחד יהושע בן נון שמו והיה אכזרי עד מאד ולא היה לו רחמים אמר לו אותו משה (שם) בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק איני יודע אותן אנשים שבחר אם בעלי כשפים הם או אם גבורי מלחמה מה עשה אותו משה נטל מקל בידו ואיני יודע מה עשה בו וכיון שבא עליהם איני יודע מה לחש עליהם ורפו ידיהם ונפלו לפניהם הה"ד (שם) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב באו על סיחון ועוג גבורי ארצנו שאין כל בריה היתה יכולה לעמוד בפניהם ואיני יודע במה הרגום באו עליהם מלכי מדין ואיני יודע במה הרגן ועוד מה עשה תלמיד של אותו האיש משה הכניס את ישראל לארץ כנען ולא די שנטל את ארצם אלא שהרג מהם שלשים ואחד מלכים וחלק את ארצם לישראל ולא חמל עליהן ואותן שלא בקש להרוג היו לו לעבדים באו עליהם סיסרא והמונו ואיני יודע מה עשו לו לנחל קישון שגרפם ושטפם והשליכם לים הגדול שנאמר (שופטים יהוה) נחל קישון גרפם והיה להם מלך ראשון שאול שמו והלך ונלחם בארץ אבי אבא עמלק והרג מהם מאה אלפים פרשים ביום אחד וגם לא חמל על איש ועל אשה ולא על עולל ויונק ואיני יודע במה הרגם ועוד מה עשה לאגג זקני שחמלו עליו תחלה לסוף בא אדם מהם ושמו שמואל חתכו ונתן בשרו מאכל לעוף השמים כדכתיב (ש"א ט"ו) וישסף שמואל את אגג ואיני יודע במה הרגו מיתה משונה כזאת ששמעתם ואחר זאת היה להם מלך אחד דוד בן ישי שמו והיה משחית ומכלה את כל הממלכות ולא היה חומל עליהם שנאמר (שם כ"ו) ואיש ואשה לא יחיה דוד ועמד אחריו שלמה בנו ובנה להן לישראל בית אחד וקרא לו ביהמ"ק ואיני יודע מה היה להם בתוכו כשבאין למלחמה נכנסין בתוכו ומכשפים בתוכו וכשהן יוצאים ממנו הורגים ומחריבים את העולם ומרוב טובה שהיה להם מרדו באלהיהם ועוד שהזקין אותו אלוה שלהם ובא נבוכדנצר ושרף אותו בית שלהם והגלם מעל אדמתם והביאם בינינו ועדיין לא שנו מעשיהם המכוערין ואע"פ שהם בגלות בינינו מלעיגין אותנו ואת אמונת אלהינו ועכשיו הסכמנו כולנו לדעה אחת והפלנו גורלות לאבדן מן העולם ובאיזה זמן יתכן לנו לכלותם ונפל עליהם הגורל בחדש אדר בשלשה עשר בו ועכשיו כשיגיעו אליכם האגרות הללו תהיו מזומנים לאותו היום להשמיד להרוג את כל היהודים שביניכם מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד ולא תשארו מהם שריד ופליט ובשעה שנחתמו אותן האגרות ונתנו ביד המן ויבא שמח הוא וכל בני חבורתו ופגעו במרדכי שהוא הולך לפניהם וראה מרדכי שלשה תינוקות שהיו באים מבית הספר ורץ מרדכי אחריהם וכשראה המן וכל חבורתו שהיה רץ מרדכי אחרי התינוקות הלכו אחרי מרדכי לדעת מה ישאל מרדכי מהם כיון שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל לאחד מהם פסוק לי פסוקיך א"ל (משלי ג') אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא פתח השני ואמר אני קריתי היום ובזה הפסוק עמדתי מבית הספר (ישעיה ח') עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל פתח השלישי ואמר (שם מ"ו) ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט כיון ששמע מרדכי כך שחק והיה שמח שמחה גדולה אמר לו המן מה היא זאת השמחה ששמחת לדברי התינוקות הללו אמר על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו מיד כעס המן

הרשע ואמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות אמר רבי יצחק נפחא המן הרשע בעלילה גדולה בא על ישראל הה"ד ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשובן הבירה וגוי' ואין העם האמור כאן אלא ישראל הה"ד (דברים ל"ג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושא ביהוה וגוי' אמר המן לאחשורוש אלהיהם של אלו שונא זמה העמד להם זונות ועשה להם משתה וגזר עליהם שיבואו כולם ויאכלו וישתו ויעשו כרצונם שנאמר לעשות כרצון איש ואיש כיון שראה מרדכי כך עמד והכריז עליהם ואמר להם לא תלכו לאכול בסעודתו של אחשורוש שלא הזמין אתכם כי אם ללמד עליכם קטיגוריא כדי שיהא פתחון פה עם מדת הדין לקטרג עליכם לפני הקדוש ברוך הוא ולא שמעו לדברי מרדכי והלכו כולם לבית המשתה א"ר ישמעאל שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה ואכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו מיד עמד שטן והלשין עליהם לפני הקב"ה ואמר לפניו רבונו של עולם עד מתי תדבק באומה זו שהם מפרישין לבבם ואמונתם ממך אם רצונך אבד אומה זו מן העולם כי אינם באים בתשובה לפניך אמר הקדוש ברוך הוא תורה מה תהא עליה אמר לפניו רבש"ע תסתפק בעליונים וגם השוה דעתו למחות את ישראל באותה שעה אמר הקב"ה למה לי אומה שבשבילה הרביתי אותותי ומופתי לכל הקמים עליהם לרעה (שם ל"ב) אשביתה מאנוש זכרם מיד אמר הקדוש ברוך הוא לשטן הבא לי מגילה ואכתוב עליה כלייה באותה שעה הלך השטן והביא לו מגילה וכתב עליה מיד יצתה התורה בבגדי אלמנות ונתנה קולה בבכי לפני הקב"ה וגם מלאכי השרת צעקו לקול בכייתה ואמרו לפניו רבש"ע אם ישראל בטלים מן העולם אנו למה אנו צריכין בעולם שנא' (ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון כיון ששמעו חמה ולבנה כך אספו נגהם שנאמר (שם נ') אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם באותה שעה רץ אליהו זכור לטוב בבהלה אצל אבות העולם ואצל משה בן עמרם ואמר להם עד מתי אבות העולם רדומים בשינה ואי אתם משגיחים על הצרה שבניכם שרויין בה כי מלאכי השרת וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות ושמים וארץ וכל צבא המרום בוכים במרד ואתם עומדים מנגד ואינכם משגיחים אמרו לו מפני מה אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשורוש ובעבור זאת נגזרה עליהם גזירה לכלותם מן העולם ולאבד את זכרם אמרו לו אברהם יצחק ויעקב אם הם עברו על דת הקדוש ברוך הוא ונחתמה גזירתם מה אנו יכולים לעשות חזר אליהו ואמר לו למשה אי רועה נאמן כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית שנאמר (תהלים ק"ו) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית מה תענה על הצרה הזאת (ישעיה ל"ז) כי באו בנים עד משבר וגוי' אמר לו משה כלום יש אדם כשר באותו הדור אמר לו יש ושמנו מרדכי אמר לו לך והודיעו כדי שיעמוד הוא משם בתפלה ואני מכאן ונבקש רחמים עליהם לפני הקב"ה אמר לו רועה נאמן כבר נכתבה אגרת כלייה על ישראל אמר לו משה אם בטיט היא חתומה תפלתנו נשמעת ואם בדם נחתמה מה שהיה הוא אמר לו בטיט היא חתומה אמר לו משה רבינו לך והודיע למרדכי מיד הלך והודיע למרדכי הה"ד ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו כיון שהגידו לאסתר מיד ותתחלחל המלכה מאד מהו ותתחלחל מלמד שפרסה נדה:

נושא הדרשה: ותבואינה נערות אסתר וסריסיה, ויגידו לה, ותתחלחל המלכה, מאד

התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ותבואינה נערות אסתר וסריסיה, ויגידו לה, ותתחלחל המלכה, מאד; ותשלח בגדים להלביש את-מרדכי, ולהסיר שקו מעליו--ולא קבל. ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך, אשר העמיד לפניו, ותצוהו, על-מרדכי--לדעת מה-זה, ועל-מה-זה. ויצא התך, אל-מרדכי--אל-רחוב העיר,

אשר לפני שער-המלך. ויגד-לו מרדכי, את כל-אשר קרהו; ואת פרשת הכסף, אשר אמר המן לשקול על-גנזי המלך ביהודיים לאבדם. ואת-פתשגן כתב-הדת אשר-נתן בשושן להשמידם, נתן לו--להראות את-אסתר, ולהגיד לה; ולצוות עליה, לבוא אל-המלך להתחנן-לו ולבקש מלפניו-- על-עמה. ויבוא, התך; ויגד לאסתר, את דברי מרדכי. ותאמר אסתר להתך, ותצוהו אל-מרדכי. כל-עבדי המלך ועם-מדינות המלך ידעים, אשר כל-איש ואשה אשר יבוא-אל-המלך אל-החצר הפנימית אשר לא-יקרא אחת דתו להמית, לבד מאשר יושיט-לו המלך את-שרביט הזהב, וחיה; ואני, לא נקראתי לבוא אל-המלך--זה, שלושים יום. ויגידו למרדכי, (גימ' 42025)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(2853)	(ירמיה ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת
(1620)	(מלכים א' ח') וגם אל הנכרי אשר לא מעמד ישראל הוא
(1074אה)	(תהלים קמ"ח) לבני ישראל עם קרובו
(841)	(שמות ד') בני בכורי ישראל
(705)	(דברים י"ד) בנים אתם ליהוה אלהיכם
(2131את)	(תהלים קמ"ה) קרוב יהוה לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת
(604)	(דברים ד') כיהוה אלהינו בכל קראנו אליו
(862)	(תהלים צד) ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב
(751)	(שם י') יהוה מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו
(2031)	(שם קמט) לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאומים
(1639)	(שמות יהוה) לזבוח לאלהינו נלך דרך שלשת ימים
(973)	(שם י"ב) וינצלו את מצרים
(1350)	(שם י"ז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים
(1119)	(שם) בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק
(2245)	(שם) ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב
(877)	(שופטים יהוה) נחל קישון גרפם
(1241)	(ש"א ט"ו) וישסף שמואל את אגג
(707)	(שם כ"ו) ואיש ואשה לא יחיה דוד
(3113)	(משלי ג') אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא
(1867)	(ישעיה ח') עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל (שם מ"ו) ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט
(2516את)	(דברים ל"ג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושא ביהוה
(1703)	(שם ל"ב) אשביתה מאנוש זכרם
(1382)	(ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון
(1517)	(שם נ') אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם
(2726)	(תהלים ק"ו) לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית
(2921את)	(ישעיה ל"ז) כי באו בנים עד משבר
(757)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:
(גימ' 42025)	

יט ד"א אם על המלך טוב יכהב לאבדם אמר לו קולמוס את כותב אמר לו ועשרת אלפים ככר כסף
אשקול על ידי עושי המלאכה אמר ליה השתא לית אנא ידע מנייניהון כי נפקו ממצרים הוו להו
שית מאה אלפים גברא ועל כל חד וחד יהיבנא לך מאה זוזי אחד דהיינו חמשים שקלים:

כ ויסר המלך את טבעתו ויתנה להמן רבנן אמרין אחשורוש שונא את ישראל יותר מהמן הרשע
מנהגו של עולם דרכו של לוקח ליתן ערבון למוכר ברם הכא המוכר נותן ערבון הה"ד ויסר המלך
את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן:

כא ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך הכסף בגימטריא מאה וששים וחמשה כמו העץ חושבניה
דדין כחושבניה דדין:

כב ויקראו סופרי המלך וגו' ככל אשר צוה המן כתיב (שמות א') ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן
הילוד היאורה תשליכוהו וגו' פרעה צוה והקדוש ברוך הוא (הוא) לא צוה את מה בידך (איכה ג')
מי זה אמר ותהי יהוה לא צוה ומה צוה (שמות ו') כי ביד חזקה ישלחם וכן הות ליה ועוד (תהלים
קל"ו) ונער פרעה וחילו בים סוף ודכוותיה ככל אשר צוה המן הוא צוה והקב"ה לא צוה המן צוה
להשמיד להרוג ולאבד ויהוה לא צוה ומה צוה ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על
ראשו וכן הות ליה ותלו אותו ואת בניו על העץ כתיב (משלי י"ז) מגביה פתחו מבקש שבר המגביה
פתחי פיו ומוציא דברים שלא כהוגן מפיו הקדוש ברוך הוא משברו ובקדרה שבשל בה נתבשל וכן
ביתרו הוא אומר (שמות י"ח) כי בדבר אשר זדו עליהם:

נושא הדרשה: ויקראו ספרי-המלך בעת-ההיא בחדש השלישי הוא-חדש סיון,
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויקראו ספרי-המלך בעת-ההיא בחדש השלישי הוא-חדש סיון, בשלושה ועשרים בו, ויכתב
ככל-אשר-צוה מרדכי אל-היהודים ואל האחשדרפנים-והפחות ושרי
(גימ' 7208)

(934)	ויצו פרעה לכל עמו לאמר
(שמות א')	כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו
(1261ס"ת)	מי זה אמר ותהי יהוה לא צוה
(882)	כי ביד חזקה ישלחם
(554)	ונער פרעה וחילו בים סוף
(963את)	מגביה פתחו מבקש שבר
(1698ס"פ)	כי בדבר אשר זדו עליהם
(916ת)	שמונת י"ח
(גימ' 7208)	שמונת א'

כג א"ר לוי ארורים הם הרשעים שהם מתעסקים בעצה רעה על ישראל וכל אחד ואחד מהם יועץ
לפי דרכו ואומר עצתי טובה מעצתך עשו אמר שוטה היה קין שהרג את אחיו בחיי אביו ולא היה
יודע שאביו פרה ורבה אני איני עושה כך אלא (בראשית כ"ז) יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את
יעקב אחי פרעה אמר שוטה היה עשו וכי לא היה יודע שאחיו פרה ורבה בחיי אביו אני איני עושה
כך אלא עד דאינון דקיקין תחת כריסי אמותיהן אנא מחנק להון הה"ד (שמות א') כל הבן הילוד

היארה תשליכוהו המן אמר פרעה שוטה היה שאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו וכי לא היה יודע שהבנות נשאות פרות ורבות אני איני עושה כך אלא להשמיד להרוג ולאבד וגו' ואף גוג ומגוג לעתיד לבא עתיד לומר שוטים היו ראשונים שהיו מתעסקין בעצות עם מלכיהם על ישראל ולא היו יודעין שיש להם פטרון בשמים אני איני עושה כן אלא הריני מזדווג עם פטרוני תחלה ואח"כ אני מזדווג להם הה"ד (תהלים ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהוה ועל משיחו אמר לו הקב"ה רשע לי אתה בא להזדווג כמה גדודים יש לפני כמה ברקים כמה רעמים כההיא דכתיב (ש"א ז') וירעם יהוה בקול גדול וכמה שרפים וכמה מלאכים אלא גבורתי תצא ונלחמת עמך הדא ה"ד (זכריה י"ד) ויצא יהוה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב (ישעיה מ"ב) יהוה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו' מה כתיב תמן (זכריה י"ד) והיה יהוה למלך על כל הארץ:

נושא הדרשה: ויבא המלך והמן, לשנת עם-אסתר המלכה.
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויבא המלך והמן, לשנת עם-אסתר המלכה. ויאמר המלך לאסתר גם ביום השני, במשתה היין-מה-שאלתך אסתר המלכה, ותנתן לך; ומה-בקשתך עד-חצי כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1246)	(בראשית כ"ז) יקרבו ימי אבל אבי ואהרבה את יעקב אחי
(1160)	(שמות א') כל הבן הילוד היארה תשליכוהו
(1972)	(תהלים ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהוה ועל משיחו
(533)	(ש"א ז') וירעם יהוה בקול גדול
(903)	(זכריה י"ד) ויצא יהוה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב
(1689א)	(ישעיה מ"ב) יהוה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה
(618)	(זכריה י"ד) והיה יהוה למלך על כל הארץ
(גימ' 8121)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

כד פתשגן הכתב אנטגריפון דאיגרתא להנתן דת בכל מדינה ומדינה להיות עתידים ליום הזה א"ר לוי אומות העולם נבואתן סתומה ואינן יודעין אם ליהרג ואם להרוג משל לאדם שהיה מהלך בדרך מן דוחקא דאורחא אסתבע קרסוליה אמר הלואי הוה לי חד חמר עבר עלוי חד רומי דילדית חמרתיה חד עולאי א"ל סב ארכב הדין עולאי אמר הא צלותי אישתמע ברם אנא לא שאלית כהוגן אם למרכב אם למרכיבה כך נבואתן של או"ה להיות עתידים ליום הזה ואינן יודעים אם להרוג אם ליהרג אבל ישראל נבואתן מפורשת להיות היהודים עתידים ליום הזה להנקם מאויביהם:

כה הרצים יצאו דחופים בדבר המלך וגו' והמלך והמן ישבו לשנת אמר ר' חנין מאן דאמר רחמנא ותרן הוא יתותרון מעוהי אבל מאריך רוחיה וגבי דידיה אמר להם לשבטים אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה כך אני אעשה לכם הדא הוא דכתיב והמן ישבו לשנת היה אחד מישראל יוצא לשוק ומבקש ליקח ליטרא בשר או אגודה של ירק היה הפרסי חונקו ואומר לו למחר אני הורגך ומבזבז את ממונך הדא הוא דכתיב והעיר שושן נבוכה אמר רבי יששכר דכפר מנדי ומה אם מי שמחל ואמר (בראשית מ"ה) לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלהים וגו' ראה עד

היכן היא מתוקנת שהרי עד ימי מרדכי אותו עונש של מכירת יוסף קיים מי שאינו מוחל על אחת כמה וכמה.

פרשה ח

א ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו בנימין גרם לשבטים ליקרע הה"ד (שם מ"ד) ויקרע שמלותם והיכן גרמה לו קריעה בשושן הבירה הה"ד ויקרע מרדכי את בגדיו והוא איש ימיני וילבש שק ואפר א"א איבו משתפס יעקב אבינו את השק דכתיב (בראשית לז) וישם שק במתניו שוב לא זז מבניו אחאב כתיב ביה (מ"א כ"א) וישם שק על בשרו יורם בנו (מ"ב ו) וירא העם והנה השק על בשרו מרדכי וילבש שק ואפר ויזעק זעקה גדולה ומרה והיכן נפרע לו בשושן שנאמר ויזעק זעקה גדולה ומרה אמר רבי חנין מ"ד קודשא בריך הוא ותרו הוא יתותרון בני מעוה מאריך רוחיה וגבי דיליה תדע שהרי זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו דכתיב (בראשית כ"ו) ויצעק זעקה גדולה ומרה:

נושא הדרשה: ויקרע מרדכי את-בגדיו, וילבש שק ואפר	
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:	
ומרדכי, ידע את-כל-אשר נעשה, ויקרע מרדכי את-בגדיו, וילבש שק ואפר; ויצא בתוך העיר, ויזעק זעקה גדולה ומרה. ויבוא, עד לפני שער-המלך: (גימ' 6290)	
כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	
(שם מ"ד) ויקרע שמלותם	(1204ת)
(בראשית לז) וישם שק במתניו	(1267ת)
(מ"א כ"א) וישם שק על בשרו	(1364)
(מ"ב ו) וירא העם והנה השק על בשרו	(1593ס"ת)
(בראשית כ"ו) ויצעק זעקה גדולה ומרה	(862את)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:	
(גימ' 6290)	

ב ובכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל גדול ליהודים וכי יש אבל גדול ויש אבל קטן אלא בנוהג שבעולם כל האבלים אבלן מתמעט והולך עד לשבעת הימים תקפו יום ראשון וכל שהוא הולך הוא תשש עד שהוא י"ב חדש אבל זה דהמן כל מה שהוא הולך מתגבר שכל יום שהוא הולך ויוצא היו אומרים כבר יצא יום אחד מחיינו דבר אחר אבל דעלמא כשמת לו בן אומרין לו המנחמין יחיה בנך האחר הנשאר לך ואם לא היה לו אחר אומרים לי האריך ימים אבל כאן הכל לקוחין למיתה להשמיד להרוג ולאבד:

ג ותבאנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד רבנן דתמן אמרין שפרסה נדה ורבנן דהכא אמרין הפילה עוברת ומשעה שהפילה שוב לא ילדה ר' יודן בר' סימון אמר במוך היתה משמשת א"ר יודן ברבי סימון דריוש האחרון בנה של אסתר היה טהור מאמו וטמא מאביו:

ד ותקרא אסתר להתך רבנן דתמן אמרין התך זה דניאל ולפי שחתכוהו מגדולתו נקרא התך חתך ורבנן דהכא אמרין שחתך את הדברים לדעת מה זה ועל מה זה אמרה לו לך אמור לו מימיהם של

ישראל לא באו לצרה כזאת שמא כפרו ישראל (שמות ט"ו) בזה אלי ואנוהו ושמא כפרו בלוחות
דכתיב בהן (שם ל"ב) מזה ומזה הם כתובים:

ה ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו אמר להתך לך אמור לה בן בנו של קרהו בא עליכם הה"ד
(דברים כ"ה) אשר קרך בדרך ד"א אשר קרהו בחלום מלמד שהזכיר לה את החלום אשר חלם
כענין זה בשנה השנית למלך אחשורוש וירא והנה רעש גדול וחזק ובהלה על הארץ ופחד ורעד לכל
יושביה והנה שני תנינים גדולים ויריעו זה לקראת זה ויערכו מלחמה וינוסו לקולם כל גויי הארץ
והנה ביניהם גוי אחד קטן ויקומו כל הגוים על הגוי הקטן לאבד זכרו מעל הארץ ויהי היום ההוא
חושך לכל העולם ויצר לגוי הקטן מאד ויזעקו אל יהוה והתנינים נלחמים באכזריות חמה ואין
מפריד ביניהם וירא מרדכי והנה מעין מים אחד קטן עבר בין שני התנינים האלה ויפריד ביניהם
מן המלחמה אשר היו נלחמים והמעין גבר (נגר) ויהי לנחל שוטף כשטף ים הגדול והולך ושוטף
בכל הארץ וירא והנה זרחה השמש לכל הארץ ויאור העולם ויתרומם הגוי הקטן והגבוהים
הושפלו ויהי שלום ואמת בכל הארץ ויהי מהיום ההוא ומעלה וינצור מרדכי את החלום אשר חלם
ובעת אשר הצר לו המן אמר לאסתר ע"י שלוחה הנה החלום אשר ספרתי לך בימי נעורייך ועתה
קומי ובקשי רחמים מאת הקדוש ברוך הוא ובאי לפני המלך והתחנני על עמך ועל מולדתך:

ו כי אם החרש תחרישי אם תשתקי עכשיו שלא ללמד סניגוריא על אומתך סופך לשתוק לעתיד
לבא ואין לך פתחון פה למה שאת יכולה לעשות טובה בימך ולא עשית ומה את סבורה שהקב"ה
מניח את ישראל מכל מקום מעמיד להם גואל הה"ד רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר:

ז ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי אמרה לו לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי
ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים אלו הן י"ג וי"ד וט"ו בניסן שלח לה והרי בהם יום ראשון של
פסח אמרה לו זקן שבישראל למה הוא פסח מיד שמע מרדכי והודה לדבריה הה"ד ויעבר מרדכי
ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר תמן אמרין שהעביר יום טוב של פסח בתענית ועל אותה צרה
ויתפלל מרדכי אל יהוה ויאמר גלוי וידוע לפני כסא כבודך אדון העולמים כי לא מגבהות לב ומרום
עין עשיתי אשר לא השתחית להמן כי אם מיראתך פעלתי זאת לבלתי השתחוות לו כי יראתי
מפניך לבלתי תת כבודך לבשר ודם ולא רציתי להשתחוות לזולתך כי מי אני אשר לא אשתחוה
להמן על תשועת עמך ישראל כי לוחך הייתי מנעל רגליו ועתה אלהינו הצילנו נא מידו ויפל בשחת
אשר כרה וילכד ברשת אשר טמן לרגלי חסידיך וידע המרגיז הזה כי לא שכחת ההבטחה
שהבטחתנו (ויקרא כ"ו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם
להפר בריתי אתם כי אני יהוה אלהיהם מה עשה מרדכי קבץ את התינוקות וענה אותם מלחם
ומים והלבישן שק והושיבם באפר והיו צועקים ובוכין ועוסקין בתורה ובעת ההיא היתה אסתר
נפחדת מאד מפני הרעה אשר צמחה בישראל ותפשוט בגדי מלכותה ואת תפארתה ותלבש שק
ותפרע שער ראשה ותמלא אותו עפר ואפר ותענה נפשה בצום ותפול על פניה לפני יהוה ותתפלל
ותאמר יהוה אלהי ישראל אשר משלת מימי קדם ובראת את העולם עזור נא אמתך אשר נשארתי
יתומה בלי אב ואם ומשולה לענייה שואלת מבית לבית כן אנכי שואלת רחמיך מחלון לחלון בבית
אחשורוש ועתה יהוה הצליחה נא לאמתך הענייה הזאת והצילה את צאן מרעיתך מן האויבים
האלו אשר קמו עלינו כי אין לך מעצור להושיע ברב או במעט ואתה אבי יתומים עמוד נא לימין

היתומה הזאת אשר בחסדך בטחה ותנה אותי לרחמים לפני האיש הזה כי יראתיו והשפילהו לפני כי אתה משפיל גאים.

פרשה ט

א ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר בגדי יפיה ואת עדי תפארתה ותקח עמה את שתי נערותיה ותשם יד ימינה על הנערה האחת ותסמך עליה כחוק המלכות והנערה השנית הולכת אחרי גבירתה וסומכת עדיה לבלתי נגוע הזהב ארצה אשר עליה ותצהיל פניה ותכס הדאגה אשר בלבה ותבא בחצר הפנימית נכח המלך ותעמד לפניו והמלך יושב על כסא מלכותו בלבוש זהב ואבן יקרה וישא עיניו וירא אסתר עומדת למול פניו ותבער בו חמתו מאד על אשר הפרה תורתו ותבא לפניו בלא קריאה ותשא אסתר את עיניה ותרא את פני המלך והנה עיניו כאש בוערות מרוב החמה אשר בלבו ותכר המלכה את קצף המלך ותתבהל מאד ותפג רוחה ותשם ראשה על הנערה הסומכת ימינה וירא אלהינו ויחמול על עמו ויפן לצער היתומה אשר בטחה בו ויתן לה חן לפני המלך ויוסף יופי על יפיה והדר על הדרה ויקם המלך בבהלה מכסאו וירץ אל אסתר ויחבקה וינשקה וישלך זרועו על צוארה ויאמר לה המלך אסתר המלכה למה תפחדי כי הדת זאת אשר סדרנו איננה מוטלת עליך באשר את רעייתי וחברתי ויאמר לה מדוע כאשר ראיתך לא תדברי אלי ותאמר אסתר אדני המלך כאשר ראיתך נבהלה נפשי מפני כבודך:

ב ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך וגו' ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבא המלך והמן אל המשתה וגו' ויאמר המלך מהרו את המן וגו' ויבא המלך והמן אל המשתה אשר עשתה אסתר וגו' ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן את מרדכי יושב בשער המלך ולא קם ולא זע ממנו וימלא המן חמה ויתאפק המן וגו' ויבא את אוהביו ואת זרש אשתו וגו' ובכולם לא היו יודעים לתת עצה כזרש אשתו שהיו לו שלש מאות וששים וחמשה בעלי עצה כמנין ימות החמה אמרה לו אשתו אדם זה שאתה שואל עליו אם מזרע היהודים הוא לא תוכל לו אם לא תבא עליו בחכמה במה שלא ניסה אחד מבני אומתו שאם תפילו לכבשן האש כבר הוצלו חנניה וחביריו ואם לגוב אריות כבר עלה דניאל מתוכו ואם תאסרהו בבית האסורים כבר יצא יוסף מתוכו ואם במולי תסיק תחתיו כבר התחנן מנשה ונעתר לו הקדוש ברוך הוא ונפק מיניה ואם במדברא תגלונייה כבר פרו ורבו אבותיו במדבר וכמה נסיונות נתנסו ובכולן עמדו וניצלו ואם עיניו תעוור הרי שמשון דקטל כמה וכמה נפשתא מפלשתאי כד עויר אלא צלוב יתיה על צליבא דלא אשכחינן חד מן עמוי דאשתזיב מניה מיד וייטב הדבר לפני המן ויעש העץ מאיזה עצים היה אותו העץ אמרו חכמים בשעה שבא להכינו קרא הקב"ה לכל עצי בראשית מי יתן עצמו ויתלה רשע זה עליו תאנה אמרה אני אתן את עצמי שממני מביאין ישראל בכורים ולא עוד אלא שנמשלו ישראל כבכורה הלא הוא דכתיב (הושע ט') כבכורה בתאנה בראשיתה גפן אמרה אני אתן את עצמי שבי נמשלו ישראל הה"ד (תהלים פ') גפן ממצרים תסיע רמון אמר אני אתן את עצמי שבי נמשלו ישראל שנאי (שה"ש ד') כפלח הרמון רקתך אגוז אמר אני אתן את עצמי שבי נדמו ישראל הה"ד (שם ו') אל גנת אגוז ירדתי אתרוג אמר אני אתן את עצמי שממני נוטלין ישראל למצוה הדא הה"ד (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' הדס אמר אני אתן את עצמי שנמשלו בי ישראל שנאמר (זכריה א') והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה זית אמר אני אתן את עצמי שבי

נמשלו ישראל שנאמר (ירמיה י"א) זית רענן יפה פרי תאר קרא יהוה שמך תפוח אמר אני אתן את עצמי שבי נמשלו ישראל שנאמר (שיר השירים ב') כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וכתוב (שם ז') וריח אפך כתפוחים דקל אמר אני אתן את עצמי שבי נמשלו ישראל הה"ד (שם ז') זאת קומתך דמתה לתמר עצי שטים ועצי ברושים אמרו אנו ניתן עצמנו שממנו נעשה המשכן ונבנה ביהמ"ק ארז ותמר אמרו אנו ניתן עצמנו שאנו נמשלים לצדיק שנאמר (תהלים צ"ב) צדיק כתמר יפוח כארז בלבנון ישגה ערבה אמרה אני אתן את עצמי שבי נמשלו ישראל שנא' (ישעיה מ"ד) כערבים על יבלי מים וממני נוטלין למצוה לארבעת המינין שבלולב באותה שעה אמר הקוף לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע אני שאין לי (במה) [על מה] לתלות אתן את עצמי ויתלה טמא זה שאני נקרא שמי קוף והוא קוף מכאיב ונאה שיתלה קוף על קוף וממנו מצאו ועשאו וכיון שהביאוהו לפניו הכינו על פתח ביתו ומדד עצמו עליו להראות עבדיו היאך יתלה מרדכי עליו השיבתו בת קול נאה לך העץ מתוקן לך העץ מששת ימי בראשית רבן דתמן אמרין מניין להמן מן התורה שנא' (בראשית ג) המן העץ דריש ליה המן העץ ד"א ויהי ביום השלישי לעולם אין ישראל נתונין בצרה יותר מגי' ימים שהרי באברהם כתיב (בראשית כ"ב) ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק השבטים (שם מ"ב) ויאסף אותם אל משמר שלשת ימים יונה שנאמר (יונה ב') ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות והמתים אינן חיים אלא לשלשת ימים שנאמר (הושע ו') ביום השלישי יקימנו נחיה לפניו וגם הנס הזה נעשה בסוף שלשה ימים לתעניתם הדא הוא דכתיב ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ושלחה וקראה להמן בסעודה עם המלך בחמשה עשר בניסן וכיון שאכלו ושתו אמר המן המלך מגדל אותי ואשתו מכבדת אותי ואין בכל המלכות גדול ממני ושמח בלבו מאד הדא הוא דכתיב ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב:

נושא הדרשה: ותאמר אסתר, אם-על-המלך טוב--יבוא המלך והמן היום, אל-המשתה

התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ותאמר אסתר, אם-על-המלך טוב--יבוא המלך והמן היום, אל-המשתה אשר-עשיתי לו. ויאמר המלך--מהרו את-המן, לעשות את-דבר אסתר; ויבא המלך והמן, אל-המשתה אשר-עשתה אסתר. ויאמר המלך לאסתר במשתה היין, מה-שאלתך וינתן לך; ומה-בקשתך עד-חצי המלכות, ותעש. ותען אסתר, ותאמר: שאלתי, ובקשתי. אם-מצאתי חן בעיני המלך, ואם-על-המלך טוב, לתת את-שאלתי, ולעשות את-בקשתי--יבוא המלך והמן, אל-המשתה אשר אעשה להם, ומחר אעשה, כדבר המלך. ויצא המן ביום ההוא, שמח וטוב לב; (גימ' 27715)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1762)	(הושע ט') כבכורה בתאנה בראשיתה גפן
(1093)	(תהלים פ') גפן ממצרים תסיע
(1159)	(שה"ש ד') כפלח הרמון רקתך
(1125)	(שם ו') אל גנת אגוז ירדתי
(1953)	(ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר
(998)	(זכריה א') והוא עומד בין ההדסים אשר במצולה
(3567ר"ת)	(ירמיה י"א) זית רענן יפה פרי תאר קרא יהוה שמך
(1234)	(שיר השירים ב') כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים
(ת892)	(שם ז') וריח אפך כתפוחים
(2093)	(שם ז') זאת קומתך דמתה לתמר

(1874א)	(תהלים צ"ב) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה
(584)	(ישעיה מ"ד) כערבים על יבלי מים
(260)	(בראשית ג) המן העץ
	(בראשית כ"ב) ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את
(3032)	המקום מרחוק
(2345)	(שם מ"ב) ויאסף אותם אל משמר שלשת ימים
(2566ס"ט)	(יונה ב') ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות
(1178)	(הושע ו') ביום השלישי יקימנו נחיה לפניו
(גימ' 27715)	ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ג ויאמר המן אף לא הביאה אסתר המלכה וגו' ארבעה הם שפתחו באף ואבדו באף ואלו הן נחש ושר האופים ועדת קרח והמן נחש דכתיב (בראשית ג') אף כי אמר אלהים שר האופים דכתיב (שם מ') אף אני בחלומי עדת קרח דכתיב (במדבר ט"ז) אף לא אל ארץ המן דכתיב אף לא הביאה אסתר המלכה:

ד לאחר שעשה העץ הלך אצל מרדכי ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה והיו צועקים ובוכים ומנה אותם ומצא שם (י"ב) [כ"ב] אלף תינוקות השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים ואמר למחר אהרוג אלו התינוקות תחלה ואחר כך אתלה את מרדכי והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם בנינו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר ולא תמותו ברעב מיד היו מניחין ידיהם על ספריהם ונשבעים בחיי מרדכי רבינו לא נאכל ולא נשתה אלא מתוך תעניתנו נמות געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקב"ה קול בכייתם כבשתי שעות בלילה באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים עמד משה רבינו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע לא גדיים ולא טלאים הם אלא קטני עמך שהם שרויים בתענית היום שלשה ימים ושלשה לילות ולמחר רוצה האויב לשוחטם כגדיים וטלאים באותה שעה נטל הקדוש ברוך הוא אותן אגרות שגזר עליהם שהיו חתומות בחותם של טיט וקרעם והפיל על אחשורוש בהלה באותו לילה הה"ד בלילה ההוא וגו'.

פרשה י

א בלילה ההוא נדדה שנת המלך נדדו שמים כסאו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שראה את ישראל בצרה וכי יש שינה לפני המקום והלא כבר נאמר (תהלים קכ"א) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל אלא בזמן שישראל שרויין בצער ואו"ה בשלוח לכך נאמר (שם מ"ד) עורה למה תישן יהוה ונדדה שנת המלך אחשורוש שראה בחלומו את המן שנטל סייף להרגו ונבהל והקיץ משנתו ואמר לסופריו הביאו ספר הזכרונות לקרות ולראות מה שעבר עליו ופתחו הספרים ומצאו את הדבר שהגיד מרדכי על בגתנא ותרש וכיון שאמרו למלך הנה המן עומד בחצר אמר המלך אמת הדבר שראיתי בחלומי לא בא זה בשעה זו אלא להרגני:

ב לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו תנא לו הכין ועליו נאמר (שם ז') ולו הכין כלי מות חציו לדולקים יפעל בור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל:

ג ויבא המן ויאמר לו המלך וגו' ויאמר המן בלבו הרשעים ברשות לבם (בראשית כ"ז) ויאמר עשו בלבו (תהלים י"ד) אמר נבל בלבו (מ"א י"ב) ויאמר ירבעם בלבו ויאמר המן בלבו אבל הצדיקים לבם ברשותם הה"ד (שמואל א' א') וחנה היא מדברת על לבה (דניאל א') וישם דניאל על לבו (ש"א כ"ז) ויאמר דוד אל לבו ודומין לבוראן (בראשית ח') ויאמר יהוה אל לבו:

נושא הדרשה: ויבוא, המן, ויאמר לו המלך, וגו' ויאמר המן, בלבו
התאמה גימטריית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ויבוא, המן, ויאמר לו המלך, מה-לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו; ויאמר המן, בלבו, למי יחפץ המלך לעשות (גימ' 4326ה)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(751ר"ת)	(בראשית כ"ז) ויאמר עשו בלבו
(363)	(תהלים י"ד) אמר נבל בלבו
(619)	(מ"א י"ב) ויאמר ירבעם בלבו
(1312ס"ת)	(שמואל א' א') וחנה היא מדברת על לבה
(589)	(דניאל א') וישם דניאל על לבו
(340)	(ש"א כ"ז) ויאמר דוד אל לבו
(352)	(בראשית ח') ויאמר יהוה אל לבו

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 4326)

ד מהר קח את הלבוש ואת הסוס ויקח המן את הלבוש ואת הסוס הלך לו אצל מרדכי כיון שהגידו למרדכי שהוא בא נתיירא עד מאד והיה יושב ותלמידיו לפניו אמר להם לתלמידיו בני רוצו והבדלו מכאן שלא תכוו בגחלתי שהרי המן הרשע בא להרגני אמרו אם תמות נמות עמך אמר להם א"כ נעמוד בתפלה ונפטר מתוך התפלה וחסלון צלותהון יתבון ועסקין בהלכות מצות העומר שהרי אותו היום ט"ז בניסן היה ובאותו היום היו מקריבין עומר בזמן שבית המקדש קיים אתא המן לגביהון אמר לון במה אתון עסקין אמרו לו במצות העומר הה"ד (ויקרא ב') ואם תקריב מנחת בכורים ליהוה וגו' תמן אמרי הלכות קמיצה אחוה ליה ודבר אחד שהיו קומצין מן העומר אמר לון והדין עומרא מהו דדהב או דכסף אמרי ליה לא דדהב ולא דכסף ולא דחיטין אלא דשעורין אמר לון בכמה הוא טימיה דידיה הוה בעשרה קנטרין אמרין ליה סגיין בעשרה מנין אמר לון קומו דנצחון עשרה מנכון לעשרה אלפי קנטרין דכסף דילי כיון דחסל ממצלי אמר ליה המן למרדכי לבוש הדין לבושא דמלכא אמר לו מה את מבזה מלכות אית בר נש לביש לבושא דמלכותא ולא סח אזל בעא בלנא ולא אשכח מה עבד אסר חרציה ועאל ואסחי כיון דנפק אמר לו סב לביש הדין כלילא אמר לי מה את מבזה מלכותא אית בר נש לביש כלילא דמלכותא ולא מספר אזל בעי ספר ולא אשכח מה עביד אזיל לביתיה ואייתי ספרא ויתיב וקא מספר ליה שרי ומתנח אמר ליה מה לך מתנח א"ל ווי לאבוה דההוא גברא מעביר דומין פנטון קומין קלטו עביד בלן ספר א"ל ובההיא שאילית לך לית אנא חכים לאבוי דההוא גברא בלן וספר בכפר קריינוס ואת משכחת מאני ספרא דידיה אמר ליה קום רכוב על הדין סוסיא אמר ליה לית בי כח דאנא סב אמר ליה ולית אנא גבר

סב אמר לו ולא את הוא דגרמת לנפשך אמר ליה קום דאנא סמיך קדלי ואת דריס עלוי וסליק ורכב למקיימה לכוון מה דאמר כתבא (דברים לב) ואתה על במותימו תדרך:

ה ד"א ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וגו' אתא לגבי מרדכי ואמר עמוד ולבוש כמה ביש גדא דההוא גברא אמש אני הייתי עסיק להתקין ליה צליבא והקדוש ברוך הוא מתקין ליה כלילא אני הייתי מתקן לך חבלים ומסמרים והקב"ה מתקן לך לבוש מלכות אנא בעינא מן מלכא למיצליב יתך על צליבא והוא אמר לי למירכב לך על סוסיא עמוד ולבוש ועביד ליה כל מה דאמרן לעיל וכיון דרכיב התחיל מקלס להקדוש ברוך הוא (תהלים ל') ארוממך יהוה כי דליתני ולא שמחת אויבי לי יהוה אלהי שועתי אליך ותרפאני יהוה העלית משאול נפשי חייתני מירדי בור תלמידיו מה היו אומרים (שם) זמרו ליהוה חסידיו והודו לזכר קדשו כי רגע באפו חיים ברצונו בערב ילין בכי ולבוקר רנה אותו רשע מה היה אומר (שם) ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם יהוה ברצונך העמדתה להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל אסתר מה היתה אומרת (שם) אליך יהוה אקרא ואל אדני אתחנן מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמתך כנסת ישראל מה היתה אומרת (תהלים ל) שמע יהוה וחנני וגו' הפכת מספדי למחול לי וגו' ורוח הקדש מה היתה אומרת (שם) למען יזמרך כבוד ולא ידום יהוה אלהי לעולם אודך בתו של המן נשקפה מן החלון לראות בצליבא וכיון שראתה מרדכי רוכב ואביה מכריז לפניו ככה יעשה לאיש השליכה עצמה לארץ ומתה:

נושא הדרשה: ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס, וילבש את-מרדכי וירכיבהו,
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ועשה-כן למרדכי היהודי, היושב בשער המלך אל-תפל דבר, מכל אשר דברת. ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס, וילבש את-מרדכי וירכיבהו, ברחוב העיר, ויקרא לפניו, ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. וישב מרדכי, אל-שער המלך והמן נדחף אל-ביתו, אבל וחפוי ראש ויספר המן לזרש אשתו, ולכל-אהביו, את, כל-אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו, אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפל לפניו לא-תוכל לו כי-נפול תפול, לפניו. (גימ' 20105)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(תהלים ל') ארוממך יהוה כי דליתני ולא שמחת אויבי לי	(2187ס"ת)
יהוה אלהי שועתי אליך ותרפאני	(1692את)
יהוה העלית משאול נפשי חייתני מירדי בור	(2983ס"ת)
זמרו ליהוה חסידיו והודו לזכר קדשו	(1101)
כי רגע באפו חיים ברצונו בערב ילין בכי ולבוקר רנה	(1819)
ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם יהוה	(1356)
ברצונך העמדתה להררי עוז הסתרת פניך הייתי נבהל	(3167)
אליך יהוה אקרא ואל אדני אתחנן	(1000)
מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמתך	(2506)
שמע יהוה וחנני	(560)
הפכת מספדי למחול לי	(853)
למען יזמרך כבוד ולא ידום יהוה אלהי לעולם אודך	(875)

(גימ' 20105)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

ו וישב מרדכי אל שער המלך מלמד ששב לשקו ולתעניתו אמר רבי חלבו כל מי ששובש שק ומתענה אינו מעבירו ממנו עד שתעשה בקשתו:

ז והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש אבל על בתו וחפוי ראש על מה שקרהו ובידו ארבע מלאכות בלן וספר וגליון וכורז:

ח ויספר המן לזרש אשתו וגוי' באותה שעה באו סריסי המלך והביאוהו לסעודה ביום ששה עשר בניסן כיון שאכלו ושתי המלך לאסתר מה שאלתך אמרה לו אדוני המלך איני שואלת ממך אלא נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי:

ט והמלך קם בחמתו ממשטה היין על גנת הביתן מה עשה מיכאל המלאך התחיל מקצץ את הנטיעות לפניו והוסיף חמה על חמתו ושב אל משטה היין והמן עמד לבקש על נפשו מה עשה מיכאל דחפו על אסתר והיתה מצעקת אדוני המלך הרי הוא כבשני לפניך ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית ושמע המן הדבר הזה ונפלו פניו מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה לחרבונה ואמר לו אדוני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי וגוי' דא"ר פנחס צריך לומר חרבונה זכור לטוב ואמר רב צריך לומר ארור המן ארורים בניו ארורה זרש אשתו כדכתיב (משלי י') ושם רשעים ירקב מיד צוה המלך לתלותו על העץ אשר הכין למרדכי ועליו אמר שלמה בחכמתו (שם י"א) צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו שהשכים המן לתלות את מרדכי ונתלה הוא על העץ אשר הכין למרדכי ונתן את כל אשר להמן לאסתר המלכה ואסתר נתנה למרדכי הה"ד ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה את בית המן צורר היהודים וגוי' וכתוב (איוב יהוה) אשר קצירו רעב יאכל ואל מצנים יקחהו ושאר צמים חילם אשר קצירו זה המן רעב יאכל זה מרדכי ואסתר ואל מצנים יקחהו לא בזיין ולא בצנה אלא בתפלה ובתחנונים כד"א (תהלים צא) צנה וסוחרה אמתו זו היא התפלה המגינה על הצרה כצנה שמגינה על האדם במלחמה ובזכות התפלה שנתכנה לצנה יקחהו להמן ומניין שעשו תפלה הה"ד שק ואפר יוצע לרבים ומה תקנה לשק ואפר בלא תפלה ושאר צמים חילם ומי רחק לממונו של המן מרדכי ואסתר והמצומתים להם:

נושא הדרשה: והמלך קם בחמתו, ממשטה היין, אל-גנת, הביתן;
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

והמלך קם בחמתו, ממשטה היין, אל-גנת, הביתן; והמן עמד, לבקש על-נפשו מאסתר המלכה--
כי ראה, כי-כלתה אליו הרעה מאת המלך. והמלך שב מגנת הביתן (גימ' 7440ה)
כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:
(משלי י') ושם רשעים ירקב (1278)
(שם י"א) צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו (2402ס"ת)
(איוב ה) אשר קצירו רעב יאכל ואל מצנים
יקחהו ושאר צמים חילם (2291)
(תהלים צא) צנה וסוחרה אמתו (877)
ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: (גימ' 7440ה)

י ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך ושלחו לכל המדינות להשמיד להרוג ולאבד את כל שונאי היהודים ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם ונהפוך הוא להם (ישעיה נה)

והיה ליהוה לשם זה הנס שעשה הקב"ה שלא נעשה כמוהו יש לך בעולם שנעשה כנס הזה שעשו נקמה ישראל באו"ה ועשו בשונאיהם כרצונם:

יא נקהלו היהודים בעריהם וגוי ואיש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם על כל העמים וישראל מתגברים כאריה שנפל בעדרי צאן ומכה והולך ואין מציל מידו הה"ד (מיכה יהוה) והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כאריה בבהמות יער וככפיר בעדרי צאן וגוי והרגו בניו של המן ותלאום אנדריאנוס קיסר אמר לו לר' יהושע גדולה היא הכבשה שעומדת בין שבעים זאבים אמר לו גדול הוא הרועה שמצילה ושוברן לפנייהם הה"ד (ישעיה נ"ד) כל כלי יוצר עליך לא יצלח וגו':

יב ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וגוי רבי פנחס אומר מלך מרדכי על היהודים מה המלך לובש פורפרין כך מרדכי לבש פורפרין מה המלך עושה עטרה כלולה בראשו כך מרדכי לובש ועטרת זהב גדולה מה המלך אימתו על כל הארץ כך מרדכי אימתו עליהם שנאמר כי נפל פחד מרדכי עליהם מה המלך מוניטה שלו הולכת בכל הארץ כך מרדכי מוניטה שלו הולכת ומה מוניטה שלו מרדכי מכאן ואסתר מכאן למה שהיה איש טוב ואיש שלום ומבקש שלום שנאמר כי מרדכי היהודי וגוי ועליו אמר הכתוב (תהלים ל"ז) שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום:

יג אמר רבי ברכיה הקב"ה כתב גאולת ישראל בתורה דכתיב (ויקרא כ"ה) וכי תשיג יד גר ותושב עמך וגוי יד גר ותושב זה המן שנתגדל ונתעשר והשיגה ידו לשקול עשרת אלפים ככר כסף ונקרא גר תושב שהוא מזרעו של עמלק והיה גר במדי ופרס (שם) ומך אחיך עמך אלו ישראל שהיו דלים ומכים (שם) ונמכר לגר תושב שמכרם אחשוורוש להמן להשמיד להרוג ולאבד (שם) או לעקר משפחת גר שעשה עצמו עבודת כוכבים הדא הוא דכתיב כורעים ומשתחווים להמן (שם) אחרי נמכר גאולה תהיה לו שגאלם הקדוש ברוך הוא מידו והצילם מגזרתו ופדאם (שם) אחד מאחיו יגאלנו זה מרדכי דכתיב ביה ורצוי לרוב אחיו (שם) או דודו או בן דודו יגאלנו זו אסתר שהיתה בת דודו ונגאלו ישראל על ידיה (שמות י"ז) כי מחה אמחה את זכר עמלק מחה בעולם הזה אמחה לעולם הבא את זכר עמלק זה המן קרי ביה זכר עמלק ואף יעקב אבינו רמזה בברכת השבטים הה"ד (בראשית מ"ט) בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד זה שאול שהיה בקרן של ישראל שהיה תחלה למלכים והיה משבט בנימין והכה את עמלק ובזז את כל אשר להם (שם) ולערב יחלק שלל זה מרדכי ואסתר שעמדו להם לישראל בגלותם שהוא דומה לערב וחלקו שלל של המן שנמשל לזאב שהעמידו הקב"ה כנגד הזאב אלו מלכי מדי ופרס שנמשלו לזאב הה"ד (דניאל ז') וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לדב תמן אמרין אלו מלכי מדי ופרס שאוכלין כדוב ואין להם מנוחה כדוב ומגדלין שער כדוב העמיד הקדוש ברוך הוא כנגדן מרדכי ואסתר שהיו משבט בנימין דכתיב ביה זאב יטרף:

נושא הדרשה: ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש ימיני.

התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

איש יהודי, היה בשושן הבירה; ושמו מרדכי, בן יאיר בן-שמעי בן-קיש--איש ימיני. אשר הגלה, מירושלים, עם-הגלה אשר הגלתה, עם יכניה מלך-יהודה--אשר הגלה, נבוכדנצר מלך בבל. ויהי אמן את-הדסה, היא אסתר בת-דדו- כי אין לה, אב ואם; והנערה יפת-תאר, וטובת מראה

(גימ' 11165ה)

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1810)	(ויקרא כ"ה) וכי תשיג יד גר ותושב עמך
(235)	(שם) ומך אחיך עמך
(1257)	(שם) ונמכר לגר תושב
(1438)	(שם) או לעקר משפחת גר
(1448ר"ת)	(שם) אחרי נמכר גאולה תהיה
(178)	(שם) אחד מאחיו יגאלנו
(206)	(שם) או דודו או בן דודו יגאלנו
(1005)	(שמות י"ז) כי מחה אמחה את זכר עמלק
(910)	(בראשית מ"ט) בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד
(816)	(שם) ולערב יחלק שלל
(1862)	(דניאל ז') וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לדב תמן אמרין

(גימ' 11165)

ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

יד ר' חייא רבה ורבי שמעון בן חלפתא הוון מהלכין בהדא בקעתא דארבל וחזון את אילת השחר שבקעה את האורה אמר ליה רבי חייא רבה לרבי שמעון בן חלפתא כך הוא גדולתן של ישראל בתחלה קימעא כל מה שהולך הוא גדול ורבה והולך מה טעם (מיכה ז') כי אשב בחשך יהוה אור לי כך בתחלה ומרדכי יושב בשער המלך ואח"כ וישב מרדכי אל שער המלך וגוי' ואחר כך ומרדכי יצא מלפני המלך וגוי' ואח"כ ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר:

טו הה"ד (תהלים ס"ו) אמרו לאלהים מה נורא מעשיך מה דחילין אינון מנגנות שלך (פירוש אותות שלך) הנהרגים הורגין את הורגיהם והנצלבין צולבין את צולביהן המשוקעין בים משקעין את משקיעיהן הוי (שם) ברוב עזך יכחשו לך אויביך את מוצא שמדות טובות של הקב"ה בהשפע בפירווי וריבוי הטוב בריבוי החסד בריבוי הרחמים בריבוי הצדקה בריבוי האמונה בריבוי הפדות בריבוי הברכה בריבוי השבח בריבוי השלום בריבוי הטוב בריבוי שנאמר (שם ל"א) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך החסד בריבוי שנאמר (שמות ל"ד) ורב חסד ואמת הרחמים בריבוי שנאמר (תהלים קי"ט) רחמך רבים יהוה הצדקה בריבוי שנאמר (איוב ל"ז) ומשפט רב צדקה האמונה בריבוי שנאמר (איכה ג') חדשים לבקרים רבה אמונתך הפדות בריבוי שנאמר (תהלים ק"ל) יחל ישראל אל יהוה כי עם יהוה החסד והרבה עמו פדות הברכה בריבוי שנאמר (מלאכי ג') והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די עד שיבלו שפתותיכם לומר די השבח בריבוי שנא' (תהלים פ"ט) אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו וכתוב (שם קד) מה רבו מעשיך יהוה כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך השלום בריבוי שנא' (ישעיה נ"ד) וכל בניך למודי יהוה ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך (תהלים קכ"ב) יהי שלום [בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום] כך למען בית יהוה אלהינו אבקשה טוב לך וראה בנים לבניך שלום על ישראל (שם קי"ח) שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול (שם כט) יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום:

נושא הדרשה: אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים
התאמה גימטרית לציטוטי הפסוקים במדרש:

ובשנים עשר חדש הוא-חדש אדר, בשלושה עשר יום בו, אשר הגיע דבר-המלך ודתו, להעשות: ביום, אשר שברו איבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם. נקהלו היהודים בעריהם, בכל-מדינות המלך אחשורוש, לשלח יד, במבקשי רעתם; ואיש לא-עמד לפנייהם, כי-נפל פחדם על-כל-העמים. וכל-שרי המדינות והאחשדרפנים והפחות, ועשי המלאכה אשר למלך--מנשאים, את-היהודים: כי-נפל פחד-מרדכי, עליהם. כי- גדול מרדכי בבית המלך, ושמעו הולך בכל-המדינות: כי-האיש מרדכי, הולך וגדול. ויכו היהודים בכל-איביהם, מכת-חרב והרג ואבדן; ויעשו בשנאייהם, כרצונם. ובשושן הבירה, הרגו היהודים ואבד--חמש מאות, איש.

כמניין הפסוקים שצוטטו במדרש:

(1105) (תהלים ס"ו) אמרו לאלהים מה נורא מעשיך

(שם) ברוב עזך יכחשו לך אויביך (775את)

(1676) (שם ל"א) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך

(727) (שמות ל"ד) ורב חסד ואמת

(556) (תהלים קי"ט) רחמיך רבים יהוה

(842) (איוב ל"ז) ומשפט ורב צדקה

(1468) (איכה ג') חדשים לבקרים רבה אמונתך

(1713) (תהלים ק"ל) יחל ישראל אל יהוה כי עם יהוה החסד והרבה עמו פדות

(1184) (מלאכי ג') והריקותי לכם ברכה עד בלי די

(973) (תהלים פ"ט) אל נערץ בסוד קדושים

(2282) (שם קד) מה רבו מעשיך יהוה כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך

(1863) (ישעיה נ"ד) וכל בניך למודי יהוה ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך

(תהלים קכ"ב) יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי

(3997את) אדברה נא שלום בך למען בית יהוה אלהינו אבקשה טוב לך

(1443) (שם קכ"ח) וראה בנים לבניך שלום על ישראל

(3203ר"ת) (שם קי"ט) שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול

(1868) (שם כט) יהוה עוז לעמו יתן יהוה יברך את עמו בשלום

(גימ' 25675) ס"ה מניין הפסוקים שצוטטו במדרש: